

Masteroppgave

Hvilke faktorer påvirker samarbeidet mellom barneverntjenesten og pedagogisk-psykologisk tjeneste?

«Kompetanse har bare en verdi for andre når den kan kommuniseres».

(Karlsen, 2005, s.10).

Karianne Troland Hufthammer

Maria Elisabeth Hatvik Jansen

Våren 2019.

Master i barnevern.

Det psykologiske fakultet.

HEMIL-senteret.

Forord

Arbeidet med denne masteroppgaven har vært en lærerik og krevende prosess. Vi er stolt over å kunne levere masteroppgave i barnevern. Gjennom masterstudiet fant vi ut at dette var et urørt og spennende felt som vi ønsket å fordype oss mer i. Vi vil rette en stor takk til informantene som var villige til å dele sine erfaringer og tanker til tross for en travel arbeidsdag. Tusen takk for gode og spennende bidrag som ga oss datamaterialet å arbeide med.

Vi vil rette en stor takk til vår veileder Oyeniyi Samuel Olaniyan for motivasjon, råd og konstruktiv kritikk gjennom prosessen. Til slutt vil vi takke familie og venner som har stilt opp og hatt troen på oss gjennom hele dette året. Vi vil takke hverandre for et godt samarbeid gjennom hele dette året.

Bergen, Mai 2019

Karianne Troland Hufthammer

Maria Elisabeth Hatvik Jansen

Sammendrag

Tverrfaglig samarbeid preger i økende grad de offentlige tjenestenes arbeid. For at tjenester som arbeider rundt barn og unge skal kunne avdekke hvordan barna har det, er de avhengig av et tverrfaglig samarbeid, for å kunne få et helhetlig perspektiv. Barn og unge som mottar hjelp fra barnevernet har ofte sammensatte og komplekse utfordringer. Et samarbeid mellom pedagogisk-psykologisk tjeneste og barneverntjenesten er viktig på mange måter, da utdanning har vist seg å gi bedre helse og gode økonomiske framtidsutsikter. Denne undersøkelsen har som målsetting å bidra med kunnskap om hvilke faktorer som tjenestene opplever som fremmende og hemmende i det tverrfaglige samarbeidet dem imellom.

Dette er en kvalitativ studie, hvor semi-strukturert intervju er benyttet. Utvalget består av to informanter fra pedagogisk-psykologisk tjeneste og tre informanter fra barneverntjenesten. Informantene kommer fra ulike kommuner og forskjellige kontor. Intervjuene har blitt tatt opp med båndopptaker og ble transkribert. Transkripsjonene ble analysert med bruken av Interpretative Phenomenological Analysis (IPA).

Det var fire faktorer som var sentrale i undersøkelsens funn: felles målsetting, kunnskap om hverandres tjenester, felles problemforståelse, ressurser i form av tid og tilgjengelighet. Informantene viste å vektlegge disse faktorene som faktorer som påvirket det tverrfaglige samarbeidet. Faktorene påvirker hverandre gjensidig og kan virke fremmende dersom det blir riktig utført. Funnene i studien indikerer at det er flere og sammensatte faktorer som påvirker det tverrfaglige samarbeidet. Av studiens funn kan det se ut til at dersom en utvikler en større kunnskap rundt hverandre og hverandres mandat, lovverk, rolle og oppgaver, vil samarbeidet mellom tjenestene kunne bli av en bedre kvalitet.

Nøkkelord: Samarbeid, tverrfaglighet, barnevern, pedagogisk- psykologisktjeneste, fremmende faktorer, hemmende faktorer, lovverk, psykososiale vansker, ansvarsgruppe.

Innholdsfortegnelse

FORORD	III
SAMMENDRAG	IV
1.0 INTRODUKSJON	1
1.1 BAKGRUNN FOR VALG AV TEMA OG AKTUALISERING	2
1.2 PROBLEMSTILLING.....	4
1.3 OPPGAVENS OPPBYGGING.....	5
2.0 JURIDISKE OG TEORETISKE TILNÆRMINGER	6
2.1 BARNEVERNETS OPPGAVER OG MANDAT	6
2.1.1 <i>Taushetsplikt</i>	8
2.2 PP-TJENESTENS OPPGAVER OG MANDAT	9
2.2.1 <i>Taushetsplikt</i>	11
2.2.2 <i>Opplysningsplikt</i>	11
2.3 BARNETS BESTE.....	12
2.4 SOSIALE OG EMOSJONELLE VANSKER	12
2.5 HVA ER SAMARBEID?.....	14
2.5.1 <i>Tverrfaglig samarbeid</i>	15
2.5.2 <i>Samarbeid mellom barneverntjenesten og pedagogisk-psykologisk tjeneste</i>	16
2.5.3 <i>Forutsetninger for samarbeid</i>	21
2.6 TIDLIGERE FORSKNING	27
2.6.1 <i>Hvordan fungerer samarbeidet?</i>	28
2.6.2 <i>Hvilke vansker seg viser seg hos barn og unge i kontakt med barnevernet?</i>	34
3.0 METODE	37
3.1 KUNNSKAPSSYN	37
3.1.1 <i>Fenomenologi</i>	39
3.1.2 <i>Hermeneutikk</i>	40
3.2 FORFORSTÅELSE	41
3.3 KVALITATIV METODE	42
3.3.1 <i>Kvalitative forskningsintervju</i>	43
3.3.2 <i>Semi-strukturert intervju</i>	43
3.4 UTVALG.....	44
3.4.1 <i>Tilgjengelighetsutvalg</i>	44
3.4.2 <i>Rekruttering av informanter</i>	45
3.5 PLANLEGGING OG GJENNOMFØRING AV INTERVJUENE.....	47
3.5.1 <i>Utarbeidelse av intervjuguide</i>	47
3.5.2 <i>Intervjuopptak</i>	47
3.5.3 <i>Gjennomføringen av intervjuene</i>	48
3.5.4 <i>Intervjurollen</i>	49
3.6 TRANSKRIBERINGSPROSESSEN.....	50
3.7 ANALYSEMETODE.....	50
3.8 KVALITETSKRITERIER.....	52
3.8.1 <i>Validitet</i>	52
3.8.2 <i>Reliabilitet</i>	53
3.9 FORSKNINGSETISKE BETRAKTNINGER.....	54
3.9.1 <i>Fritt og informert samtykke</i>	54
3.9.2 <i>Konfidensialitet</i>	55
3.9.3 <i>Konsekvens av å delta</i>	56
3.9.4 <i>Forskerrollen</i>	56
4.0 PRESENTASJON OG DRØFTING AV FUNN	57

4.1	HVORDAN FUNGERER SAMARBEIDET?	58
4.1.1	<i>Hvilke faktorer påvirker samarbeidet?</i>	59
4.1.2	<i>Tilgjengelighet</i>	60
4.1.3	<i>Utvexling av informasjon og erfaringer</i>	61
4.1.4	<i>Sammenfatning og drøfting</i>	62
4.2	HVORDAN FUNGERER ANSVARSGRUPPEMØTENE?.....	67
4.2.1	<i>Hvilke erfaringer har informantene med ansvarsgruppemøter?</i>	67
4.2.2	<i>Hvor ofte finner møtene sted?</i>	69
4.2.3	<i>Ansvarsfraskrivelse</i>	70
4.2.4	<i>Sammenfatning og drøfting</i>	71
4.3	HVORDAN PÅVIRKER SAMARBEIDET AV LOVVERKET?	74
4.3.1	<i>Taushetsplikt</i>	74
4.3.2	<i>Opplysningsplikt.....</i>	75
4.3.3	<i>Tilbakemelding.....</i>	76
4.3.4	<i>Sammenfatning og drøfting</i>	76
4.4	HVORFOR ER SAMARBEID MELLOM TJENESTENE VIKTIG NÅR DET KOMMER TIL BARN OG UNGE MED PSYKOSOSIALE VANSKER?.....	80
4.4.1	<i>Hvilke vansker forekommer hos barna?.....</i>	80
4.4.2	<i>Er det vansker som gjør samarbeidet vanskeligere?.....</i>	81
4.4.3	<i>Benyttes tilbudet om råd og veiledning fra PP-tjenesten?</i>	81
4.4.4	<i>Sammenfatning og drøfting</i>	82
5.0	OPPSUMMERENDE DRØFTING OG AVSLUTNING	87
5.1	HVILKE FAKTORER PÅVIRKER SAMARBEIDET MELLOM TJENESTENE?	87
5.2	STUDIENS STYRKER OG BEGRENINGER	89
5.3	IMPLIKASJONER FOR VIDERE FORSKNING	91
	LITTERATURLISTE.....	93
	VEDLEGG.....	103
	VEDLEGG 1: INFORMASJONSSKRIV OG SAMTYKKESKJEMA	103
	VEDLEGG 2: INTERVJUGUIDE	108
	VEDLEGG 3: GODKJENNELSE FRA NSD.....	111

1.0 Introduksjon

Til tross for at svært mange barn og unge klarer seg bra i dag, er det mange barn som sliter med sammensatte utfordringer (Kayed, Jozefiak, Rimehaug, Tjelflaat, Brubakk, Wichstrøm 2015). Samarbeidet mellom pedagogisk-psykologisk tjeneste, og barnevernet er ett viktig tema på mange måter. I løpet av få år har tjenestetilbudet ovenfor barn og unge blitt vesentlig endret, blant annet som følge av nye lover og forskrifter (Ødegård, 2016, s. 116). Et sentralt mål er at barn, unge og deres familier opplever at tjenestetilbudet er koordinert, helhetlig og sammenhengende. Koordinert hjelp innebærer at det foreligger et behov for tverrfaglig samarbeid på tvers av tjenester (Helsedirektoratet, 2015, s. 50).

Samarbeid omfatter en situasjon der minst to parter med et felles mål koordinerer kompetansen sin til å samordne ett samarbeid rundt målet (Feger, 1991, s. 287-288). Etter å ha undersøkt en rekke stortingsmeldinger og norske offentlige utredninger for barn og skole, er det ett tema som går igjen i alle dokumentene, nemlig samarbeid. Dokumentene legger vekt på at det er ett behov for tverrfaglig samarbeid om tjenester for barn og unge i Norge (Barne- og likestillingsdepartementet & Helsetilsynet, 2009). Behovet blir begrunnet i at det er mange barn og familier som har sammensatte problem og som har behov for å løse disse i samarbeid mellom flere instanser som de er involverte med. Dersom alle som arbeider med barn og unge, samarbeider med hverandre om barna og deres familie, vil det kunne være med på å styrke det totale oppvekstmiljøet for barna (Glavin & Erdal, 2013, s. 22). Tverrfaglighet skal fungere til barnets beste, men det ligger også et spørsmål om effektiv ressursnyttning. Et godt samarbeid krever innsats fra flere hold og målet kan kun oppnås dersom sektorene opererer avhengig av hverandre. De må ha en felles problemforståelse og et felles mål for at et samarbeid skal kunne lykkes (Glavin & Erdal, 2013, s. 35).

Ifølge NOU 2009: 22 (2009) *Det du gjør, gjør det helt - bedre samordning av tjenester for utsatte barn og unge*, er det utfordrende å sikre en samordning av tjenester rundt barna. Det som er felles for utsatte barn, er at de har behov for tilbud fra minst to aktuelle tjenester. Tjenestene vil ha til felles et ansvar for å gi helhetlige og koordinerte tjenester, fremfor å tilby parallelle løp uten en slik samordning av tjenestene (NOU, 2009: 22). Fokuset i denne masteroppgaven er å se på det tverrfaglige samarbeidet mellom barneverntjenesten og

pedagogisk-psykologisk tjeneste, og se på hvilke faktorer som fremmer og hemmer samarbeidet. I praksis innebærer dette å se på de tilsettes erfaringer rundt samarbeidet med hverandre og hvilke tanker de har om hvordan samarbeidet kan forbedres.

1.1 Bakgrunn for valg av tema og aktualisering

Denne masteravhandlingen har sin bakgrunn i erkjennelsen av at skolegang er viktig for barn og ungdomslivet, men også for å kunne mestre overgangen til voksenlivet (Barn-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2017). Den bygger videre på føringer fra offentlige dokumenter og utredninger om at barn i barnevernet ikke får et godt nok koordinert og helhetlig tjenestetilbud (NOU 2009: 22; Barne- og likestillingsdepartementet & Statens helsetilsyn 2009). I 2008 gikk Barne- og likestillingsdepartementet og Statens helsetilsyn (2009), sammen med landets fylkesmenn og fylkenes helsetilsyn inn for å gjennomføre ett landsdekkende tilsyn rundt samarbeidet mellom tjenestene til utsatte barn og unge. I undersøkelsen kom det frem at de fleste kommunene hadde misligholdt regelverket. Hele 90 av 114 kommuner hadde store brudd på regelverket og funnene avdekket at samarbeidet rundt barn og unge ikke var godt nok, og at de ikke fikk rett hjelp til rett tid (Barne- og likestillingsdepartementet & Statens helsetilsyn, 2009). Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (2014) viser til at barn som er under tiltak i fra barnevernet, har i lengre tid fått mangelfull skolegang og dårligere skoleprestasjoner enn hva som er nødvendig (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2014).

Utdanning er en av de mest beskyttende faktorene for utsatte barn, og forskning viser at barn i kontakt med barnevernet også har dårligere helse enn jevngamle barn og unge (Vinnerljung, 2013, s. 22-23). Barnevernsektoren og skolesektoren oppfordres til å utvikle bedre tiltak som skal hjelpe barna i utdanningsforløpet og en systematisk utvikling på feltet, hvor samarbeid med andre tjenester rundt barnet står i fokus. Konsekvensene av et dårlig utdanningsforløp er store for barna det gjelder og for familiene rundt dem, det rår stor arbeidsledighet, dårligere helse, lavere inntekt og større bruk av sosial hjelp (Kristofersen, 2014, s. 26-27).

Det finnes åpenbart flere positive følger av at barn og unge i barnevernet får en god utdanning som også bidrar til god integrering i samfunnet, noe som er positivt både økonomisk, men også for barna personlig. En satsing og samordning rundt utdanningen til barna dreier seg om å gi dem flere muligheter og livskvalitet senere i livet. Det ligger også helt klart økonomiske og sosiale gevinster av bedre utdanning for barna, både på samfunnsnivå og regionale nivåer

(Kristofersen, 2014, s. 26-27). Kristofersen (2014) viser til at hele 10 prosent av barne- og ungdomsbefolkningen kommer i kontakt med barnevernet og får tiltak i fra barnevernet i løpet av sin oppvekst. I en klasse på 30 betyr det at hele 3 elever får tiltak i fra barnevernet (Kristofersen, 2014, s. 26). Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet & Helsetilsynet (2017) publiserte for første gang i 2015 en ny statistikk over utdanningssituasjonen til barn og unge som har tiltak i barnevernet. Funnene viste at barna gjorde det dårligere på skolen, de hadde lavere grunnskolepoeng og bare 38% fullførte videregående på normert tid (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet & Helsedirektoratet, 2017). Det viser seg at utdanning i stor grad kan benyttes som en beskyttelsesfaktor, og manglende utdanning kan dermed sees på som en risikofaktor for barna (Vinnjerljung, 2013).

De siste årene har det vært fokus på en rekke kompetanseløft i arbeidet med utsatte barn og unge. I tilsynsrapporten fra 2008 om samarbeid rundt utsatte barn, ble det blant annet lagt vekt på at de som arbeider med utsatte barn må ha rett kompetanse om hverandre for at et forsvarlig samarbeid skal foreligge. En må ha tilstrekkelig kunnskap om hverandre til å kunne være rustet til å innlede et samarbeid når det er nødvendig (Barne- og likestillingsdepartementet & Helsetilsynet, 2009).

I 2014 ble det vedtatt en rekke endringer i Barnevernloven, og i 2018 fortsatte en arbeidet med å fornye loven. Bakgrunnen ligger i føringer rundt samarbeid med ulike instanser (Barne- og likestillingsdepartementet, 2013). Det pågår også en kompetanseheving i kommunal barneverntjeneste, i perioden 2017-2024. Det skal være med på å sikre at barn, unge og familier skal møte ansatte med høy faglig kompetanse og at de skal tilbys tjenester som er av høy kvalitet (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2017). PP- tjenesten har også gjennomgått et kompetanseutviklingsprogram. Nordlandsforskning har gjennomført en undersøkelse som avdekker at kompetansen i PP-tjenesten har store variasjoner. Midtlyngutvalget har dermed foreslått at en skal styrke kompetansen gjennom 5årig kompetanseutviklingsprogram (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 96). Departementet fulgte opp forslaget til Midtlyngutvalget og Utdanningsdirektoratet fikk i oppgave i perioden 2013-2018 å utvikle strategier for etter og videreutdanning i PP- tjenesten (NOU, 2015: 2).

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (2014) peker på at ett godt samarbeidsklima rundt de sammensatte tjenestene er avgjørende for å kunne øke barnas skoleprestasjoner. Dette gjelder for alle som er involvert eller som arbeider med barnet på forskjellige måter. Barn som er

involvert med barnevernet har behov for flere tiltak, og disse må tilpasses barnet/ungdommen og være koordinert med et helhetlig perspektiv (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2014).

Disse faglige utfordringene danner bakteppe for undersøkelsen vår rundt samarbeidet med barneverntjenesten og pedagogisk-psykologisk tjeneste. Det viser at kompetansen rundt arbeidet med utsatte barn er viktig for å kunne tilby gode tjenester til barn, unge og familiene deres (Barne- og likestillingsdepartementet & Helsetilsynet, 2009). Barnevernet er avhengig av å samarbeide med andre tjenester for å lykkes i sine oppgaver, det pålegger også de andre tjenestene et ansvar om å utføre sine oppgaver. Det er viktig at barnets interesser og behov ivaretas av andre, slik at tilbudet til barn, unge og familiene deres blir helhetlig og godt koordinert. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (2018) viser til at barn og familier som har tiltak i fra barnevernet ofte har et behov for en helhetlig kommunal innsats. De mottar ofte flere tiltak i fra barneverntjenesten parallelt, som veiledende tiltak og støttende tiltak. Et virkemiddel for å styrke og endre familienes levevilkår er å sikte seg inn på et mer langsiktig perspektiv, som omhandler samarbeid med andre instanser i kommunen for (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2018).

1.2 Problemstilling

Formålet med denne studien er å undersøke hvordan ansatte i barneverntjenesten og pedagogisk-psykologisk tjeneste opplever samarbeidet seg imellom. Vi ønsker å se på hvilke faktorer de ansatte opplever som fremmende og hemmende i samarbeidet mellom dem, og hvordan de tenker at samarbeidet kan bli bedre. På bakgrunn av dette har vi valgt følgende problemstilling:

Hvilke faktorer påvirker samarbeidet mellom barneverntjenesten og PP-tjenesten?

Videre har vi utformet fire forskningsspørsmål som skal være med på å besvare problemstillingen:

- Hvordan fungerer samarbeidet?
- Hvordan fungerer samarbeidet i ansvarsgrupper?
- Hvordan påvirkes samarbeidet av lovverket?

- Hvorfor er samarbeidet mellom tjenestene viktig for barn og unge med psykososiale vansker?

1.3 Oppgavens oppbygging

I kapittel 2 vil vi i grove trekk gå gjennom tjenestenes mandat og oppgaver. Her vil vi i tillegg se på taushetsplikt, barnets beste og hvilke vansker som kan forekomme hos barn og unge som er involvert med barnevernet. Her vil vi se på følgende punkt: Samarbeid mellom tjenestene, samarbeidsformer, forutsetninger for samarbeid, modell for samarbeid, roller og forventninger og kommunikasjon. Til slutt vil det være en forskningsoppsummering hvor fokuset ligger på hvordan samarbeidet fungerer mellom tjenestene, og hvilke vansker som viser seg hos barn og unge i kontakt med barneverntjenesten. Her vil det legges frem forskning som viser hvor mange barn og unge som er i kontakt med PP-tjenesten i tillegg til barneverntjenesten.

Kapittel 3 tar for seg studiens metode og vårt vitenskapelige ståsted. Her vil det gjøres rede for kunnskapssyn, valg av forskningsdesign, utvalg, rekruttering av informanter og datainnsamling. Videre vil vi se på andre aspekter som analyse, kvalitets vurderinger og forskningsetiske vurderinger. I kapittel 5 vil studiens funn presenteres og drøftes opp mot aktuell teori, lovverk og forskning. Kapittel 6 omfatter en oppsummerende drøfting, styrker og begrensinger ved studien samt implikasjon for videre forskning.

2.0 Juridiske og teoretiske tilnærminger

I dette kapittelet vil tjenestenes mandat, lovbestemmelser og forpliktelser i forhold til samarbeidet med hverandre presenteres. Vi starter med en gjennomgang av barnevernets oppgaver og mandat, hvor vi viser til lovene de er regulert under. Dette blir gjort for å tydeliggjøre at de skal samarbeide med andre etater og tjenester, som her blir sett på i lys av samarbeidet mellom barnevernet og pedagogisk-psykologisk tjeneste. Videre presenteres PP-tjenestens oppgaver, mandat taushetsplikt og opplysningsplikt. Barnets beste vil beskrives med utgangspunkt i Barnevernloven og Barnekonvensjonen. På bakgrunn av at dette prinsippet skal gjennomsyre avgjørelsene og vedtakene som blir tatt i samarbeidet rundt barn og unge.

Vi vil gjøre rede for de sosiale og emosjonelle vanskene som tjenestene må forholde seg til, ettersom dette er faktorer som påvirker samarbeidet. Videre vil vi se på hva samarbeid er før tverrfaglig samarbeid defineres. Deretter vil forutsetninger for samarbeid presenteres før vi avslutningsvis ser på samarbeid mellom barneverntjenesten og PP-tjenesten. Til slutt vil det være en forskningsoppsummering hvor vi viser til forskning på samarbeid mellom tjenestene. Denne forskningen er basert på flere ulike tjenester og instanser, som følge av at det foreligger lite forskning på barneverntjenesten og PP-tjenesten. Neste del vil basere seg på hvilke vansker som forekommer hos barn og unge i barnevernet, samt hvor mange av barn og unge som er i kontakt med barneverntjenesten og PP-tjenesten.

2.1 Barnevernets oppgaver og mandat

Formålet med Barnevernloven er å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får den hjelpen og omsorgen de har behov for til rett tid (Eriksen & Germeten, 2012, s. 15). I Norge skiller man mellom statlig og kommunalt barnevern. På statlig nivå er Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat) videre organisert i fem regioner, hvor det overordnede organet er Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). Oppgaven til Barne-, ungdoms- og familieetaten er å hjelpe til med barn og unge som har blitt plassert utenfor hjemmet, rekruttering og formidling av fosterhjem samt sikre at fosterhjemmene får den veiledningen og opplæringen som de har behov for (Eriksen & Germeten, 2012, s. 16). De har ansvar for å etableringen og driften av barneverninstitusjoner

samt de skal godkjenne private og kommunale institusjoner (Eriksen & Germeten, 2012, s. 16).

Det skal være en barneverntjeneste i alle kommunene i Norge, men noen steder er samarbeidet organisert på tvers av kommunene, dette gjør samarbeidet interkommunalt (Eriksen & Germeten, 2012, s. 17). Det kommunale barnevernet skal ifølge Barnevernloven (1992) §3-1, Barneverntjenestens forebyggende virksomhet:

Kommunen skal følge nøye med på de forhold barn lever under, og har ansvar for å finne tiltak som kan forebygge omsorgssvikt og atferdsproblemer. Barneverntjenesten har spesielt ansvar for å søke avdekket omsorgssvikt, atferds-, sosiale og emosjonelle problemer så tidlig at varige problemer kan unngås, sette inn tiltak i forhold til dette (Barnevernloven, 1992).

Barneverntjenesten har i oppgave å gi råd og veiledning, treffe vedtak som er i henhold til loven samt iverksette og følge opp barneverntiltak som skal evalueres (Eriksen & Germeten, 2012, s. 16). For å hjelpe barn og unge på best mulig måte må barnevernet prøve å betrakte hele livssituasjonen til vedkommende. Dette som følge av at barnevernet må samarbeide med andre tjenester eller instanser som kjenner barnet eller ungdommen dette kan være foreldre eller andre i barnets nære omkrets (Kjellebold & Willumsen, 1997, s. 37).

Barnevernets mandat er regulert i Lov om barneverntjenester (1992). Barnevernet plikter til å samarbeide med barn og foreldre, samtidig skal de medvirke til at barnets interesser også blir ivaretatt av andre offentlige tjenester. Dette innebærer blant annet at de skal samarbeide med de sektorer og forvaltningsnivåer som er nødvendig, i de tilfeller der det kan være med å løse oppgaver som de er pålagt å løse. Barnevernet skal som en følge av dette, samarbeidet, gi uttalelser og råd, delta i kommunale og fylkeskommunale planleggingsvirksomheter, samt de samarbeidsorganer som blir opprettet rundt barnet (Barnevernloven §1-7 & §3-2, 1992).

Barneverntjenesten er etter §4-2 (Barnevernloven, 1992): «Snarest og senest innen en uke, gjennomgå innkomne meldinger og vurdere om meldingen skal følges opp med undersøkelser etter» (Barnevernloven 1992 §4-2). Videre har barneverntjenesten etter §4-3 (1992): «Dersom det er rimelig grunn til å anta at det foreligger forhold som kan gi grunnlag for tiltak etter dette kapitlet, skal barneverntjenesten undersøke forholdet» (Barnevernloven, 1992, §4-3).

Undersøkelsen skal gjennomføres på en slik måte at: «Den gir minst mulig skader noen som den berører, og den skal ikke gjøres mer omfattende enn formålet sier ... hindre at kunnskap om undersøkelsen blir spredt unødige» (Barnevernloven, 1992, §4-3).

I saker hvor barnevernets samarbeidspartnere sender en bekymringsmelding er barnevernet i henhold til § 6-7 a:

Barneverntjenesten skal gi den som har sendt melding til barneverntjenesten, jf §4-2, tilbakemelding. Tilbakemelding skal sendes innen tre uker etter at meldingen ble mottatt. Tilbakemelding kan unnlates i tilfeller der meldingen er åpenbart grunnløs, eller der særlige andre hensyn taler mot å gi tilbakemelding (Barnevernloven 1992, §6-7 a).

Dersom saken blir undersøkt av barnevernet, skal barnevernet i henhold til §6-7 a:

Gi melder som omfattes av §6-4 annet og tredje ledd, ny tilbakemelding om at undersøkelsen er gjennomført ... Skal sendes innen tre uker etter at undersøkelsen er gjennomført, og skal inneholde opplysninger om hvorvidt saken er henlagt eller om barneverntjenesten følger opp saken videre (Barnevernloven, 1992, §6-7).

Paragraf §6-4 innebærer at: «Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan, skal uten hinder av taushetsplikt melde fra til barneverntjenesten uten ugrunnet opphold» (Barnevernloven, 1992, § 6-4). Loven spesifiserer ett unntak fra taushetsplikten om den videre saken dersom barneverntjenesten «iverksetter tiltak eller har iverksatt tiltak som det er nødvendig at melder av §6-4 annet og tredje ledd får kjennskap til av hensyn til sin videre oppfølging av barnet, kan barneverntjenesten gi melder tilbakemelding om tiltakene» (Barnevernloven, 1992, §6-7 a).

2.1.1 Taushetsplikt

I Barnevernloven §6-7. Taushetsplikt heter det at:

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan, en institusjon, et senter for foreldre og barn eller et omsorgssenter for mindreårige etter denne loven, har taushetsplikt etter forvaltningsloven §§ 13 til 13 e ... Taushetsplikten gjelder også

fødested, fødselsdato, personnummer, statsborgerforhold, sivilstand, yrke, bopel og arbeidssted (Barnevernloven, 1992).

Det å ha taushetsplikt betyr at man skal forhindre at personer utenfor ikke skal få tak i opplysninger som er taushetsbelagte, man skal ikke gi opplysninger videre samt hindre at uvedkommende ikke får tilgang til disse opplysningene (Barne- og familiedepartementet, 2005, s. 8).

Barnevernets taushetsplikt gjelder all informasjon om barnevernssakene, og er i utgangspunktet et hinder for at barnevernet skal kunne dele slik informasjon. Det foreligger likevel løsninger som kan gjøre det mulig for barnevernet å gi informasjon til de aktuelle samarbeidspartene. Taushetsplikten faller bort dersom foreldre samtykker til at barnevernet kan videreformidle informasjon (Forvaltningsloven §13a, 1967). Med samtykke fra foreldre kan barnevernet drøfte saker med samarbeidspartene, og dermed dele informasjon i den utstrekningen som foreldre har samtykket til. Barnevernet og samarbeidspartene kan drøfte saker anonymt uten å røpe hvem saken dreier seg om, uten å gi fra seg annen taushetsbelagt informasjon (Forvaltningsloven §13a, 1967).

Det vil oppstå situasjoner i arbeidet til barneverntjenesten hvor det blir nødvendig å videreformidle opplysninger. Slike situasjoner kan være når det er nødvendig å se på omsorgssituasjonen til barn eller unge, når det skal foregår et samarbeid med andre instanser eller tjenester for å hjelpe barn og unge og deres familier, i tillegg i situasjoner hvor andre personer skal hjelpe barn, unge og deres familier (Barne- og familiedepartementet, 2005, s. 16). På bakgrunn av barnevernets strenge krav til taushetsplikten, har det ved flere anledninger vært behov for å tøyne reglene fordi mange mener dette gir en sperre for samarbeidet (Eriksen & Germeten, 2012, s. 80).

2.2 PP-tjenestens oppgaver og mandat

Den pedagogiske-psykologiske tjenesten har oppgaver som kan deles i to. De har et ansvar for en individrettet virksomhet hvor det vesentlige arbeidet er utarbeidelsen av sakkyndige vurderinger. I tillegg skal de hjelpe til i det systemrettede arbeidet som skolene og barnehagene må gjennomføre for å kunne legge til rette opplæringen for de barn og unge som har særskilte behov (Briseid, 2006, s. 120). Ansatte i PP-tjenesten har forskjellige utdanninger

og kompetanse som pedagogikk, psykologi eller sosialfaglig, en slik sammensetning av ansatte kan være PP-rådgiver, spesialpedagog og sosionom (Briseid, 2006, s. 121-122). Det finnes ingen føringer i Opplæringsloven som sier hvor mange ansatte PP-tjenesten skal ha (Nilsen, 2008, s. 194). Det er vanskelig å rekruttere personer som har den faglige kompetansen som kreves til å arbeide i PP-tjenesten. Dette har ført til at arbeidet i PPT (pedagogisk-psykologisk tjeneste) i ulike kommuner ikke har fungert etter hensiktene grunnet få ansatte, videre resulterer dette i at ventetiden for utredning blir lang (Briseid, 2006, s. 124).

I Opplæringsloven §5-6. Pedagogisk-psykologisk teneste heter det:

Kvar kommune og kvar fylkeskommune skal he ei pedagogisk-psykologisk teneste ... Tenesta skal hjelpe skolen i arbeidet med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling for å leggje opplæringa betre til rette for elevar med særlege behov (Opplæringsloven, 1998).

Målet er at tilbudet som blir gitt er likeverdig, inkluderende og tilpasset hver enkelt person. På kommunalt nivå kan PP-tjenesten samarbeide med barnevernet eller andre tjenester som helsetjenesten, på statlig nivå kan de samarbeide med Statped eller psykiatriske tjenester (Utdanningsdirektoratet, 2017). Det trenger ikke å foreligge en diagnose for å få spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning, dette må vurderes ut fra hver enkelt persons behov og sees i lys av miljømessige forhold (Utdanningsdirektoratet, 2017). De tre mest fremtredende gruppene når det kommer til behov for hjelp fra PPT er elever med språk-, tale- og kommunikasjonsvansker, lese- og skrivevansker samt matematikk vansker og elever med psykososiale vansker og/eller problematferd (NOU, 2009: 18, s. 87).

PP-tjenesten er en frivillig tjeneste som vil si at samtykke fra foreldre eller foresatte kreves før barnet er 15 år (Nilsen, 2008, s. 195). Tverrfaglig samarbeid skal brukes for å løse oppgaver, men det er ikke nevnt i lovverket som regulerer oppgavene til PP-tjenesten. Å samarbeide med andre tjenester eller instanser er viktig for å gi et helhetlig tilbud til barn og unge (Læringscenteret, 2001, s. 23). Hvilke oppgaver PP-tjenesten skal prioritere bør sees i lys av brukeren og den personens behov (Læringscenteret, 2001, s. 25). Dersom en kartlegging av et barn eller en ung person skal foretas, skal ikke dette utføres alene. PP-tjenesten må hente inn informasjon fra barnet, foreldre, skolen eller andre som barneverntjenesten for å kunne danne et helhetlig bilde av situasjonen (Vogt, 2008, s. 232).

2.2.1 Taushetsplikt

De ansatte i PP-tjenesten følger forvaltningslovens regler om taushetsplikt, dette er forskjellig barneverntjenesten da de har egne særlover når det kommer til taushetsplikt (NOU, 2009: 18, s. 126). I Forvaltningsloven §13. Taushetsplikt heter det at:

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsprogram, plikter til å hindre at andre får adgang eller kjennskap til det han i forbindelse med tjenesten eller arbeidet får vite om: noens personlige forhold ... Taushetsplikten gjelder også etter at vedkommende har avsluttet tjenesten eller arbeidet (Forvaltningsloven, 1967).

Psykologene som er ansatt i PP-tjenesten følger forvaltningslovens lov om taushetsplikt i tillegg til helsepersonellovens lov om taushetsplikt. I lov om Helsepersonell §32. Hovedregel om taushetsplikt heter det at:

Helsepersonell skal hindre at andre får adgang eller kjennskap til opplysninger om folks legems- eller sykeforhold eller andre personlige forhold som de får vite om i egenskap av å være helsepersonell (Helsepersonelloven, 1999).

2.2.2 Opplysningsplikt

I visse konkrete situasjoner går opplysningsplikten foran taushetsplikten, da skal man gi opplysninger til barneverntjenesten, politi, kriminalomsorgen og sosialtjenesten (Stang, 2013: 3, s. 80). Det at barn og unge lever i en omsorgssituasjon som ikke er helt optimal, er ikke alltid grunn til å bryte taushetsplikten. Dersom man har en anelse om at personen blir utsatt for seksuelle overgrep eller vold i hjemmet skal man melde fra til barnevernet (Stang, 2013: 3, s. 84). Stang (2013: 3, s. 88) peker på at regelverket som regulerer kan skape hindringer for at formålet med loven oppnås fordi forståelsen av regelen er mangelfull og/eller innskrenket på bakgrunn av at opplysningsplikten er forskjellig, oppdelt og uoversiktlig.

PP-tjeneste har opplysningsplikt til Barnevernet i henhold til Barnevernloven §6-4.

Opplysningsplikt der heter det at:

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan, skal uten hinder melde fra til barneverntjenesten uten ugrunnet opphold når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli mishandlet, utsatt for alvorlige mangler ved den daglige omsorgen eller annen alvorlig omsorgssvikt ... De organene som er ansvarlig for gjennomføring av barnevernloven, kan gi pålegg til offentlige myndigheter om å gi taushetsbelagte opplysninger når dette er nødvendig i forbindelse med vurdering, forberedelse og behandling av saker etter barnevernloven (Barnevernloven, 1992).

2.3 Barnets beste

I Barnevernloven §4-1. Hensynet til barnets beste heter det at:

Ved anvendelse av bestemmelsene i dette kapitlet skal det legges avgjørende vekt på å finne tiltak som er til beste for barnet. Herunder skal det legges vekt på å gi barnet stabil og god voksenkontakt og kontinuitet i omsorgen (Barnevernloven, 1992).

I Barnekonvensjonen kapittel 3 som omhandler hensynet til barnets beste heter det at:

“Prinsippet om at hensynet til barnets beste skal være et grunnleggende hensyn ved alle handlinger og avgjørelser som berører barn, angir en rettighet som gjennomsyrrer hele barneretten, både internasjonalt og nasjonalt” (Haugli, 2016, s. 51). Det finnes ingen klar og entydig definisjon av begrepet barnets beste, dette fører til at tolkningen vil variere ut fra hver beslutningstaker. Å ha respekt for barn og unges integritet og fulle menneskeverd bør være grunnleggende når en beslutning tas (Haugli, 2016, s. 52-53).

Hva som er det beste for barnet vil variere da alle mennesker har ulike behov. Dermed er det viktig at de fagpersonene som arbeider rundt barn og unge vurderer ut fra hvert enkelt tilfelle hva som er det beste i den situasjonen (Eriksen & Germeten, 2012, s. 47). Det vil bli en vanskelig vurdering i tillegg til at flere momenter spiller inn under vurderingen av barnets beste. Noen vurderinger som påvirker er hvilke forutsetninger og behov personen har, hvilken tilknytning barnet har til sine foreldre, framtidsutsiktene, omsorg og læring (Eriksen & Germeten, 2012, s. 48).

2.4 Sosiale og emosjonelle vansker

Barnevernet har ansvar for å tidlig avdekke blant annet omsorgssvikt, atferdsproblemer og sosiale og emosjonelle problemer slik at varige problemer kan unngås (NOU, 2009: 22, s. 13). Barn med store og sammensatte problemer vil ha behov for hjelp og tilrettelegging fra flere tjenester. Disse utsatte barna har til felles at de har behov for at tjenestene går sammen og tilbyr dem helhetlige og koordinerte tjenester, fremfor å arbeide i parallelle løp uten den nødvendige samordningen (NOU, 2009: 22, s. 10). På bakgrunn av dette vil vi vise til litteratur og forskning som omhandler vansker fordi dette er med på å påvirke samarbeidet mellom barneverntjenesten og pedagogisk-psykologisk tjeneste. Vanskene kan gjøre samarbeidet utfordrende og er med på å danne grunnlaget for hvorfor tjenestene samarbeider rundt en person.

2.4.1 Hvilke vansker kan vise seg hos denne gruppen barn og unge?

At barn og unge sliter psykisk er ikke i seg selv nok grunnlag for å iverksette tiltak, men det kan være et tegn på at omsorgssituasjonen som personen lever i ikke er god nok (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet & Helsedirektoratet, 2015, s. 8). Dersom barn og unge har utfordringer som vekker uro eller bekymring kan det sees i sammenheng med barnet eller ungdommens psykiske helse. Utfordringene kan være emosjonelle vansker, atferdsvansker, sosiale vansker og avbrudd fra studieløpet (Eriksen & Germeten, 2012, s. 138).

Undersøkelser viser en økning av barn og unge som sliter psykisk. Vanskene kan minske eller forsvinne etter hvert som man blir eldre og utvikler seg, men for noen er dette vedvarende og de kan bli alvorlig syke (Buli-Holmberg & Ekeberg, 2016, s. 113). Traumer kommer fra det greske ordet “sår” og beskrives i dag som et emosjonelt sår som har oppstått grunnet erfaringer som har vært smertefulle og skremmende (Webb, 2006, s. 14). Killén (2015) viser til at nyere forskning på traumer, og hvilken effekt dette har på hjernen, har dokumentert at ved gjentakende krenkelser i tidlig alder kan dette føre til endringer i hjernen som påvirker utviklingen samt tilknytningssystemet, tenkemåte, evne til å regulere følelser og foreta handlinger (Killén, 2015, s. 158). Webb (2006) peker på at vold og misbruk barn og unge har vært vitne til i hjemmet er med på å påvirke hjernen (Webb, 2006, s. 15).

Psykososiale vansker er en sammensetning av psykiske og sosiale vansker, disse henger ofte sammen (Kvelling, 2007, s. 53). I skolesammenheng er det PP-tjenesten som knyttes opp mot barn og unge med ulike former for lærevansker, i tillegg til vansker med sosial samhandling og atferd (NOU, 2009: 22). Når barn eller unge har lærevansker lykkes de ikke i å nå de

forventede målene for sin alder når det kommer til de skolefaglige områdene, det sosiale og/eller språklige (Haugen, 2010, s. 27). Lærevansken kan oppstå på bakgrunn av oppvekstmiljø som personen vokser opp i eller har vokst opp i. Innlæringen av ulike oppgaver i skolen kan påvirkes av psykiske lidelser og/eller plager (Haugen, 2010, s. 24-26). PP-tjenesten kan få henvist barn eller unge som har lærevansker knyttet til forhold i familien (Killén, 2015, s. 370-371).

Drugli (2013, s. 136) peker på at atferdsvansker viser seg med at atferden til barn og unge er så intens og hyppig at den påvirker det sosiale samspillet med andre barn og unge. At barn eller unge har en utagerende atferd kan være en sunn reaksjon på en vanskelig situasjon personen befinner seg i (Eriksen & Germeten, 2012, s. 138). Vanskene kan vise seg gjennom uro, at de blir lett frustrerte, problemer med å samarbeide med dem, de er trass og/eller at de negative følelsene kan være vanskelig å kontrollere (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2015). AD/HD oversettes på norsk til oppmerksomhetsvikt og hyperaktivitetslidelse, dette viser seg gjennom uro, impulsivitet og konsentrasjonsvansker som har foregått over en lengre tidsperiode (Bryhn, 2014, s. 13-14). Barn og unge med AD/HD vil ofte påvirke familien og foreldrene på bakgrunn av at disse barn og unge er ekstra krevende (Kvelling, 2007, s. 350).

2.5 Hva er samarbeid?

Glavin & Erdal (2018) definerer samarbeid som ett kompaniskap og det å arbeide sammen. Begrepet er i hyppig bruk i dagliglivet, men blir sjeldent definert presist (Glavin & Erdal, 2018, s. 25). Harker, Dobel-Ober, Berridge & Sinclair (2004) viser til at det finnes mange forskjellige begreper og terminologier for å beskrive samarbeid. Dette kan føre til at det blir vanskelig å finne ut hvilken terminologi som viser til det samme (Harker et al., 2004, s. 179-180).

En viktig oppgave i den offentlige forvaltningen er å trygge barnas oppvekstvilkår. Barn og unges behov for hjelp er imidlertid ikke alltid i samsvar med den oppsplittingen som eksisterer mellom de ulike offentlige tjenestene. Den enkelte etat kan fort komme til kort i møte med barn som har sammensatte problemer, noe som vil resultere i at den enkelte etat skyver saken videre til en annen etat, eller at det blir iverksatt tiltak som ikke er koordinert med hverandre (Christiansen & Nordahl, 1993, s. 7; Lauvås & Lauvås, 2004, s. 17).

Samarbeid om tjenestetilbudet vil ifølge Christiansen & Nordahl (1993) føre til arbeid som er av høyere kvalitet, bedre behovstilpasset og et helhetlig tilbud til brukeren. Det vil også være

effektiviseringsgevinster i kommunene som følge av at saker går raskere unna (Christiansen & Nordahl, 1993, s. 7).

Willumsen (2016) sammenligner samarbeid med et symfoniorkester, der hvert instrument bidrar med spesifikke uttrykk, en kan sammenligne det med profesjonelle som bidrar med hver sin kompetanse. Hvert instrument skal integreres inn i en helhet, på samme måte som de tverrprofesjonelles bidrag skal integreres inn til en helhet sammen med brukerens egne bidrag. Det er viktig å anerkjenne at bidragene til profesjonene er forskjellig, og samtidig ha mål om at de skal integreres i brukerens behov (Willumsen, 2016, s. 43). Willumsen (2016) understreker likevel at til tross for at tverrprofesjonelt samarbeid har en positiv klang hos de fleste aktører, så foreligger det lite dokumentasjon på om samarbeid faktisk alltid er bra. Forskere i barnevernfeltet har vansker med å etablere samarbeid og er usikre om samarbeid alltid tjener saken (barnet og familien), ettersom samarbeid er svært vanskelig å få til og det kreves en rekke forutsetninger til for å lykkes (Willumsen, 2016, s. 47-48).

2.5.1 Tverrfaglig samarbeid

Lauvås & Lauvås (2004) sier at tverrfaglig samarbeid er en interaksjon med representanter fra ulike fagfelt som har ett dobbelt formål; sikre kvalitet i arbeidet ved å utnytte kompetansen fullt ut og utvikle felles kunnskapsgrunnlag på tvers av fag, og stimulere til faglig utvikling sammen (Lauvås & Lauvås, 2004, s. 53). Formålet med et godt tverrfaglig samarbeid er at brukerne skal få sikret en helhetlig behandling, og ikke gå glipp av hjelp og støtte som de har krav på. Det er også viktig med et godt tverrfaglig samarbeid for å oppnå effektiv ressursutnytting (Lauvås & Lauvås, 2004, s. 18-21).

Tverrfaglig samarbeid gjør at instanser og tjenester får inn informasjon om barnet som dekker ett større spekter av barnet enn om de bare hadde sine egne opplysninger å forholde seg til (Glavin & Erdal, 2018, s. 21). Hvilke behov det ligger til grunn for å opprette ett samarbeid med andre tjenester er også preget av hvilke mål og oppgaver som tjenestene har ansvar for, og hvilke muligheter og begrensninger som foreligger i lovverket. Et godt samarbeid vil imidlertid kunne være god støtte for de ulike yrkesutøvere i krevende saker, samtidig som kvaliteten på tilbudet til barnet og familien vil bli bedre. En vil kunne foreta mindre feilvurderinger i sakene, ettersom det er flere som er involvert. Det vil også være en større

synlighet blant yrkesutøverne noe som vil resultere i positive holdninger ovenfor hverandre og dermed vil samarbeidskulturen bli bedre (Glavin & Erdal, 2018, s. 22).

Tverrfaglighet handler ikke om at profesjonene skal bli like, men om å bruke kompetansen hos de ansatte til barnets beste, og dermed få en effektiv ressursutnyttelse (Glavin & Erdal, 2018, s. 21-23). En ambisjon i tverrfaglig samarbeid er at de involverte partene skal tilegne seg kunnskap og kompetanse, og ikke bare bidra med det de representerer i samarbeidet. Samarbeidet bør fungere slik at en deler spisskompetansen med hverandre og ikke tviholder på den (Lauvås & Lauvås, 2004, s. 53). Tverrfaglig samarbeid vil også kunne hjelpe instanser og tjenester med å tilby barn og unge tidligere hjelp ved å igangsette tiltak tidligere og vurdere effekten av dem fortløpende. De ulike yrkesgruppene vil ha ett ulikt ståsted i forhold til hvilken informasjon som blir innhentet av barnet, noe som resulterer i at en vil få ett helhetlig bilde av barnet eller ungdommen (Glavin & Erdal, 2018, s. 21-23).

Barne- og likestillingsdepartementet & Helsetilsynet (2009) peker på at i tillegg til å etablere arenaer for å samarbeide, må en sørge for at ansatte har rett kompetanse om hverandre, slik at samarbeidet blir forsvarlig. De må vite når og hvorvidt de skal innlede et samarbeid og når det er grunn til bekymring hos barnet (Barne- og likestillingsdepartementet & Helsetilsynet, 2009). I tverrfaglig samarbeid vil en stille krav til hverandres rolle, men også sin egen. Den kunnskapen som vi har om andres rolle er ofte mangelfull og overfladisk, nærmere informasjon og diskusjon rundt rollene er derfor essensielt for å oppnå godt tverrfaglig samarbeid (Lauvås & Lauvås, 2004, s. 66-78). Willumsen (2016) skriver at i tverrprofesjonelle samarbeid skal de ulike tjenestene og former for kompetanse fungere sammen, det krever en synlig grenseoppgang og overlapping for å dra nytte av hverandres bidrag. En slik avklaring kan gjøre det lettere for partene å se hverandres bidrag i sammenheng med andre, og det vil også være med på å gi dem realistiske forventninger til hverandre (Willumsen, 2016, s. 45).

2.5.2 Samarbeid mellom barneverntjenesten og pedagogisk-psykologisk tjeneste

Historisk sett har det i Norge vært gjort mange gode forsøk på å bedre samordning og samarbeidet mellom tjenester som blant annet barnevern og pedagogisk-psykologisk tjeneste. De fleste aktører som er involvert med tjenesteyting ovenfor barn, unge og deres familier, ser både nytten og behovet for å opprette gode samarbeid. Det er likevel mye som tyder på at det

er behov for at en del faktorer kommer på plass for at samarbeidet skal bli vellykket (Ødegård, 2016, s. 117). Willumsen (2016) peker på at i Norge har det i over 30 år vært nedfelt i nasjonale styringsdokumenter og lovreguleringer ett krav om samarbeid i praksis og utdanning. Det finnes en rekke lover som har samarbeid i bestemmelsene sine, som blant annet Barnevernloven (Willumsen, 2016, s. 34). Ødegård (2016) peker på at tjenestetilbudet til barn og unge har blitt vesentlig endret de siste årene, som følge av nye lover og forskrifter. Et mål er at barn, unge og deres familier opplever tjenestetilbudet som koordinert og helhetlig. Koordinering innebærer at det er ett behov for tjenester på tvers av faggrenser eller etater (Ødegård, 2016, s. 116).

For at barnevernet skal kunne klare å fullføre oppgaven med å gi barn og unge koordinerte og helhetlig tjenestetilbud, er de avhengig av å kunne samarbeide med andre tjenester (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2013, s. 26). I henhold til Barnevernloven (1992 §1-1) har barneverntjenesten også: «ansvar for å sikre at barn og unge som lever under skadelige forhold får nødvendig hjelp og omsorg» (Barnevernloven 1992). Ved gjennomgang av litteratur pekes det på at tverrfaglig samarbeid kan være ett verktøy for å løse denne oppgaven i sammen med andre instanser og tjenester (Glavin & Erdal, 2018 s. 21; Lauvås & Lauvås, 2004, s. 18-21).

Barneverntjenesten er pålagt i henhold til Barnevernloven (§3-2, 1992) å: «medvirke til at barns interesser også ivaretas av andre offentlige organer» (Barnevernloven, 1992). Dette vil si at barneverntjenesten skal samarbeide med andre sektorer i de tilfeller hvor det bidrar til at en kan løse oppgavene som de er pålagt. Barneverntjenesten skal med andre ord ikke overta tjenestenes ansvar, men de skal gi råd og veiledning til tjenestene, slik at de selv gjør det som er nødvendig (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2013).

Bestemmelsene gir barnevernet plikt til å samarbeide med tjenesteytere i enkeltsaker rundt barnevernets oppgaver. Et slikt omfattende samarbeid, må sees i sammenheng med det samfunnsoppdrag som barneverntjenesten har, nemlig å sikre nødvendig omsorg til barnet (NOU, 2009: 22, s. 15). Skare (1996) peker også på at barnevernet ofte kan føle seg presset av samarbeidsalliansene til «å gjøre noe» i saker der dem selv har gitt opp. Dette kan føre til at barnevernansatte blir tvunget inn i arbeidsformer som ikke føles riktig. Samtidig så har ansatte i barneverntjenesten et ansvar for en helhetlig forståelse av barnet, noe som for andre tjenester kan virke kontrollerende (Skare, 1996, s. 178-180).

Det er nødvendig med innsats på tvers av faggrupper for at en skal kunne tilrettelegge for gode oppvekstvilkår for barn og unge i kommunene. De kommunale tjenestene er pålagt ett ansvar for denne målgruppen, her inngår blant annet barneverntjenesten og PP-tjenesten. I slike formaliserte og forpliktende samarbeid er det imidlertid nødvendig for de kommunale tjenestene å kommunisere og utveksle informasjon (Glavin & Erdal, 2018, s. 47). I tverrfaglige samarbeid som omhandler opplysninger som er taushetsbelagte, er det viktig at de ulike aktørene som arbeider sammen rundt ett barn eller en ungdom innhenter samtykke til å kunne utveksle taushetsbelagt informasjon. Det finnes ingen egne regler, formkrav eller krav til innhold for hvordan et slikt samtykke skal utarbeides, men det må være skriftlig samt det må være en klarhet dersom det finnes noen begrensinger ved hvilken informasjon som kan gis. Dersom et slikt samtykke ikke foreligger kan det skape utfordringer i samarbeidet mellom de ulike partene på grunn av at PP-tjenesten kan gi mye informasjon til barnevernet men får ingenting tilbake (Figenschow, Ringberg & Ekanger, 2006, s. 105).

Som nevnt ovenfor er en av samarbeidspartstjenestene barnevernet kan samarbeide med pedagogisk-psykologisk tjeneste. PP-tjenesten er i utgangspunktet en skole og barnehage tilknyttet tjeneste. Dette innebærer at tjenesten skal være tilgjengelig for barn, unge og voksne som har særlige opplæringsbehov i kommunen. Brukernes behov kan være knyttet opp faglig og eller sosiale vansker. PP-tjenesten er primært en hjelpeinstans, noe som innebærer at det er forventning om at tjenesten innehar kompetanse om hvordan de skal gi råd og veiledning til andre. PP-tjenesten har i liten grad selvstendig ansvar for enkelte tiltak, men ett stort ansvar til å gi andre råd om hvordan de kan ivareta sitt ansvar. PP-tjenesten er en instans som skal påse at andre tar sitt ansvar og løser oppgaver (Læringscenteret, 2001, s. 16-20).

I lov om grunnskolen og den videregående opplæringa står det i §5-6: «Den pedagogisk-psykologiske tjenesten skal sørge for at det blir utarbeidd sakkunnig vurdering der lova krev det» (1998). Som det fremgår i teksten skal PP-tjenesten «sørge» for at det blir gjort en sakkyndig vurdering. Dette innebærer at det ikke nødvendigvis er PP-tjenesten som skal gjennomføre oppgaver knyttet til en sakkyndig vurdering. I mange tilfeller vil det være andre tjenester som gjør noe av arbeidet, barnevernet er en av disse tjenestene. I arbeidet som sakkyndig instans er PP-tjenesten avhengig av å ha et nært forhold til de aktuelle aktørene, her; barn, familier og barnehage eller skole. For barn og unge med sammensatte vansker vil

rettigheter etter opplæringsloven også inngå med andre tjenester (Læringscenteret, 2001, s. 35-36).

Midlertidig-utvalget peker på at barn og unge som av ulike årsaker får tiltak gjennom barnevernet, eller der barnevernet har fått omsorgen over dem, er i en sårbar situasjon som krever at en er ekstra årvåken og har tett oppfølging i barnehage og skole. Dette krever et utstrakt samarbeid mellom barneverntjenesten og opplæringssektoren. Barnets utdanningsforløp bør tas på alvor, da dette gir barnet muligheter i det voksne liv (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 104-105). Barn som har sammensatte vansker kan kreve utstrakt samarbeid med et bredt tjenesteapparat og barnas foresatte. Hjelpen skal støtte opp under barnas opplæringsituasjon. Det er derfor viktig at blant annet skole, barnehage og PP-tjenesten har tilstrekkelig kjennskap til barnevernet, også fordi det er en viktig forutsetning for at samarbeidet skal bli godt mellom disse tjenestene. Tjenestene plikter også å melde fra til barnevernet dersom en er bekymret, dette krever kompetanse hos tjenestene, men også at barnevernet står parat til å gi råd (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 132-134).

2.5.3 Samarbeidsformer

Lauvås & Lauvås (2004) peker på at det ikke er mulig å ikke-samarbeide i sosiale sammenhenger. Ett samarbeid vil det finnes uansett, men en skiller gjerne mellom konstruktive samarbeid og destruktive. Destruktive samarbeid kan ta ulike former; gjensidig, åpen eller skjult, motarbeidelse, vedlikehold og opprettelse av beskyttende faktorer, bakvasking, sladder etc. (Lauvås & Lauvås, 2004, s. 21).

Uformelt samarbeid er samarbeid som er gjennomført på eget initiativ uten at ledelsen er involvert. Partene har et ønske om å komme til enighet om gode arbeidsfordelinger og en måte å samarbeide sammen. Gjennom et ønske om å nå et mål har de erkjent at de er avhengig av forskjellige instanser for å finne løsninger på problemene. Glavin & Erdal (2018) peker på at manglende koordinering og styring er det som er ulempene ved uformelt samarbeid, det blir mer personavhengig og instansavhengig (Glavin & Erdal, 2018, s. 26).

En annen form for samarbeid er at en instans gir ordre om samarbeid med andre enheter på et lavere nivå. Det kan være at lederne i de forskjellige tjenestene blir enige om at de skal samarbeide, uten at de som skal utøve samarbeidet deltar i denne dialogen. Dette gjør at samarbeidet blir et mer formelt system, som flere kan og skal forholde seg til. Koordineringen av samarbeidet er til stedet, men det er avhengig av at en har vilje og evne til å gjennomføre

det. Denne formen for samarbeid er avhengig av et ønske om og behov for samarbeid. En er avhengig av å inkludere de som skal utøve samarbeidet (Glavin & Erdal, 2018, s. 26).

Ansvarsgruppe møter

Ansvarsgruppe kalles et samarbeidsforum på kommunalt nivå, som settes sammen for å planlegge og følge opp ulike tiltak for det enkelte barn. Slike grupper opprettes i samarbeid med barnets foreldre og eventuelt barnet (Eriksen & Germeten, 2012, s. 230). For barn som har sammensatte behov og vansker, vil samordning mellom tjenestene som de er involvert med være viktig. Dette kan gjelde for eksempel barn som har ulike funksjonsnedsettelse eller barn som er involvert med barneverntjenesten. Ansvarsgruppemøter blir brukt for å ivareta samarbeidet mellom faggrupper, foreldre og barn (Glavin & Erdal, 2018, s. 158). En slik ansvarsgruppe hjelper partene med å arbeide forebyggende og miljøskapende. Å utveksle kunnskap med andre etater eller instanser, gjør at en står sterkere når en iverksetter helhetlige tiltak for barn og ungdom (Jenssen & Roald, 2014, s. 74).

Ansvarsgrupper er en form for tverrfaglig forpliktende samarbeid, der mål, delmål, tiltak og oppgavefordeling skal konkretiseres, drøftes og følges opp innad i gruppen. Ansvarsgruppen har ansvar for å følge opp barnet og deres familie, og er ofte et samarbeid i førstelinjen, mens kan tjenestelinjer kan kobles opp under når der foreligger situasjoner der de trengs (Glavin & Erdal, 2018, s. 158). I slike ansvarsgruppemøter kan PP-tjenesten, skolen, barneverntjenesten eller miljøterapeut, dersom barn/ungdom har dette, eller det kan være andre personer som arbeider tett med barnet/ungdommen til stede. I disse ansvarsgruppene er det viktig å ha en koordinator, denne personen har ansvaret for innkalling til møtene og de har ansvaret for at referatet fra møtene blir delt (Eriksen & Germeten, 2012, s. 230). Glavin & Erdal (2018) understreker at for at et ansvarsgruppemøte skal fungere må det fire faktorer til. Kontinuitet; faste samarbeidspartnere, størrelse; ikke for store grupper, tverrfaglighet; faggrupper som gir helhetlig tilbud til barn/familie, og klare ansvarsforhold; klare tidsfrister og ansvarsfordeling (Glavin & Erdal, 2018, s. 160).

Dersom foreldrene ikke er med på ansvarsgruppemøtene må det gis samtykke for at en slik gruppe blir opprettet samt det kreves et skriftlig samtykke om hva som er greit å fortelle eller ikke i henhold til taushetsplikten. Å opprette møteplikt er nødvendig (Briseid, 2006, s. 143). Behovene til barnet det gjelder er med på styre hvem som sitter i disse møtene og hva de må

diskutere, skole og oppfølging bør være noe som står i fokus da de målene som er satt for barnet skal vurderes ut i fra personens faglige og psykososiale utvikling (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2016, s. 22). Glavin & Erdal (2018) påpeker at det er viktig at det er faste deltakere på slike møter, og at disse er sentrale i barnets hverdag. En bør likevel involverte andre tjenester og parter dersom det er behov for det. Gruppen bør dessuten ikke ha for mange deltakere til hensyn for barnet (Glavin & Erdal, 2018, s. 158). Hvor lenge en ansvarsgruppe skal brukes er avhengig av den enkeltes behov og sak er aktuell, gruppen bestemmer selv når det ikke lenger er et behov for møtene eller om deler av samarbeidspartene skal trekke seg ut (Briseid, 2006, s. 146).

2.5.3 Forutsetninger for samarbeid

Den følgende modellen er basert på de suksesskriteriene fra Glavin & Erdal (2018, s. 42) og viser hvordan samspeillet mellom de ulike faktorene bidrar til å utfylle ett godt samarbeid. Kriteriene vil ha ulik betydning avhengig av hvilket nivå en samarbeider på og hvilke tjenester som er involvert. Likevel vil det være nødvendig å betrakte faktorene hver for seg og forså synergien som virker mellom dem. Vi har valgt ut noen av de mest sentrale punktene som er relevant i forhold til vår oppgave. Disse er supplementært med annen teori, for å understreke viktigheten av disse.

Figur 1. «Suksesskriterier for samarbeid». (Glavin & Erdal, 2018).

Glavin & Erdal (2018) peker på at en rekke forutsetninger må være på plass for å få til ett godt og velfungerende samarbeid. Det er viktig at samarbeidspartene er bevisst på hvilke forutsetninger og hindringer som foreligger i tverrfaglig samarbeid (Glavin & Erdal, 2018, s. 40-42). For å utvikle et godt samarbeid kreves det innsats fra flere hold. En av betingelsene er at man har trygghet i eget fag. Dette innebærer at man har forankring av kompetanse i teoretisk forståelse og praktiske erfaringer (Glavin & Erdal, 2018, s. 33).

Glavin & Erdal (2018) viser til at partene må ha en fellesmålsetting, slik at det vil være lettere å finne frem felles metoder og strategier for å nå målene. En bevisstgjøring rundt hva en

ønsker å oppnå er nødvendig for å oppnå gode resultater i samarbeidet (Glavin & Erdal, 2018, s. 43). Vangen & Huxham (2009) peker på at det er vanskelig å komme seg videre i en sak uten et felles mål mellom samarbeidspartene. Grunnet den ulike kompetansen og forutsetningene som de ulike partene har, kan dette være vanskelig å få til i praksis da de ulike partene gjerne har ulike visjoner, derfor er det viktig at partene sammen finner de grunnleggende målene for samarbeidet (Vangen & Huxham, 2009, s. 69-70). Glavin & Erdal (2018) understreker at målet for samarbeid rundt barn og unge, bør uansett nivå, være til barnets beste (Glavin& Erdal, 2018, s. 43)

Glavin & Erdal (2018) sier at for at et tverrfaglig samarbeid skal være vellykket må det foreligge en felles problemforståelse. Ulik forståelse av problemet, gjør at det ikke er mulig å oppnå en felles målsetting. En opplagt forutsetning for vellykket samarbeid er at en har felles målsetting for samarbeidet, og en klar fordeling av ansvarsforholdene (Glavin & Erdal, 2018, s. 33). Ødegård (2016) understreker at profesjonelle opplever samarbeidet som vanskelig dersom en ikke har en fellesforståelse rundt samarbeidet. Det kan for eksempel skyldes at gruppen har ulike målsetninger som ikke sammenfaller med deres egne (Ødegård, 2016, s. 121-122).

Glavin & Erdal (2018) understreker at partene må føle at samarbeidet er nyttig og stimulerende i forhold til å løse arbeidsoppgavene. De må se at de har bruk for hverandres kompetanse og at fordelingen av ansvaret og oppgavene fører til mindre arbeidsbyrder for den enkelte (Glavin & Erdal, 2018, s. 43). Ødegård (2016) peker på at en kan ha ulik motivasjon for å delta i samarbeidet. Den kan for eksempel være knyttet til samarbeidsmøte, eller om samarbeidet oppleves som meningsfullt (Ødegård, 2016, s. 121). Kvello (2018) viser til at ansatte under tidspress må oppleve at oppgavene blir raskere løst om en samarbeider enn om man løser dem alene (Kvello, 2018, s. 55).

Kvello (2018) peker på at en bør ha tydelige og realistiske mål for hvordan samarbeidet bør foregå, da mange fagpersoner ofte kjenner et tidspress og krever mye ressurser. Et samarbeid må da oppleves som motiverende, fremfor demotiverende for de involverte partnerne. Ansatte som er under et tidspress må se at samarbeidet kan være med på å løse oppgavene raskere og mer effektivt enn om en gjør det alene. Oppgaver som har ordlyden «kan» blir ofte prioritert bort fremfor «skal» oppgavene, det kreves endring av rutiner og kvalitetssikringer der de ansatte opplever en reel nytte av samarbeidet for å endre dette. Gode intensjoner og fine ord,

blekner raskt i en travel hverdag, det vil derfor kreves mer en felles lunsj og tverrfaglige dager for å fremme godt samarbeid (Kvelling, 2018, s. 55).

Ødegård (2016) understreker at profesjonelle som samarbeider sammen vil ha ulike forventninger til hverandre som samarbeidspartnere. Rollene kan være lite avklart, noe som gjør at arbeidet blir lite effektivt, da flere kan holde på med det samme. Hvem som skal gjøre hva, kan gjøre at man blir rolleforvirret og en kan oppleve at partene fraskriver seg arbeid eller kjemper for å få en spesifikk oppgave (Ødegård, 2016, s. 121). Lauvås & Lauvås (2004) understreker at et tverrfaglig samarbeid uten nærmere informasjon og diskusjon om rollene som inngår i samarbeidet er nesten utenkelig. Tverrfaglighet kan sammenlignes med lagspill; det handler om å prestere optimalt selv under stress og vanskelige situasjoner. Dersom en ikke har avklart rollene på forhånd vil forventningene rundt hverandres oppgaver overta styringen fremfor å benytte seg av samarbeidet (Lauvås & Lauvås, 2004, s. 78-80).

Glavin & Erdal (2018) understreker også at en må ha en gjensidig respekt for hverandres ulikheter og faglighet. Uenighetene må omhandle saken og ikke personen. De må ta i bruk hverandres egenskaper, ved å bruke riktige rollefordelinger som er knyttet opp mot den hver enkeltes sterke side. De må anerkjenne at de er forskjellige og har ulike meninger, samt vise respekt og ydmyket ovenfor hverandres kompetanse og arbeidssituasjon (Glavin & Erdal, 2018, s. 44).

Kjønstad (2001) hevder at mange ganger skyldes et manglende eller svakt samarbeid, underbemanning, tidspress, ulik finansiering og oppbygging av tjenester som styrer prioriteringer, institusjonens ønske om å markere identitet og status, ulik utdanningsbakgrunn og dermed ulik forståelse, praktiske ferdigheter, og håndtering av taushetsplikthåndteringen (Kjønstad, 2001, s. 13). Glavin & Erdal (2018) hevder at for at tverrfaglig samarbeid skal kunne fungere i praksis, er en nødt til å ha kunnskap om hverandres praksisfelt, lovverk, teori og erfaring. En slik kunnskap gjør det mulig for tjenestene å danne en felles plattform for utøvelsen av samarbeidet, og ikke minst ha en forståelse for hverandres arbeidsoppgaver (Glavin & Erdal, 2018, s. 63). Killén (2015) hevder at det å faktisk ta ansvar kan virke hemmende for å kunne få til et godt samarbeid. Når en tar ansvar må en også godta følgene dette kan medføre for sine egne faglige vurderinger og de planene som er laget. Gjennomføringen av planene kan bli møtt med motstand fra andre man samarbeider med, familien eller nettverket til familien (Killén, 2015, s. 377).

Ødegård (2016) hevder at kommunikasjon er selve limet i samarbeidet. Det er derfor viktig at samarbeidspartene tenker over hvordan en gir tilbakemelding til hverandre, hvilken informasjon som kan deles, og hva som skjer dersom informasjon blir tilbakeholdt fra partene (Ødegård, 2016, s. 123). Glavin & Erdal (2018) peker også på at deltakerne i samarbeidssystemer må få tilstrekkelig med påfyll av kunnskap som gir dem innsikt i og ferdigheter til å utvikle og oppnå samarbeidskompetanse. Undervisning om kommunikasjon og kommunikasjonsprosess vil bidra til den kompetansen. En bevisstgjøring av barrierene i god kommunikasjon vil være nødvendig. De må få tid til å snakke om kunnskapen, erfaringer og hva hver av dem kan bidra med (Glavin & Erdal, 2018, s. 39).

De ulike aktørene må tørre å være saklig og direkte, og det en sier må være i samsvar med det en ytrer gjennom kroppsspråket. Det må være en åpenhet rundt personlige egenskaper som kan utnyttes for å løse arbeidsoppgaven. Et samarbeid som er basert på respekt, åpenhet og redelighet, vil også føre til tillit mellom de ulike aktørene. Det går på at en må ha tillit til at de andre aktørene har relevant kunnskap slik som en selv, og å oppleve at andre har tillit til din kunnskap (Glavin & Erdal, 2018, s. 45). For å bygge opp tilliten til hverandre i et samarbeid er det viktig at partene kommer til en enighet om hva målene for samarbeidet skal være, tydeliggjøre hvilken innsats de kommer med i samarbeidet og hva de forventer i retur av de andre partene (Vangen & Huxham, 2009, s. 74).

Roller og forventninger i tverrfaglig samarbeid

Lauvås & Lauvås (2004) definerer roller som det sett av forventninger som er knyttet til en bestemt funksjon eller stilling. Rolleforventningene stammer for det meste av omgivelsene rundt en, men noen av forventningene er skapt av rolleinnhaveren selv. I tverrfaglig samarbeid stiller samarbeidspartnerne klare forventninger til hverandre om blant annet rollens innhold og utforming. De har også klare formeninger om sin egen rolle. Rolleinnhaveren har til en viss grad frihet innenfor sitt domene, men forventningene vil danne ett press til å utføre rollen i samsvar med de forventningene andre har til rollen (Lauvås & Lauvås, 2004, s. 66-67).

Forventningene til en rolle inneholder krav om at innsikt i kunnskap og teori skal gi utslag i det praktiske arbeidet med brukerne og det tverrfaglige samarbeidet. Alle rolleinnhavere som

befinner seg i sosiale systemer stiller forventninger til hverandres rolle. Manglende kunnskap og forståelser rundt hverandre gjør at forståelsen kan være noe overfladisk, informasjon og diskusjon sammen er essensielt for å kunne avklare hverandres rolle i ett samarbeid (Lauvås & Lauvås, 2004, s. 68-69).

I samarbeid blir rollene hos partene stadig justert og endret på. Ved siden av sakene og spørsmålet som samarbeidet handler om, «forhandler» en også om rollene. Når utformingen av rollene imidlertid består av tause forhandlinger innad i det sosiale nettverket, kan det oppstå uklare og litt typiske meninger for hva forventningene til rollen i realiteten inneholder. Avklaringen av rollen bør omfatte både funksjoner og plikter som rollen har, men også handlingsfrihet og begrensninger som eksisterer, en må ha konkrete arbeidsoppgaver som rollen skal utøve og det ansvar som foreligger hos rollen. Det er imidlertid ikke alltid mulig å komme frem til klare og entydige skiller mellom rollene, for i komplekse organisasjoner der roledifferensieringen er kommet lang er arbeidet ofte sterkt spesialisert. Dette gjør at man må leve med «gråsoner» hvor noen funksjoner overlapper hverandre, eller at en ikke ligger klart under en spesifikk rolle (Lauvås & Lauvås, 2004, s. 81-82).

Kommunikasjon

Hermansen, Løw & Petersen (2013) peker på at man kan ha ambivalente følelser rundt det å samarbeide. Når samarbeidet fungerer bra, får en mulighet til å utfolde seg og komme med nye ideer, og synsvinkler. På den annen side kan dårlig samarbeid gjøre at uenigheter oppstår, og muligheten til å bidra med sine kvaliteter kan være begrenset. I et samarbeid vil det være viktig å anerkjenne hverandres roller og perspektiver. Dette innebærer at en må lytte, forstå, akseptere og bekrefte hverandre, men også seg selv. Samarbeid er ett sirkulært samspill hvor alle partene er ansvarlige for å involvere hverandre og bidra (Hermansen et al., 2013, s. 85-94).

Kommunikasjon kan defineres som «en utveksling av meningsfylte tegn mellom to eller flere parter» (Eide & Eide, 1999, s. 18). Mennesket har en grunnleggende medfødt evne til å kommunisere. Vi utvikler kommunikasjonskompetansen i samhandling med andre mennesker, først og fremst gjennom vår språkutvikling. Den allmenne kommunikasjonskompetansen er en av de viktigste ressursene en har når en arbeider med mennesker (Røkenes & Hanssen, 2012, s. 9-10). Noen situasjoner krever særlige krav når

våre kommunikasjonsferdigheter. Vi har rammer rundt vår forståelse, disse rammene preger vår forståelse av andre (Eide & Eide, 1999, s. 23). Glavin & Erdal (2018) peker på at kommunikasjon er essensen i alt samarbeid, og kunnskap om kommunikasjon er nødvendig for at en skal kunne lykkes i tverrfaglig samarbeid. Selve dialogen er til en viss grad personavhengig. Kunnskap, erfaringer, holdninger og motivasjon blant aktørene er faktorer som er viktig for det tverrfaglige samarbeidet. Det betyr imidlertid ikke at på grunn av at faktorene er til stede i ett samarbeid, så blir ikke resultatet nødvendigvis gode og velfungerende dialoger (Glavin & Erdal, 2018, s. 64).

Karlsen (2005) sier at hva en ønsker å oppnå med å kommunisere avhenger av hvilke intensjoner en selv har og hvilke intensjoner andre har. Dersom en ikke på forhånd har tenkt over hva en ønsker å oppnå med kommunikasjonen, kan det lett bli uklare og ineffektiv kommunikasjon blant partene. Effektiv kommunikasjon er målstyrt og tilpasset situasjonen og den en skal kommunisere med (Karlsen, 2005, s. 14). Kompetanse har bare en verdi for andre når den kan kommuniseres (Karlsen, 2005, s. 10). Schön (1991, referert i Ødegård (2016) peker på at effektive og positive samarbeid vil sannsynligvis i liten grad forekomme dersom profesjonelle ikke er engasjert i dialoger om hvordan de skal samarbeide sammen, og hvilke planer de legger for å samarbeide i fremtiden (Ødegård 2016, s. 120). Dersom en i liten grad reflekterer over hvordan en forstår samarbeid, og utvikler gode dialoger, kan samarbeidet fort bære preg av gjentakelser og rutiner. Noe som ikke er forenelig med målet om å tilrettelegge individuelle tiltak (Ødegård, 2016, s. 120).

2.6 Tidligere forskning

I denne delen vil relevant forskning opp mot oppgaven presenteres. Første del vil omhandle forskning basert på samarbeid, her presenteres resultater som viser hvordan samarbeidet fungerer mellom barneverntjenesten og PP-tjenesten, i tillegg til resultater som viser at samarbeid mellom ulike tjenester, instanser og etater er for dårlig. Dette er relevant for å se hvordan samarbeidet faktisk fungerer mellom tjenestene, i tillegg til at informantene fra denne masteroppgavens svar vil sammenlignes opp mot resultatene. Videre presenteres forskning som viser resultater rundt barn og unges psykiske helse, vansker og utfordringer i skolen. Herunder vises det til hvor mange barn og unge som er i kontakt med både barneverntjenesten og PP-tjenesten. Bakgrunnen for at dette presenteres er at barn og unge i kontakt med barneverntjenesten og PP-tjenesten har behov for et tilbud som er koordinert etter deres

behov. Det er med på å danne et grunnlag for samarbeidet mellom tjenestene, derfor er det viktig at de som arbeider rundt barn og unge har kunnskap om hvilke vansker som kan vise seg og hvorfor de sliter.

Litteratursøket for studien ble utført ved å hovedsakelig bruke Oria som er søkemonitoren for Universitetsbiblioteket. I tillegg brukte vi Google Scholar for å finne relevant litteratur, her ble det benyttet stikkord som: *PP-tjeneste, barneverntjeneste, samarbeid, lovverk, tverrfaglig samarbeid, sosiale og emosjonelle vansker og vansker*. Idunn.no ble benyttet, denne viste ofte til annen relevant forskning som ble benyttet. Vi benyttet oss av tips fra ansatte med Universitetsbiblioteket for å finne relevante søkeord som vi kunne benytte oss av. Søkene resulterte i én internasjonal forskning og en del nasjonale forskninger. Søkeordene ble benyttet på ulike måter og med ulike kombinasjoner som ga forskjellige resultater.

2.6.1 Hvordan fungerer samarbeidet?

I et prosjektet *Kvalitet i alle ledd*, ledet av psykologspesialist Henrik Sollie, i helse Møre og Romsdal, har en tatt sikte på å forbedre praksis. Bakgrunnen for prosjektet var et behov for å bedre kommunikasjon og informasjon innad hos aktører og mellom ulike aktører når barn har behov for hjelp i forbindelse med psykiske lidelser. Undersøkelsen viste at aktørene etterlyste felles samarbeidsarenaer og at tverrfaglige møtearenaer ville være med på å bedre samordningen mellom tjenestene innad i kommunen, PPT og andre spesialisthelsetjenester (Kaurstad & Bachmann, 2013: 1502).

Det ble også vist til at kommunikasjonen mellom samarbeidspartnerne opplevdes som manglende og svak, noe som ofte resulterte i frustrasjon fra de ulike partene. Dette mente de hang sammen med at en hadde urealistiske forventninger ovenfor hverandre. Det ble pekt på at en ønsket å skape trygghet for å opprette kontakt mellom hverandre. Dette mente de kunne gjøres ved å for eksempel ha en kontaktliste som en kunne benytte ved kriser. Resultatene viste også at samarbeidspartnere ofte fant det utfordrende i forhold til hvilken rolle de ulike tjenestene skulle ha. De ønsket å ha tydelig og avklarte forventninger til hverandre, i forhold til det å kunne utnytte hverandres ressurser og arbeidsavklaring. Det ble også pekt på at en ønsket en generell kompetanse heving hos tjenestene, felles kurs var tiltak de mente kunne bedre samarbeidet ved at alle partene fikk den samme informasjonen. Det ble også pekt på at

det var et stort behov for ressurser hos tjenestene i arbeid med barn og unge med oppfølging og tiltak (Kaurstad & Bachmann, 2013: 1502).

Undersøkelsen pekte på flere samarbeidsarenaer og tverrfaglige møtearenaer kunne bedre samordningen mellom tjenestene. Kommunikasjonen ble opplevd som manglende og hang sammen med urealistiske forventninger, rolleforvirring var et moment som påvirket samarbeidet. På bakgrunn av dette vil vi videre vise til Harsheim & Østtveiten sin undersøkelse som peker på om tjenestene bør samarbeide mer, hvor ofte de har kontakt og meldeplikten.

En undersøkelse foretatt av Harsheim & Østtveiten i 1993 til utgangen av 1995, så på forholdene i samarbeidet mellom barnevernet og dets viktigste samarbeidspartnere. Dette inkluderer PP-tjenesten, barnehage, skole, BUP, helsestasjon kommunelege og politiet. Halvparten av kommunene i Norge deltok i spørreundersøkelsen (Harsheim & Østtveiten, 1995: 116, s. 8). Det var 196 informanter fra barneverntjenesten og 152 informanter fra PP-tjenesten. På spørsmålet om tjenestene bør samarbeide mer eller mindre med barneverntjenesten, svarte over halvparten fra PP-tjenesten at de burde samarbeide mer (Harsheim & Østtveiten, 1995; 116, s. 25). Hvor ofte barneverntjenesten var i kontakt med PP-tjenesten viste resultatene at 7% hadde daglig kontakt, 25% hadde kontakt en til flere ganger i uken, 18% opplyste at de hadde kontakt sjeldnere enn dette (Harsheim & Østtveiten, 1995: 116, s. 19).

PP-tjenesten fikk det samme spørsmålet om kontakt med barneverntjenesten, resultatene viste at 3% hadde daglig kontakt, 47% hadde kontakt en til flere ganger i uken og 48% hadde kontakt en eller flere ganger i måneden (Harsheim & Østtveiten, 1995: 116, s. 47).

Barneverntjenesten fikk spørsmål om PP-tjenesten ivaretok sitt ansvar i forhold til meldeplikten, her svarte 8% at det ikke ble ivaretatt i det hele tatt, 64% mente til en viss grad og 28% svarte i stor grad (Harsheim & Østtveiten, 1995: 116, s. 28). PP-tjenesten fikk samme spørsmålet om de selv ivaretok sitt ansvar rundt meldeplikten, 31% svarte til en viss grad og 65% svarte at det ble ivaretatt i stor grad (Harsheim & Østtveiten, 1995: 116, s. 57).

Østtveiten (1996: 8) viser til et studie av barnevernet og samarbeidet med andre offentlige tjenester, hvor de fant at barnevernkontor med mange saker, søkte oftere hjelp fra andre offentlige tjenester enn kontor med få saker inne. Østtveiten (1996: 8) peker på at dette kan

sees i sammenheng med at et økt arbeidspress, gjør at en har et større behov for å søke hjelp hos andre for å løse sakene (Østtveiten, 1996: 8, s. 59-61). Østtveiten (1996: 8) kom frem til at antall klienter, avgjorde hvor mye kontakt det var mellom tjenestene. Undersøkelsen viste videre at mye kontakt mellom tjenestene, gav dem mulighet til å danne en felles forståelse med felles målsetning. Delvis på grunn av at partene delvis godtar at de er uenige eller at de har ulike syn (Østtveiten, 1996: 8, s. 67-69).

Resultatene fra studien viser en forskjell når det kommer til ansvar i forhold til meldeplikten. PP-tjenesten mener de ivaretar dette i større grad enn barneverntjenesten mener de gjør. Tjenestene samarbeider jevnlig og med bakgrunn i dette vil resultater fra Lichtwarck & Clifford sin undersøkelse om hvordan samarbeidet fungerer mellom barneverntjenesten og PP-tjenesten presenteres. Med jevnlig kontakt, kommer ulike erfaringer om hvordan et samarbeid fungerer, dette kan sees i lys av denne masteroppgavens svar fra informanter og videre brukes til å se hvilke endringer som kan foretas for å gjøre samarbeidet bedre.

Lichtwarck & Clifford (1996) skrev en bok basert på ulike forskningsoppdrag i perioden 1991-1993 knyttet til «Det nasjonale utviklingsprogrammet for barnevernet». Boken omhandler kommunalt barnevernarbeid knyttet opp mot noen av problemene koblet opp mot reform og omstilling av denne type virksomhet, sentrale tema er tverrfaglig og tverretattlig samarbeid, barnevernets samarbeid med 2. linjetjenester og systematisk arbeid med meldinger og barnevernundersøkelser (Lichtwarck & Clifford, 1996, s. 9). Det nevnes ikke hvor mange informanter fra de ulike tjenestene som deltok, men det er fire kommuner som er representanter i case-studien (Lichtwarck & Clifford, 1996, s. 44).

Undersøkelsen viste at PP-tjenesten anså samarbeidet mellom dem og barneverntjenesten som viktig, og pekte på at de ulike instansene må gjøre det som er sitt arbeid innenfor sitt eget ansvarsområde. Det de mente med dette var at dersom noe var utenfor barneverntjenestens eget ansvarsområde måtte de trekke inn ytterligere kompetanse som BUP. Rundt spørsmålet om hvordan samarbeidet fungerte var det ulike svar og erfaringer. En informant mente at det normative rundt samarbeidet var i fokus, ikke barnets beste (Lichtwarck & Clifford, 1996, s. 77). En annen informant hadde positive opplevelser fra samarbeidet, og pekte på at de hadde diskutert hensikten med samarbeidet i tillegg til at kommunikasjonen opplevdes som god. Informanten savnet en intern koordinering innen sosialkontoret slik at de kunne oppnå en større effekt (Lichtwarck & Clifford, 1996, s. 77).

Samarbeidet ble ansett som viktig, men at det er variasjoner i hvordan samarbeidet fungerte, dette kan ha ulike grunner som at samarbeid ikke har en entydig definisjon eller at deltakerne ser ulike hensikter med samarbeidet. På bakgrunn av de tre første forskningene om samarbeidet mellom barneverntjenesten og PP-tjenesten vil vi presentere en kvalitativ undersøkelse foretatt av Befring utvalget. Denne viser til informanters erfaringer med ansvarsgruppe, som er et vanlig samarbeidsforum når det kommer til barn og unge, og hvordan mandatet påvirker samarbeidet. Dette blir presentert for å belyse hvilke faktorer som kan være med på å fremme og hemme et samarbeid.

Gjennom oppdrag fra Befring utvalget bak NOU 2000: 12 (2000) gjorde analysefirmaet Protinus en kvalitativ undersøkelse som ser på barnevernets samarbeid med andre instanser. Undersøkelsen viser blant annet at omfanget av samarbeidet varier. De viktigste samarbeidspartnerne til det kommunale barnevernet ser ut til å være blant annet PP-tjenesten, skole, barnehage, helsestasjoner (NOU, 2000: 12, s. 62). I undersøkelsen kom det frem at enkelte kommuner har etablert systemer som skal sikre en jevnlig informasjonsutveksling mellom relevante etater. Andre kommuner har på sin side avgrensede samarbeidsprosjekter som er knyttet til de nærmere problemstillingene (NOU, 2000: 12, s. 63).

I forhold til enkeltsaker så viser undersøkelsen at ansvarsgrupper er det samarbeidsredskapet som er mest benyttet i arbeid med tiltak til barn og familie. Ansvarsgrupper blir opprettet rundt barnet og dets familie i forhold til tiltaket som er vedtatt. Her kommer representanter fra de instansene som har et ansvar for å ivareta tiltaket. Undersøkelsen viste at gruppene møtes jevnlig for å diskutere effekten av tiltaket, de fant indikasjoner på at det var splittede meninger om effekten av disse møtene. Informantene pekte på at møtene ofte var dårlig planlagt, organisert og at det ofte går mye tid bort på disse møtene (NOU, 2000: 12, s. 63).

Undersøkelsen viser også at graden av tilfredshet på samarbeidet er sterkt varierende mellom kommunene. Informantene melder om at samarbeidet er for fokusert på ansvar og økonomisk fordeling. Det kommer også frem at instansene som samarbeider med barnevernet ønsker en mer systematisk tilbakemelding, da det oppleves som utilfredsstillende for en etat å melde fra til barnevernet dersom de ikke får noe tilbakemelding om hva som skjer med bekymringen deres. Barneverntjenesten peker på sin side på, at de ønsker at samarbeidsinstansene skal melde fra tidligere enn det de gjør per dags dato. Det kommer også frem at ansatte i

barnevernet opplever at instansene har for lite kunnskap om barnevernets oppgaver og lovverk. Hvor samarbeidspartnerne opplever for lite interesse fra barnevernet til å ta i mot andres bidrag i sakene. Ved spørsmål om det er uklarhet i roller og oppgaver i samarbeidsforholdet, kom det frem at uenighet preget samarbeidet like mye som uklarhet. Instansene synes å være uenige om hvem som har ansvar for at ett barn får rett hjelp og blir fulgt opp. Uenigheten var særlig fremtredende i samarbeidet mellom barnevern og skole/PPT (NOU, 2000: 12, s. 64-66).

Informantene hadde ulike meninger når det gjaldt effekten av ansvarsgrupper, dårlig planlegging og organisering er to faktorer som påvirker hvordan møtene fungerer. Et ønske om tilbakemeldinger kan påvirke om en bekymringsmelding sendes til barnevernet eller ikke, samtidig er usikkerhet rundt hverandres oppgaver, mandat og lovverk noe som påvirker samarbeidet og hvem som velger å ta ansvar. Usikkerhet rundt hvem som har ansvar for å gi hjelp oppfølging til barn og unge kan påvirke tilbudet de får. På bakgrunn av dette vil det videre presenteres et landsomfattende tilsyn foretatt av Barne- og likestillingsdepartementet & Helsetilsynet som viser avvik i samarbeidet som fører til at barn og unge ikke får rett hjelp til rett tid.

I 2008 ble det gjennomført et landsomfattende tilsyn av kommunenes samarbeid om tjenester til utsatte barn, som avdekket store avvik i samarbeid med tjenestene. Det var 90 av 114 kommuner som hadde brudd på kravet i regelverket (Barne- og likestillingsdepartementet & Helsetilsynet, 2009). Funnene i tilsynsrapporten viste at mange kommuner ikke samarbeider slik at barn og unge får rett hjelp til rett tid. Det ble lagt frem en bekymring over at barn og unge med sammensatte behov ikke får et godt nok tilbud og at mange av dem fanges opp for sent. Rapporten viste at det var mangel på tilrettelegging for tverrfaglig samarbeid i kommunene.

Det vises også til at de ulike fagpersonene ikke har tilstrekkelig informasjon om hverandre og hverandres oppgaver (Barne- og likestillingsdepartementet & Helsetilsynet, 2009). Det har over flere år blitt avdekket svikt i det tverrfaglige og tverretatlige samarbeidet for barn og unge. Svikten handler om manglende rutiner, tilrettelegging og oppfølging og kontroll over samarbeidet. Flere tiltak har blitt iverksatt for å bedre samarbeidet, og dette er noe som fremdeles pågår. Det har de siste årene komt en rekke rundskriv og veiledere som skal hjelpe

å klarere hvordan samarbeidet skal foregå og hvordan tjenestene kan koordineres bedre (NOU, 2018: 18).

Tilsynet viser mangler på tilrettelegging for tverrfaglig samarbeid, manglende rutiner og kontroll i tillegg til manglende kunnskap om hverandre. Dette kan påvirke hvilken hjelp og når barn og unge får den hjelpen de trenger. To faktorer som kan påvirke samarbeidet er informasjonsflyt og taushetsplikt. Dette kan hemme samarbeidet fordi tjenestene føler de mangler informasjon som kan hjelpe i arbeidet med å tilrettelegge på best mulig måte for barn og unge. Med utgangspunkt i dette vil det videre presenteres resultater fra en studie hvor fokuset ligger på taushetsplikt, opplysningsrett og opplysningsplikt.

I en NOVA rapport fra 2013 ønsket de å se på et tverrdepartementalt samarbeid som hadde foregått over tid ønsket de å se på praktiseringen av reglene om taushetsplikt, opplysningsplikt og opplysningsrett i ulike deler av forvaltningsapparatet (Aamodt & Stang, 2013: 3, s. 11). De yrkesgruppene som er representert i denne studien er politiet, kriminalomsorgen, barnevernet, barnehage, skole, pedagogisk-psykologisk tjeneste, helsestasjon, fastlege, skolehelsetjeneste, somatisk og psykiatrisk spesialhelsetjeneste, NAV og en instans med flere faggrupper (Winsvold & Kristofersen, 2013: 3, s. 21). Anonymisering kan brukes for å drøfte ulike caser og flere av informantene uttrykte dette som en god form for forebyggende samarbeid, var det andre som mente at å få til en fullstendig anonymisering var vanskelig i enkelte saker. Dette gjaldt særlig i små kommuner og tettsteder der ”alle kjenner alle” (Winsvold & Kristofersen, 2013: 3, s. 108-109).

Videre hadde de en spørreundersøkelse der flere av instansene var representert. Det var 15 stykker fra PP-tjenesten og 31 stykker fra barneverntjenesten som deltok i undersøkelsen (Kristofersen & Winsvold, 2013: 3, s. 155). Da det ble spurt om det var et behov for bedre informasjonsflyt mellom samarbeidspartene svarte 66,7% fra PP-tjenesten ja, og 77,4% av barneverntjenesten ja på dette (Kristofersen & Winsvold, 2013: 3, s. 159). Rundt spørsmålet om de får nødvendig informasjon fra de andre instansene svarte PP-tjenesten at de, hyppigere enn andre, får nødvendig informasjon (Kristofersen & Winsvold, 2013: 3, s. 160). Videre ble det spurt om taushetsplikten ble ansett som et hinder for samarbeid, her svarte PPT at i meget stor grad var det 13,3% som mente det var et hinder, 13,3% mente ofte og 40% mente av og til. Barneverntjenesten svarte der i mot 3,2% i meget stor grad, 12,9% ofte og 54,8% av og til,

resultatene viste at PP-tjenesten i større grad mente at taushetsplikten var et hinder for samarbeid (Kristofersen & Winsvold, 2013: 3, s. 161).

2.6.2 Hvilke vansker seg viser seg hos barn og unge i kontakt med barnevernet?

I en undersøkelse fra USA gjort av Ringeisen, Casanueva, Cross & Urato (2009, s. 177) som handlet om mental helse og spesialpedagogisk hjelp i skolen for barn som har vært inn under barnevernets system som nyfødte, brukte de datamateriale fra The National Survey of Child and Adolescent Well-Being (NSCAW). Deltakerne i denne studien innebar barn som var mellom 0-12 år da de gjennomgikk undersøkelser som omhandlet omsorgssvikt og som etter 5-6 år hadde en oppfølging med intervju av omsorgspersonen til barna som til slutt resulterte i 959 barn, det var variasjoner i om disse bodde med sine biologiske foreldre, fosterforeldre eller var adopterte (Ringeisen, 2009, s. 179-180). Resultatene viste at en fjerdedel av barna mottok poliklinisk psykisk helsetjeneste eller spesialpedagogisk hjelp i skolen. I tillegg viste resultatene at de barna som var adoptert eller var i fosterhjem var mer sannsynlige for å motta spesialpedagogisk hjelp i skolen (Ringeisen, 2009, s. 177).

Dette er en studie fra USA som viser at ca. 239,75 barn av 959 er i kontakt med polikliniske psykiske helsetjenester eller får spesialpedagogisk hjelp i skolen. Det viser hvordan livssituasjonen barn og unge lever i påvirker dem psykososialt og at det kreves et godt samarbeid rundt dem for å tilrettelegge best mulig. Videre vil det vises til studier fra Norge som baserer seg på hvilke vansker som kan være fremtredende hos disse barn og unge, i tillegg til hvor mange som er i kontakt med både barneverntjenesten og PP-tjenesten.

I en studie gjort av Iversen, Hetland, Havik & Stormark (2010) hvor de så på læringsvansker og den faglige kompetansen blant barn som var i kontakt med barneverntjenesten brukte de data fra en befolknings basert studie av barn i alle grunnskolene i Bergen. Studien bestod av 4114 barn hvor 101 av disse var i kontakt med barneverntjenesten, informasjonen omkring problemstillingen ble besvart av lærere samt foreldre/omsorgspersoner (Iversen et al., 2010). Resultatene viste at 12% av de barna som var i kontakt med barneverntjenesten hadde lærevansker i forhold til 0,4% av de andre elevene, 31% av barna som hadde kontakt med barnevernet hadde spesifikke lærevansker i sammenligning med 10% av de andre elevene.

Når det kom spørsmål om kontakten med PP-tjenesten var det 90%, som tilsvarte 28 stykker, som var i kontakt med PP-tjenesten og 10%, som tilsvarte 3 stykker, var ikke i kontakt med PPT når det gjaldt spesifikke vansker (Iversen et al., 2010).

Resultatene viser at barn og unge i kontakt med barnevernet har høyere forekomst av lærevansker enn sine jevnaldrende, i tillegg viser det seg at de oftere er i kontakt med PP-tjenesten. Dette er med på å tydeliggjøre behovet for et tverrfaglig samarbeid og bedre samordning rundt barn og unge fordi de er i en posisjon hvor god tilrettelegging og koordinering kan hjelpe dem i skoleløpet. At de barn og unge som er i kontakt med barneverntjenesten har en forekomst av psykiske lidelser er noe vi vet. Det er mange faktorer som utgjør dette som å leve under oppvekstvilkår som kan skade deres helse og utvikling, derfor vil resultatene fra en rapport som baserer seg på nettopp dette presenteres.

Barnevernets oppgave er å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får den hjelpen og omsorgen de trenger til rett tid. I en rapport som ble publisert av NTNU til Barne- og ungdomsdirektoratet kom det frem at det var en høy forekomst av psykiske lidelser blant unge i barneverninstitusjoner. Undersøkelsen omfattet 400 barn og unge fra hele landet, og av disse var det 76% som oppgav at de hadde psykiske lidelser, og bare 38% oppgav at de fikk noen som helst hjelp for disse lidelsene. Det kom også frem at mange av disse ungdommene hadde høy grad av komorbiditet mellom angst, depresjon og alvorlig atferdsforstyrrelse. Rapporten tegner et bilde av ungdommer med store og komplekse utfordringer, der barn som er plassert utenfor hjemmet er størst utsatt. I rapporten kom det også frem at barna rapporterte en lav livskvalitet sammenlignet med barn og unge i den generelle befolkningen (Kayed, Jozefiak, Rimehaug, Tjelflaat, Brubakk, Wichstrøm, 2015). Rapporten viser at det er en høy andel barn med tiltak fra barnevernet også har en høy forekomst av psykiske lidelser og dermed har et sammensatt behov for helsetjenester. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet og Helsedirektoratet viser til i en oppsummering av rapporten at helsetilbudet til denne gruppen er utilstrekkelig (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet & Helsedirektoratet, 2015).

Resultatene viser at mange sliter psykisk med en høy grad av komorbide vansker, en del av disse barn og unge får ikke hjelp. Hvorfor de ikke får hjelp kommer ikke til uttrykk i rapporten, men det setter et spørsmålstegn frem i lyset.

En kartleggingsstudie foretatt av Havik (2007, s. 7-8) handler om hvordan fosterforeldre mener barnevernet utfører arbeidet sitt ovenfor dem og fosterbarnet, det var 867 fosterfamilier som svarte på undersøkelsen. Fosterforeldrene oppga at 35% hadde vært i kontakt med PP-tjenesten (Havik, 2007, s. 53). Studien viste at hvert tredje barn har vært/og eller er hos PPT, dette er enn større andel enn de fleste andre barn. De barna som hadde størst vansker har oftest vært i kontakt med både PPT og BUP (Havik, 2007, s. 53).

En studie utført av Lehmann, Havik, Havik & Heiervang (2013) hadde som formål å se på forekomsten av psykiske lidelser hos fosterbarn i alderen 6-12år samt å vurdere kombinasjonen av risikofaktorer og komorbiditet. Resultatene viste høyest forekomst av AD/HD, emosjonelle vansker eller atferdsvansker, det ble også vist at utsettelse for vold økte risikoen for AD/HD (Lehmann et al., 2013).

Oppsummerende viser all forskningen som er gjennomgått at samarbeidet er veldig variert og at det kreves en bedre samordning for å kunne hjelpe barn, unge og deres familier bedre. På bakgrunn av dette er problemstillingen vår hvordan fungerer samarbeidet mellom barneverntjenesten og pedagogisk-psykologisk tjeneste? Forskningsspørsmålene vi ønsker å besvare er hvordan fungerer samarbeidet, hvordan fungerer samarbeidet i ansvarsgrupper, hvordan påvirkes samarbeidet av og på hvilken måte er vansker hos barn og unge relevant for samarbeidet?

3.0 Metode

I dette kapittelet gjøres der rede for de metodiske valg som er tatt fra oppgavens start til ferdigstilling av oppgaven. Metode handler om å følge en bestemt vei mot et mål (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2016, s. 25). I dette kapittelet vil forskningens metode og kunnskapssyn gjøres rede for. Det første som presenteres er kunnskapssynet, hvor sosial konstruktivismen, induktiv og deduktiv tilnærming forklares opp mot dette prosjektet. Videre vil fenomenologien og hermeneutikken gjøres rede for da disse påvirker hvordan tolkningen av informantenes erfaringer og meninger forstås. Deretter vil forforståelsen presenteres da denne har en innvirkning på de valgene som blir tatt gjennom hele prosessen av forskningen, før kvalitativ metode, forskningsintervju og semi-strukturert intervju vil gjøres rede for. Videre vil utvalget, hvilken form for utvalg vi benyttet, rekrutteringen av informanter samt studiens informanter bli presentert. Deretter vil planleggingen og gjennomføringen av intervjuene forklares hvor vi viser til utarbeidelsen av intervjuguiden, bruken av båndopptaker, gjennomføringen og rollen som intervjuer. Videre vil transkriberingsprosessen og hvilken analysemetode som er benyttet forklares før kvalitetskriteriene validitet og reliabilitet blir sett på, dette belyses på bakgrunn av at forskeren ønsker troverdighet til prosjektet. Til slutt vil det gjøres rede for forskningsetiske betraktninger hvor fritt og informert samtykke, konfidensialitet, konsekvens av å delta og forskerrollen vil belyses.

3.1 Kunnskapssyn

Vitenskapsteori er en samlebetegnelse for vitenskap som man kan studere ut fra forskjellige perspektiver, som et historisk eller sosiologisk perspektiv (Thomassen, 2016, s. 15). Dalland (2018, s. 39) viser til at vi i hovedsak har to vitenskapssyn, naturvitenskap og humanvitenskap. I naturvitenskap studerer man naturen. Humanvitenskap er studien av mennesket og menneskeskapte fenomener, det er dette perspektivet vi har tatt utgangspunkt i her. I følge Brinkmann (2012) er human- og samfunnsvitenskap ett verktøy som gjør det mulig for oss å forstå og mestre verden (Brinkmann, 2012, s. 16). Man bruker bestemte vitenskapelige metoder for å oppnå kunnskap. Metoden er det som gir oss fremgangsmåten til å knytte sammen teori med det fenomenet som man studerer (Thomassen, 2016, s. 63-64). Hvilken vitenskapsteoretisk forankring forskeren velger å benytte seg av, har noe å si for hva

forskeren ønsker å få informasjon om, det dannet også utgangspunkt for hvilken forståelse som blir utviklet underveis i prosessen (Thagaard, 2013, s. 37).

Til grunn for dette masterprosjektet ligger et syn på virkeligheten som sosialt konstruert. Cresswell (2014) peker på at en i sosial konstruktivismen tenker at mennesket søker en forståelse av verden de lever og arbeider i. De danner seg subjektive meninger ut fra deres egne erfaringer (Cresswell, 2014, s. 8). Ut fra det sosiale konstruktivistiske ståsted er en opptatt av de lokale menings konstruksjoner, men og styrken av å ha et felles språk, symbol, bilder og kommentarer rundt de delte meningene (Dallos & Vetere, 2005, s. 45).

Kvale & Brinkmann (2017, s. 343) og Thagaard (2013, s. 223-224) peker på at kunnskap produseres gjennom sosialt samspill, som forgår gjennom forsker og informant. Det vil si at kunnskapen dannes gjennom intervjuprosessen, og at det ferdige produktet dermed er skapt i fellesskap av forskeren og informanten. I henhold til denne oppgaven må kunnskapen sees som ett produkt som er skapt mellom oss og informanten.

Kunnskapen i denne oppgaven er i hovedsak en induktiv tilnærming. Induktiv tilnærming vil si at en arbeider ut i fra data til begreper eller utvikling av teori. I forhold til vår oppgave vil det si at funnene i datamaterialet har dannet grunnlaget for forståelsen som vi har utviklet i forskningsprosessen (Thagaard, 2013, s. 187). Ved induktiv tilnærming tar forskeren utgangspunkt i datamaterialet, og på bakgrunn av dette danner man teorier (Thomassen 2016, s. 49). Befring (2007) peker på at induktive tilnærminger er i utgangspunktet et opplevd problem, idé, eller et ønske om å se nærmere på ett saksområde uten å ta utgangspunkt i tilgjengelig teoridanning. Deduktiv tilnærming tar utgangspunkt i tidligere forskninger og konklusjoner. Problemstillinger eller hypoteser styrer det meste av forskningsprosessen ved valg av metode, datainnsamling og analyse (Befring, 2007, s. 32-33).

Denne undersøkelsen har i utgangspunktet ikke hatt fokus på noen spesiell teori, annet enn generell samarbeidsteori. Intervjuguiden vår er imidlertid preget av våres tolkninger av hva som påvirker samarbeidet, her barn og unge med spesielle behov. Datamaterialet vil derfor kunne bære preg av denne teorien og våre tolkninger rundt faktorer som påvirker det tverrfaglig samarbeidet mellom tjenestene. Vi kan derfor ikke utelukke at vår tolkning av faktorer som påvirker samarbeidet ikke har påvirkning på datamaterialet. Derfor har vi valgt å begrunne vår vitenskapelige tilnærming som en fenomenologisk hermeneutisk tilnærming.

De første kodingene av datamaterialet er styrt av en induktiv tilnærming, mens de siste kodingene er i større grad preget av deduktiv tilnærming, da vi kodet ut fra teoriene og tankene vi fant rundt temaet samarbeid. I samsvar med vår fenomenologisk og hermeneutiske tilnærming forsøker vi å være så åpen og fri som mulig når vi søker etter meningskoder i de transkriberte intervjuene og hvordan vi tolker dataen. Vi vil drøfte funnene i lys av teorigrunnlaget og lage kategorier ut fra forskningsspørsmålene våre. Vitenskapsteoretisk er vår undersøkelse preget av både fenomenologisk og hermeneutisk metode, med vekt på fenomenologisk fortolkning hvor informantenes erfaringer har vært avgjørende i forhold til bruk av teori.

3.1.1 Fenomenologi

Fenomenologi betyr «det som viser seg», og har siden grunnleggelsen sprunget ut i flere retninger (Gjertsen, 2013, s. 61; Thomassen, 2016, s. 82). Egne erfaringer kan begrunne valget for undersøkelsen. Utgangspunktet ligger i den personlige opplevelsen, som forsker forsøker man å få en dypere kunnskap ut fra informantenes ståsted (Thagaard, 2013, s. 40). Tradisjonelt sett kreves det at forskeren legger vekk alle sine formodninger, forventinger og forforståelse for at fenomenet som studeres skal komme klart og tydelig frem. På bakgrunn av at alle mennesker kommer med en forforståelse, samtidig som man aldri er helt åpen, vil informasjonen fra informantene påvirkes av forskerens forforståelse. Dette påvirker hva som blir lagt merke til og hva som legges vekt på (Thomassen, 2016, s. 171). Fortellingene fra informantene skal være i fokus, alt annet skal komme i bakgrunnen. Man ønsker å forstå ulike fenomener ut fra informantenes egne perspektiv og erfaringer (Thagaard, 2013, s. 40).

I fenomenologien ønsker man en større forståelse og innsikt av ulike personers verden. Dermed er innholdet informantene kommer med i intervjuet det viktige, dette skal fortolkes for å få en dypere mening ut fra de erfaringene informantene har (Johannessen et al., 2016, s. 171). For å kunne tolke de intensjoner eller hensikter informantene legger til grunn for sine handlinger, må forskeren få forståelse for dette. Egne oppfatninger skal ikke være for sterk fremme i lyset eller overveie det informantene forteller, dermed må forskeren legge merke til om han eller hun har noen fordommer (Grønmo, 2016, s. 392-393). Transkriberingen og drøftingen av informantenes erfaringer påvirkes av forforståelse, men det vesentlige for denne undersøkelsen er å fortolke informasjonen, forsøke å forstå deres fortellinger og opplevelser.

Dette krever minimal innvirkning av egne tanker og opplevelser for å holde informantene i fokus.

3.1.2 Hermeneutikk

Hermeneutikk betyr å tolke eller fortolke og består av en sammensatt tradisjon av å fortolking og forståelse (Thomassen, 2016, s. 157). Hermeneutikken har sitt utspring i humanistiske fag, det er forståelse, mening og refleksjon som er sentrale siktepunkt (Befring 2007, s. 220). Hermeneutikken tar sikte på å fortolke folks handlinger gjennom å utforske et dypere meningshold enn det som umiddelbart viser seg (Thagaard, 2013, s. 41). Befring (2007) understreker at det er behov for en fortolkningsprosess for å oppnå en helhetlig forståelse (Befring, 2007, s. 226). Gilje & Grimen (2004) peker på at meningen bak et fenomen ofte kan være uklart, og dermed kreve spesielle anstrengelser og metodiske tilnærminger for å komme klart frem. Dette kan være fordi informanten ikke forklarer seg klart, eller at en som forsker ikke har forutsetninger nok til å forstå informanten. Hermeneutikken vektlegger med andre ord, den innflytelsen forskerens egen tolkning, og innflytelse har på å velge ut meningsinnholdet i datamaterialet. I hermeneutikken må en som forsker forholde seg til en verden som allerede er fortolket av informanten selv (Gilje & Grimen, 2004, s. 142-145).

For å kunne forstå en annen person må vi ha innblikk i hvordan den andre opplever verden, hvilket meningsinnhold den andres atferd eller utsagn har. Det utfordrende å forstå medmennesker som følge at vi ikke opplever verden på samme måte. Vi forholder oss alle til forskjellige meningskontekster. I møte med mennesker har vi alltid en forforståelse. Vi forstår andre på bakgrunn av våre egne erfaringer, følelser og tanker. Når man kommuniserer med andre mennesker får man den andres forståelse, og vår egen forståelse vil endres med den. Dette er det som blir kalt den hermeneutiske sirkel. Det vi forstår, virker inn på det vi forstår ut i fra, i tillegg til det utgangspunktet man hadde for å forstå noe i første omgang. Dette gjør at en som forsker ikke kan skilles helt fra den eller det en prøver å forstå. Det er ikke mulig å se en person for den de er, men slik vi opplever dem som følge av vår forforståelse (Røkenes & Hanssen, 2012, s. 15).

Hermeneutikken i moderne varianter består av forsøk på å lage metodelære for fortolking av meningsfulle fenomener og beskrive vilkårene for at en mening skal være mulig.

Hermeneutikken er relevant i samfunnsvitenskapene fordi mye av fagenes datamateriale består av meningsfulle fenomener, gjennom handlinger, muntlige ytringer og tekster. Mye av det de ønsker å forklare er ofte meningsfulle fenomener, som for eksempel verdier og normer (Gilje & Grimen, 2004, s. 143-144). En vesentlig faktor for hermeneutikken er at observerte «fakta», ikke gir absolutte objektive uttrykk for fenomenene, dermed er det et utilstrekkelig kunnskapsgrunnlag. Det vil derfor være behov for en fortolkningsprosess, slik at en oppnår en helhetlig forståelse (Befring, 2007, s. 226).

3.2 Forforståelse

På grunn av at synet i denne oppgaven er sosialt konstruert søker man etter en oppfatning ut fra den verden vi lever i som er med på å danne meninger ut fra egne erfaringer (Creswell, 2014, s. 8). Den induktive tilnærmingen til oppgaven baserer seg på at funnene fra forskningen har vært med på å danne en forståelsen vi har fått gjennom hele prosessen (Thagaard, 2013, s. 187). Fenomenologiens påvirkning i studien viser seg gjennom resultatene da forforståelsen påvirker hvilken informasjon og erfaringer fra informantene som blir sett på som relevant og viktig (Thomassen, 2016, s. 171). Med bruk av hermeneutikken vil bruke den til å forstå og fortolke informantenes erfaringer og utsagn (Dalland, 2018, s. 46). Dette er med på å danne teorigrunnlaget, hva som skal drøftes og hvordan dette vil drøftes opp mot teori, lovverk og tidligere forskning.

Den forforståelsen som forskeren tar med seg inn i prosjektet vil påvirke hvilke meninger, forhåndstanker og oppfatninger man allerede sitter med når et fenomen skal undersøkes (Dalen, 2011, s. 16). Dalen (2011, s. 16) peker på at forskeren må bruke sin egen forforståelse under intervjuingen av informantene for å kunne forstå deres erfaringer og uttalelser. For å kunne utarbeide gode spørsmål og tema som skal belyses i intervjuguiden, er det viktig at forskeren har kunnskap om temaet som skal belyses (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 141). Gjennom masterutdanningen i barnevern og utdanningen som pedagog ser vi behovet for et samarbeid mellom barneverntjenesten og PP-tjenesten, forforståelsen vil bestå av antakelse om hvorfor et slikt samarbeid er viktig og hvilke faktorer som bør legges vekt på. Vi er bevisst på at undersøkelsen baserer seg på informantenes erfaringer og meninger rundt temaet, dermed er det viktig å være klar over at en slik påvirkning kan oppstå underveis i prosessen.

3.3 Kvalitativ metode

Metode handler om å følge en bestemt vei mot et mål. Det innebærer at en som forsker må bestemme seg for hvilken måte en ønsker å benytte for å finne svaret på de spørsmålene man har, hvordan man skal analysere datamaterialet en har samlet inn og til slutt, hva denne informasjonen en har funnet sier om samfunnsmessige forhold og prosesser (Johannessen et al., 2016, s. 25). Det er likevel forskningsspørsmålet som bestemmer hvilken metode en kan benytte og i denne undersøkelsen er det mest gunstig å benytte en kvalitativ metode, grunnet ønske om å se på informantenes erfaringer og meninger rundt samarbeidet dem i mellom (Cresswell, 2014, s. 139-140).

En kvantitativ metode baserer seg på talldata og har ofte en større representant gruppe, mens kvalitativ metode er basert på tekst data og har mindre representant gruppe (Ringdal, 2013, s. 24). En kvalitativ forskningsstrategi er basert på rik og dyp informasjon om et lite antall analyseenheter, mens kvantitativ forskning baserer seg på bredden ved at de registrerer sammenlignbar og strukturert informasjon i et større utvalg (Ringdal, 2013, s. 105). En kvantitativ metode vil derfor være gunstig når en ønsker å kartlegge at noe skjer, mens i kvalitativ metode så fokuserer en på hvorfor det skjer (Johannesen et al., 2016, s. 95). Bruken av de forskjellige metodene er viktig for å kunne få ny kunnskap om ulike fenomener, men også for å kunne etterprøve de påstander som kommer frem og se om de er gyldige og holdbare (Dalland, 2018, s. 51). Dalland (2018, s. 51) viser til at det er viktig å ha ulike metoder for å få ny kunnskap men også for å etterprøve om de påstandene som kommer frem er sanne, gyldige eller holdbare. Det er dog ganske vanlig å se på kvalitativ og kvantitativ metode som komplementære snarere enn rake motsetninger (Ringdal, 2013, s. 104).

Kvalitativ forskningsmetode innebærer en systematisk innsamling, organisering og tolkning av tekstmaterialet som er avledet gjennom prat og observasjoner (Malterud, 2001, s. 483). Ringdal viser til at denne metoden ofte gir en rik og dyp informasjon om de ulike representantene (Ringdal, 2013, s. 105). I følge Malterud (2001) brukes metoden for å undersøke menneskers meninger om ulike sosiale fenomener som enten er opplevd av dem selv eller i deres miljø (Malterud, 2001, s. 483). Den nærkontakten mellom forsker og deltaker i studien er ofte det som kjennetegner den kvalitative metoden. En undersøker de

prosesser og meninger som ikke kan måles i en kvantitativ frekvens og en har derfor relativt små utvalg i forhold til de kvantitative studiene (Thagaard, 2013, s. 11-17). En fokuserer på dybden fremfor bredden i kvalitativ forskning, og man ønsker derfor å få god og valid kunnskap ut fra det lille antallet deltakere man har (Krumsvik, 2015, s. 21).

Kvalitative fremgangsmåter kan i følge Silverman (2011) deles inn i fire kategorier, intervju, observasjon, analyse av tekst- og visuell uttrykksform, og audio- og videoopptak (Thagaard, 2013, s. 13). Bakgrunnen for valget av en kvalitativ tilnærming ligger i ønsket om nærhet til temaet samt dybdeinformasjon. Fokuset er rettet mot informantenes erfaringer og tanker rundt samarbeid og funksjonsnivå, samtidig hva som kan være årsaken til at samarbeidet er fruktbart eller ikke.

3.3.1 Kvalitative forskningsintervju

Kvalitative intervju kan utformes med ulik grad av struktur. Hvilken type intervju man velger å bruke i undersøkelsen påvirkes av temaet som belyses og hvem man ønsker å intervju (Dalen, 2011, s. 13). Ved bruken av kvalitativ metode ønsker forskeren å forstå hvordan personen selv opplever ulike situasjoner og erfaringen, dermed er intervju en god metode for å få en fyldigere innsikt (Dalen, 2011, s. 14). Intervjuet bør bestå av både fakta spørsmål og meningsspørsmål. Det kan være vanskelig å stille meningsspørsmål, men forskeren kan stille spørsmål tilbake til informanten som er fortolkende for å avkrefte eller bekrefte om det var dette informanten mente (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 47). Intervjuene kan utformes på forskjellige måter, det kan preges av struktur hvor spørsmålene er utformet og planlagt på forhånd der rekkefølgen er satt, den andre er preget av lite struktur hvor temaene som skal tas opp er planlagt, spørsmålene tilpasses informanten og informanten kan fortelle om tema han eller hun ønsker å bringe opp (Thagaard, 2016, s. 98).

3.3.2 Semi-strukturert intervju

Bruken av lite struktur, også kalt semi-strukturert, er den kvalitative forskningsintervju formen som er brukt i denne undersøkelsen. Denne type intervju benytter seg av personlige samtaler noe som gir forskeren mulighet til å få kvalitativ kunnskap med dybde rundt et fenomen (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 46). Disse intervjuene er planlagte, men fleksible intervjuer, som har som formål å hente inn intervjupersonens beskrivelser av spesifikke

fenomener eller hendelser, og som normalt tilstrebe en viss fortolkning av meningen med fenomenene (Brinkmann, 2013, s. 127). Dette gir forskeren en relativ frihet i intervjusituasjonen på grunn av at informasjonen informantene kommer med gir muligheten til å stille oppfølgingsspørsmål, og informanten får delvis kontroll over hvilke spørsmål som videre blir stilt (Thagaard, 2016, s. 99). For å kunne stille gode oppfølgingsspørsmål til informantene er det viktig at forskeren kommer med kunnskap rundt temaet som intervjuet handler om (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 84).

På bakgrunn av teorien som er presentert over har vi valgt å benytte oss av den semi-strukturerte intervjuformen. Dette vil gi oss et fyldig og rikt datamateriale, noe som er i tråd med Kvale & Brinkmanns betraktninger om fordelene med denne intervjuformen.

3.4 Utvalg

Med populasjon for en undersøkelse forstår vi den gruppen av personer, eller fenomen som en tar sikte på å få kunnskap opp. Dette blir også kalt for universet. Utvalget er det utsnittet av populasjonen eller universet som vi faktisk undersøker (Befring, 2007, s.93). Thagaard (2013) peker på at hvem forskeren skal få informasjon fra, innebærer at en definerer utvalget undersøkelsen baserer seg på (Thagaard, 2013, s. 60). Det som kjennetegner utvalg i kvalitative studier er at en har relativt få enheter som gir mye informasjon (Thagaard, 2013, s. 17). Under vil vi redegjøre for vår utvalgsmetode, og bakgrunnen for valg av utvelging.

3.4.1 Tilgjengelighetsutvalg

Befring (2007) viser til at det i hovedtrekk finnes to fremgangsmåter for utvelging. Den ene er randomisert eller tilfeldig, her har alle lik sjanse til å bli trukket ut. På den andre siden er pragmatisk, her blir det styrt av hvilken metode som er mest praktisk eller økonomisk å gjøre (Befring, 2007, s. 95). Spørsmålet om hvem en skal få informasjon fra, innebærer at en definerer utvalget undersøkelsen baserer seg på. Kvalitative studier baserer seg i hovedsak på strategiske utvalg, det vil si at en velger informanter som har egenskaper eller kvalifikasjoner som er strategiske i forhold til problemstillingen, og de teoretiske perspektivene i undersøkelsen (Thagaard, 2013, s. 61).

Thagaard (2013) viser til at en hensiktsmessig måte å rekruttere deltagere på er å rette en formell henvendelse innenfor settinger hvor det kan finnes potensielle deltakere. Ved å etablere en formell kontakt, kan en finne personer som kan presentere prosjektet for det miljøet som en ønsker å undersøke. Dette utvalget er strategisk ved at deltakerne representerer egenskaper som er relevant for problemstillingen, og fremgangsmåten for valg av informanter baserer seg på tilgjengeligheten for forskeren. En vanlig metode innenfor tilgjengelighetsutvalg er snøballmetoden. Denne baserer seg på at en som forsker finner en representant innenfor det miljøet en ønsker å undersøke, og representanten knytter forskeren opp med andre relevante deltakere (Thagaard, 2013, s. 60-62).

På bakgrunn av dette har vi i denne masteroppgaven benyttet oss av tilgjengelighetsutvalg, hvor metoden for å få deltakere var snøballmetoden. Vi benyttet oss i hovedsak av to måter å få kontakt med representanter på. Vi kontaktet representanter som arbeidet innenfor instansene barnevern og pedagogisk-psykologisk tjeneste, i hovedsak var det leder i hver tjeneste som ble kontaktet. Lederne gav informasjon om undersøkelsen til andre tilsatte, og slik fikk vi kontakt med flere deltakere. Den andre metoden var å benytte oss av sosiale medier, hvor vi søkte aktuelle representanter, som igjen satte oss i kontakt med flere deltakere. Det som kjennetegner kvalitativ tilnærming er at utvalget er intensive og dyptgående analyser, som gir mye detaljert kunnskap. En retningslinje er at intervjuene ikke bør være større enn at en får gjennomført omfattende analyser, som er både tid og ressurskrevende. Tid og ressurser vil være med på å begrense størrelsen av utvalget. En snakker også om å oppnå ett «metningspunkt», det vil si at utvalget skal være stort nok til å gi en forståelse av det fenomenet eller prosessen som en studerer (Thagaard, 2013, s. 65). I forhold til vår undersøkelse tok rekrutteringsprosessen lang tid, og et stort utvalg ville ikke vært mulig innenfor tidsrammen av prosjektet. Undersøkelsen vår består av 2 ansatte i pedagogisk-psykologisk tjeneste og 3 i fra barneverntjenesten. Bakgrunnen for valg av antall informanter er derfor gjort etter tid og ressurser som var tilgjengelig. Vi vurderer imidlertid utvalget som «mettet», da informasjonen fra informantene gav innsyn i det vi ønsket å undersøke.

3.4.2 Rekruttering av informanter

Rekrutteringen av informantene viste seg å være en lang og tidkrevende prosess. Det ble sendt ut informasjonsskriv til samtlige tjenestekontor, hvor vi inviterte til å delta i masterprosjektet

vårt. Vi benyttet oss av sosiale medier, hvor vi la ut informasjon om masterprosjektet. Det endelige utvalget besto av to informanter som arbeidet i pedagogisk-psykologisk tjeneste, og de tre andre arbeidet innenfor barneverntjenesten. Alle informantene hadde erfaringer og refleksjoner rundt temaet.

For å få en lettere oversikt over de ulike informantene, og hvilke utsagn de kom med senere i oppgaven, har vi valgt å presentere informantene nedenfor. Navnene er alias vi har valgt for å anonymisere dem best mulig.

PPT:

Kari. Etnisk norsk kvinne i 60 årene. Arbeider som rådgiver i OT/PPT. Har utdanning innen spesialpedagogikk, psykologi og master innen spesialpedagogikk. Har vært ansatt i OT/PPT i ca. 16 år.

Frida. Etnisk norsk kvinne i 50 årene. Arbeider som seniorrådgiver innen PP-tjenesten er utdannet lærer, i tillegg til storfag i spesialpedagogikk og ledelse. Ansatt i PP-tjenesten i ca. 4 år.

Barnevern:

Kristin. Etnisk norsk kvinne i 20 årene. Arbeider som miljøterapeut og er utdannet førskolelærer og holder på med en master innen barnevern. Ansatt i barneverntjenesten i ca. 5 år.

Lisa. Etnisk norsk kvinne i 30 årene. Arbeider som kontaktperson innen barnevernet og er utdannet som sosionom. Ansatt i barneverntjenesten i ca. 7 år.

Anne. Etnisk norsk kvinne i 30 årene. Arbeider som saksbehandler i barneverntjenesten og er utdannet førskolelærer med videreutdanning innen spesialpedagogikk og familierapi. Ansatt i barneverntjenesten i ca. 5 år.

3.5 Planlegging og gjennomføring av intervjuene

I følgende underpunkt vil det være en gjennomgang av hvordan intervjuguiden ble utarbeidet, bruken av lydopptaker, gjennomføringen av intervjuene og vår rolle som intervjuere.

Vurderingene som har blitt tatt underveis vil sees i lys av relevant teori.

3.5.1 Utarbeidelse av intervjuguide

I kvalitative undersøkelser som benytter seg av intervju vil det være nødvendig å utforme en intervjuguide. Intervjuguiden inneholder spørsmål og tema som vil belyse de viktigste områdene i intervjuet, den omfatter forlag til hvilken rekkefølge spørsmålene og temaene skal belyses (Dalen, 2011, s. 26; Thagaard, 2016, s. 110). Formålet er at intervjuguiden skal lede deg gjennom intervjuet og være en hjelp til å huske de temaene som tas opp underveis, det er ikke noe galt i å unngå fra rekkefølgen til spørsmålene og det oppfordres til å gjøre dette på grunn av at informanten styrer tempoet (Dalland, 2018, s. 78; Silverman, 2013, s. 204). Under intervjuet belyses et tema eller fenomen som er interessefeltet til både forskeren og informanten. Det er lurt å starte med spørsmål som er faktaorienterte og lette å besvare før man går inn på temaer som kan være mer sensitive eller krevende å besvare (Dalland, 2018, s. 78).

Det er en krevende prosess å utarbeide en intervjuguide, derfor er det lurt å ha problemstillingen liggende foran seg når man skal finne de temaene og spørsmålene som er relevante (Dalen, 2011, s. 26). På bakgrunn av dette ble 16 spørsmål og temaer utarbeidet, de første var innledende spørsmål som omhandlet bakgrunnen til informantene, hvor de arbeidet, stilling og hvor lenge de hadde arbeidet i enten PP-tjenesten eller barneverntjenesten. Det relevante for intervjuet var å se på hvordan samarbeidet fungerte, hvor det ble etterspurt hvorfor de tror samarbeidet er som det er og eventuelle faktorer som kan gjøre det bedre. Videre var lovverket og vansker barn og unge har relevante å stille med tanke på hvordan samarbeidet fungerer. Den ferdige intervjuguiden ble sendt til NSD finnes som vedlegg nr. 2.

3.5.2 Intervjuopptak

Når vi gjennomførte intervjuene benyttet vi oss av flere diktafoner. På den måten kunne vi som intervjuer fokusere fullt på informanten og intervjuet. Thagaard (2013) peker på at

fordelen med opptak er at alt som sies blir bevart. Forskeren kan fokusere på intervjuet og reaksjonene til intervjupersonen underveis. Dersom en ønsker å benytte sitater, så finnes de ordrett på en lydfil (Thagaard, 2013, s. 112). Kvale & Brinkmann (2017) understreker at en ved lydopptak får muligheten til å konsentrere om intervjuets emne og dynamikk. Ordbruk, tonefall og pauser blir også registrert, slik at man kan gå tilbake og lytte på de eksakte ordene som blir sagt (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 205). Vi informerte om bruk av diktafon/båndopptaker i informasjonsskrivet og hvordan vi ville gå frem og behandle datainformasjonen videre. Informantene virket bekvem og lite distraheret av diktafonen. Vi hadde to diktafoner, i tilfelle den ene ikke skulle fungere, eller at en av dem plukket opp mye støy. Informasjonsskrivet og samtykkeskjemaet finnes som vedlegg nr. 1.

3.5.3 Gjennomføringen av intervjuene

Informantene fikk selv bestemme hvor og når vi skulle møtes. To av intervjuene ble holdt hjemme hos informantene, to ble holdt på kontor, og ett på en café, alle intervjuene ble gjort på dagtid. Thagaard (2013) peker på at en må hele tiden ta en vurdering av hvor intervjuene finner sted og hvor informantene kan føle seg fri til å snakke om forskjellige temaer (Thagaard, 2013, s. 110). Samtlige av intervjuene ble gjort i informantenes naturlige miljø, der de enten arbeider eller bor. Kvale & Brinkmann (2017) viser til at en som intervjuer må være bevisst for hvordan en fremstiller seg i forhold til informanten, da dette er med på å avgjøre kvaliteten på intervjuet. Det å ha kunnskap om de emnene som informanten skal snakke om, være åpen, følsom og vennlig i forhold til de temaene som blir tatt opp (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 195-197).

Før hvert intervju så presiserte vi formålet med intervjuet, det vil si at vi fortalte litt om hvem vi var og hva vi ønsket med undersøkelsen. Dette gjorde vi for at en som forsker kan assosieres med noe som informanten har kjennskap til. De kan for eksempel være rundt temaene som blir tatt opp, dette kan virke forstyrrende da informanten kan få inntrykk av at forskeren vet mer enn hva han gjør (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 113). Videre spurte vi intervjupersonen om det var noe de lurte på før vi startet intervjuet, slik at eventuelle spørsmål og bekymringer rundt intervjuet ble avklart (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 160).

Vi presiserte også hva som kom til å skje videre med datamaterialet og at datamaterialet ville bli konfidensielt og anonymisert. Intervjuenes varighet varierte, det var et gjennomsnitt på 35

minutter. Når intervjuet er ferdig kan det lett oppstå anspenning eller angst hos intervjupersonen. I forhold til informasjonen som har kommet frem. Vi avsluttet derfor intervjuene med å spørre om det var noe mer intervjupersonen ønsket å si, og snakket litt rundt temaene som ble tatt opp under intervjuet, dette for at intervjupersonen skulle få mulighet til å tilføye noe de eventuelt har bekymret seg for eller ønsker å tilføye (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 160-161).

3.5.4 Intervjurollen

I kvalitative intervju er det intervjueren som er selve forskningsinstrumentet. En bør derfor ha gode kunnskaper om temaet som en undersøker, og mestre samtalemessige ferdigheter. En bør også ha omfattende kunnskaper om emnet, slik at en kan føre en opplyst samtale, og vet hvilke temaer som er hensiktsmessig å ta opp (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 195). For å bli gode intervjuere leste vi oss opp på aktuell teori rundt tema, og så gjennom hva andre før oss hadde undersøkt på rundt temaet. Thagaard (2013) peker på at den opplæringen skjer gjennom egen praksis, det er derfor anbefalt å øve seg på å intervju. Vi foretok derfor noen prøveintervju, for å bli bevisst vår rolle som intervjuer, men også for å kunne vurdere hvordan vi stiller spørsmålene og oppfølgingsspørsmål (Thagaard, 2013, s. 100).

Et intervju er en verbal kommunikasjon, men det er også spesielt ettersom det skjer ansikt til ansikt, en bør derfor tenke på den kroppslige kommunikasjonen. Hvordan vi sitter og opptrer kan påvirke interaksjonen uten at man er direkte klar over det, en bør derfor være bevisst sin holdning og i hvilken kontekst en befinner seg i (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 126). Vi hadde derfor på forhånd tenkt over hva vi gikk kledd i og var hele tiden bevisst vår kroppslige holdning under intervjuet. Vi prøvde å være avslappet slik at intervjupersonen også følte seg avslappet rundt oss.

Kvale & Brinkmann (2017, s. 196) trekker frem viktigheten av å være følsom, der du lytter aktivt til innholdet av det som blir sagt og legger merke til de følelsene som blir formidlet under intervjuet. Ved å lene seg litt fremover, ha passende øyekontakt, vil du med kroppsspråket opptre som åpen og intervjupersonen vil føle at en blir tatt på alvor (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 126). De første intervjuene var mest utfordrende ettersom situasjonen var ny, men også fordi vi var usikre i forhold til hvor mye engasjement og involvering vi burde ha. Erfaringene styrket vår bevissthet rundt vår rolle, og det ble lettere å

være rolig, lyttende og ydmyk i intervjurollen. I ettertid opplever vi at intervjuene gikk forholdsvis bra, og vi fikk et godt datamateriale fra informantene. Vi ble også mer trygge i intervjurollen ved de siste intervjuene.

3.6 Transkriberingsprosessen

Å transkribere kjennetegnes ved å skrive ned ord for ord hva som ble fortalt under intervjuet (Dalland, 2018, s. 88). Når man transkriberer et intervju skriver man det om fra en form til en annen som vil si at man gjør det om fra talespråk til skriftspråk (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 205). Dette er en lang og tidskrevende prosess som gjorde at vi transkriberte intervjuene så fort som mulig som i tillegg ga oss muligheten til å få med mest mulig detaljer. Det positive med bruken av båndopptak er at dette kan spilles av igjen som kan være med på å forbedre transkripsjonene, og man kan spole tilbake om man er usikker på noe (Silverman, 2013, s. 253).

Det kan by på en del utfordringer å transkribere fra ordrett talespråk til skriftspråk fordi det ikke finnes mange standardregler for dette. Vi delte på transkripsjonene og da er det viktig å bruke de samme fremgangsmåtene slik at de språklige sammenligningene ikke blir vanskelig eller byr på noen utfordringer (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 207). Under prosessen med transkriberingen lærer forskeren mye om måten de intervjuer på fordi man kan sikre seg mange av detaljene som dukket opp under intervjuene og allerede her begynne å analysere hva som ble fortalt (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 207).

Underveis i prosessen må man velge om man skal transkribere ordrett eller gjøre det om til en skriftlig stil som er mer formell (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 208). På bakgrunn av dette valgte vi å ikke ta med bekræftende mhm fra vår side som forskere da dette kunne ødelegge flyten i fortellingene fra informantene. Vi valgte å ta med pauser og eh fra informantene da vi anså dette som en del av deres refleksjon og forståelse av spørsmålene som ble stilt, og det var en del av deres betenkningstid.

3.7 Analysemetode

Den analysemetoden vi har benyttet er Interpretative Phenomenological Analysis (IPA) som er en tilnærming til kvalitativ undersøkelse, den er nylig utviklet og vokser raskt (Smith, Flowers & Larkin, 2009, s. 1). Bruken av IPA gir forskeren mulighet til å undersøke hvordan mennesker gir en mening til sine livserfaringer, derfor er de forskerne som bruker IPA spesielt interessert i å se hva som skjer dersom noen erfaringer har en mer spesiell betydning for en person (Smith et al., 2009, s. 1). IPA er en tilnærming til kvalitativ, eksperimentell og psykologisk forskning som bruker informasjon, konsepter og debatter fra tre følgende nøkkelområder; hermeneutikken, fenomenologi og ideografi (Smith et al., 2009, s. 11). Det fenomenologiske perspektivet i IPA grunner i forskerens forsøk på å forstå den andre personens forhold til verden, dette er tolkende og må fokuseres på forstå egne handlinger og det som skjer med personen (Smith et al., 2009, s. 21). Det hermeneutiske ved IPA viser seg gjennom forskerens ønske om å se hvordan et fenomen kommer til uttrykk (Smith et al., 2009, s. 28). Man må forstå hva informantene forteller ved å tolke hva som fortelles. Man er ikke alltid klar over de fordommer man kommer med og må være klar over dette underveis mens man reflekterer (Smith et al., 2009, s. 34-35). Analyseprosessen foregår stegvis, og består av seks ulike steg som vil gjennomgås.

- 3.1 Punkt en er å *lese transkripsjonen i detalj et par ganger*, dette blir gjort for å få med seg all teksten i detalj og fange opp refleksjoner og tanker rundt intervjuene (Dallos & Vetere, 2005, s. 59).
- 3.2 Andre steget er å *søke etter tema*, her brukes venstresiden av arket for å skrive ned nøkkelord og utsagn fra transkripsjonene (Dallos & Vetere, 2005, s. 59).
- 3.3 I det tredje steget skal forskeren *skrive ned referanser til allerede eksisterende teori, slutninger, antagelser og reaksjoner til teksten*. Dette skal gjøres på høyresiden av arket for å knytte informantenes utsagn opp mot eksisterende teori, forskning og lovverk (Dallos & Vetere, 2009, s. 59).
- 3.4 Det fjerde steget handler om å *sette alle kodene fra venstre side opp kronologisk og se etter forbindelser mellom de ulike kodene fra teksten*. Her er poenget å finne frem til hovedkategoriene som grupperes opp mot eksisterende teori med hjelp fra høyresiden hvor refleksjoner om teori, forskning og lovverk er skrevet opp (Dallos & Vetere, 2005, s. 59).
- 3.5 I det femte steget skal *gruppene som kodene er delt opp i få et navn, dette blir hovedfunnene* (Dallos & Vetere, 2005, s. 59). På bakgrunn av dette steget ble

hovedfunnene samarbeid, ansvarsgruppe, lovverk og hvorfor samarbeidet er viktig for barn og unge med psykososiale problemer.

- 3.6 Det sjette steget handler om å *dele hovedfunnene opp i grupper slik at en for overordne temaer*. Kategoriene vil navngis opp mot funn og tolkninger fra transkripsjonene (Dallos & Vetere, 2005, s. 59-60).

Dette resulterte i at hovedkategorien samarbeid fikk underkategoriene hvilke faktorer som påvirker samarbeidet, tilgjengelighet og utveksling av informasjon og erfaringer.

Hovedkategorien ansvarsgruppemøte fikk underkategoriene erfaring med møtene, hvor ofte møtene fant sted og ansvarsfraskrivelse. Hovedkategorien lovverk fikk underkategoriene taushetsplikt, opplysningsplikt og tilbakemelding. Den siste hovedkategorien ble hvorfor samarbeidet er viktig for barn og unge med psykososiale vansker fikk underkategoriene om det er forskjeller i vanskene, om noen vansker gjør samarbeidet vanskeligere og om tilbudet om råd og veiledning benyttes.

3.8 Kvalitetskriterier

Som forskere ønsker vi god kvalitet på dataene som er innsamlet underveis i undersøkelsen, dette er viktig for å vurdere om resultatene som kommer frem i analyseringen er gode. Kvaliteten blir god dersom den dataen som er innsamlet er god nok til å kunne belyse problemstillingen (Grønmo, 2016, s. 237).

3.8.1 Validitet

Validitet i kvalitativ forskning baserer seg på om man som forsker faktisk har forsket på det man hadde som mål å forske på (Krumsvik, 2015, s. 151). Tolkningene som ble foretatt under forskningen viser til gyldigheten. Dette vil si at forskeren må ta høyde for om han eller hun har en forbindelse med det som undersøkes, eller om man fremstår som nøytral (Thagaard, 2016, s. 194). Kvale & Brinkmann (2017, s. 279) beskriver validering som å kontrollere, dette innebærer et kritisk syn på det som tolkes. Validiteten i undersøkelsen som er foretatt blir høy om datainnsamlingen og opplegget resulterer i relevante data i henhold til problemstillingen (Grønmo, 2016, s. 241). Å vurdere gyldigheten i en transkripsjon er mer komplisert enn å

vurdere påliteligheten, derfor er det viktig å inkludere pauser, gjentakelser og tonefall i fortolkningen (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 212).

Man deler gjerne validitet opp i indre og ytre validitet. Indre validitet viser seg om det man har kommet frem til i forskningen samsvarer med virkeligheten og knyttes opp mot troverdighet (Johannessen et al., 2016, s. 232; Krumsvik, 2015, s. 152). Den indre validiteten kan styrkes dersom resultatene man kom frem til fra intervjuene tilbakeføres til informantene hvor de bekrefter eller avkrefter disse. Eller at en eller flere forskere undersøker det samme materialet for å se hvilket resultat de kommer frem til (Johannessen et al., 2016, s. 232).

Den ytre validiteten er god for den eller de personene som studeres dersom den indre validiteten og reliabiliteten er bra, og om resultatene kan overføres til andre tilfeller (Krumsvik, 2015, s. 152-153). Ytre validitet kan knyttes opp mot overførbarhet og baserer seg på om det er mulig å bruke resultatene fra en forskning til en lignende undersøkelse (Johannessen et al., 2016, s. 233).

Denne undersøkelsen inneholder et lite utvalg derfor er det viktig å få frem hva vi som forskere har gjort for å sikre validiteten. Det er viktig å identifisere de hindringene som kan oppstå underveis, definere hvilken type hindring dette er og hvilke eventuelle problemer dette kan gi for veien videre (Creswell, 2014, s. 177). Ved bruken av et semi-strukturert intervju får informantene velge hva som er viktig å fortelle om i intervjuene. Som forskere har vi forsøkt å være passive, men aktive som betyr at vi har respondert på det informantene fortalte og ikke tilføyd egne tanker under samtalene.

3.8.2 Reliabilitet

Reliabilitet i forskningen betyr pålitelighet. Dette viser til presisjonen i forskningen, hvilke av dataene som er samlet inn forskeren velger å benytte seg av, på hvilken måte innsamling av data har foregått og hvordan dette videre vil bearbeides (Johannessen et al., 2016, s. 36). Hvilken oppbygning og troverdighet forskningen har sees i sammenheng med resultatene som fremkommer. Om resultatene fra en forskning kan gjengis eller reproduseres på et annet tidspunkt av andre forskere sier noe om reliabiliteten (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 276). Forskeren må skille mellom det som er egne fortolkninger av dataen som er innhentet, og hvilken informasjon som kom frem under innsamlingen av data (Thagaard, 2016, s. 194).

Påliteligheten i en forskning kan forsterkes ved at flere personer deltar og sammen drøfter beslutninger som tas i prosessene underveis. Gjennom hele prosessen må forskeren vise klart hva som er gjort underveis (Thagaard, 2016 s. 203).

Det er viktig å ikke la ønsket om høy reliabilitet gå ut over ens evne til å tenke kreativt og forandringer underveis i prosessen (Kvale & Brinkmann, s. 276). Med utgangspunkt i at dette er en kvalitativ forskning vil det foreligge forskjellige tolkninger av datamaterialet. Prosessen underveis vil dokumenteres så godt som mulig, slik at det blir så transparent som mulig for leseren. Bruken av båndopptaker og å transkribere intervjuene så raskt i etterkant som mulig gjør at korrekt informasjon fremgår, skriftliggjøring av valgene og vurderinger underveis er med på å øke reliabiliteten. Dette har vi gjort på grunnlag av at de forskerbrillene vi bruker kan være noe annet enn andres. Bruken av semi-strukturert intervju kan være en kritikk til reliabiliteten i undersøkelsen på grunn av at det kan gjøre det vanskelig for andre forskere å få samme resultat og data som vi har.

3.9 Forskningsetiske betraktninger

Prosjektet er meldt inn og godkjent av NSD, dette finnes som vedlegg nr. 3. I dette prosjektet har vi forholdt oss til De nasjonale forskningsetiske retningslinjene (NESH) som gjelder for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi. Gjennom en forskning ønsker man å få en ny og bedre innsikt til det temaet som studeres, forskeren skal søke etter sannhet selv om det ikke er gitt at man oppnår dette fordi de resultatene som viser seg er avgrenset og midlertidige (NESH, 2016, s. 9). På grunn av at forskningen preges av egne tolkninger, valg av teori, lovverk og egne tilnæringer til prosjektet er det viktig å forklare hvilke faktorer som er med på å påvirke alle valgene gjennom prosessen (NESH, 2016, s. 10). Resultatene som fremgår i undersøkelsen skal preges av presisjon og ærlighet, dette må gjøres for å ivareta personvernet til informantene og at ingen unødige belastninger eller skader skal komme som følge av studien (Dalland, 2018, s. 236; Thagaard, 2013, s. 24).

3.9.1 Fritt og informert samtykke

Det er viktig at informantene som velger å delta i studien gir et fritt samtykke på bakgrunn av informasjon om prosjektet, et samtykke skal forhindre fornærmelser eller sjikaner av ens egen

integritet (Dalen, 2011, s. 100; NESH, 2016, s. 14). Informantene må få informasjon om hvilket formål undersøkelsen har, hovedtrekkene i designen, risikoer og fordeler ved å delta. Deltakelsen er frivillig og informantene skal få informasjon om at de når som helst kan velge å trekke seg fra studien (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 104-105). Det er ikke nok at en bare informere, informasjonen skal være forståelig og dette er vi som prosjektansvarlige ansvarlige for. Kravet om samtykke er med på å hindre krenkinger av personlig integritet. Et fritt og informert samtykke gjør det etisk mulig å gjennomføre undersøkelser hvor det er fare for en viss belastning (Befring, 2007, s. 68). Dermed ble det utarbeidet et informasjons- og samtykkeskjema som informantene fikk tilsendt via mail og det ble utgitt før intervjuene startet. Skjemaet inneholdt informasjon om studien, at informantene kunne trekke seg når de ønsket og at deres opplysninger ville bli anonymisert og bare behandlet av oss.

3.9.2 Konfidensialitet

De som er informanter i forskningen, har krav på at alle opplysninger om dem, skal bli behandlet konfidensielt (Brinkmann, 2007, s. 68). Som forsker må man forsikre informantene at opplysninger de oppgir blir behandlet med konfidensialitet. Dette innebærer at informasjonen som blir delt under intervjuene og informasjonen om dem ikke kan føres tilbake til informanten slik at deres identitet er gjenkjennelig (NESH, 2016, s. 16). Forskningsmaterialet skal derfor anonymiseres og behandles med varsomhet. Dette handler om at en skal verne om informantenes privatliv, og hindre at bruk av materialet skal skade personen som er involvert i forskningsarbeidet (Brinkmann, 2007, s. 68). Det er viktig at informantene er trygge på at den informasjonen de ønsker å dele blir behandlet konfidensielt gjennom hele prosjektet, dermed må forskeren anonymisere personene og materialet som legges frem (Dalen, 2011, s. 102).

Det er kun Maria og Karianne som har hatt tilgang til informasjon som kan identifisere informantene. Gjennom transkriberingen utelot vi navn, arbeidssted og annen informasjon som kunne være med på å identifisere dem. Dette ble gjort ved å gjøre om informasjonen til ulike koder eller fiktive navn. Transkripsjonene av intervjuene har blitt lagret på en ekstern harddisk som er passord beskyttet, lydopptakene ble oppbevart utilgjengelig fra andre hvor de ble innelåst i et skap. All form for lydopptak og annen informasjon som gjør det mulig å

identifisere informantene vil destrueres når forskningsprosjektet er avsluttet (NESH, 2016, s. 18).

3.9.3 Konsekvens av å delta

Informantene skal ikke oppleve noen belastninger eller skade som konsekvens av å delta (NESH, 2016, s. 14). Forskeren må reflektere rundt spørsmålet om det å delta vil gi større risiko enn vinninger for informantene (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 107). Dermed var det viktig at informasjonen fikk all informasjon de hadde behov for vedrørende prosjektet, i tillegg fikk de utdelt intervjuguiden i forkant slik at de kunne reflektere over temaene og spørsmålene som skulle gjennomgås. Dette ga informantene muligheten til å velge om de ønsket å delta eller ikke. Å dele hva informantene sier ordrett kan såre dem, dette grunner i at det er forskjeller mellom talespråket og skriftspråket (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 107), og er noe forskeren må tenke på i prosessen når resultatene fra forskningen skal fremstilles i oppgaven.

3.9.4 Forskerrollen

Forskeren som person er avgjørende for kvaliteten i undersøkelser. Dette handler om at forskerens integritet, kunnskap, erfaring, ærlighet og redelighet er viktige faktorer å betrakte i undersøkelser (Brinkmann, 2013, s. 86). Forskeren skal gjøre klart og tydelig rede for sitt forhold til det temaet som undersøkes, dette skal gjøres slik at leseren får en forståelse av hvilke forhold som kan påvirke fortolkningen og de resultatene som fremkommer (Dalen, 2011, s. 94). De funnene som presenteres må være så presise og passende som mulig i forhold til det som er forsket på (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 108). Forskeren må unngå plagiering av andres tekster og være bevisst på bruken av henvisning til andres arbeid (Grønmo, 2016, s. 33).

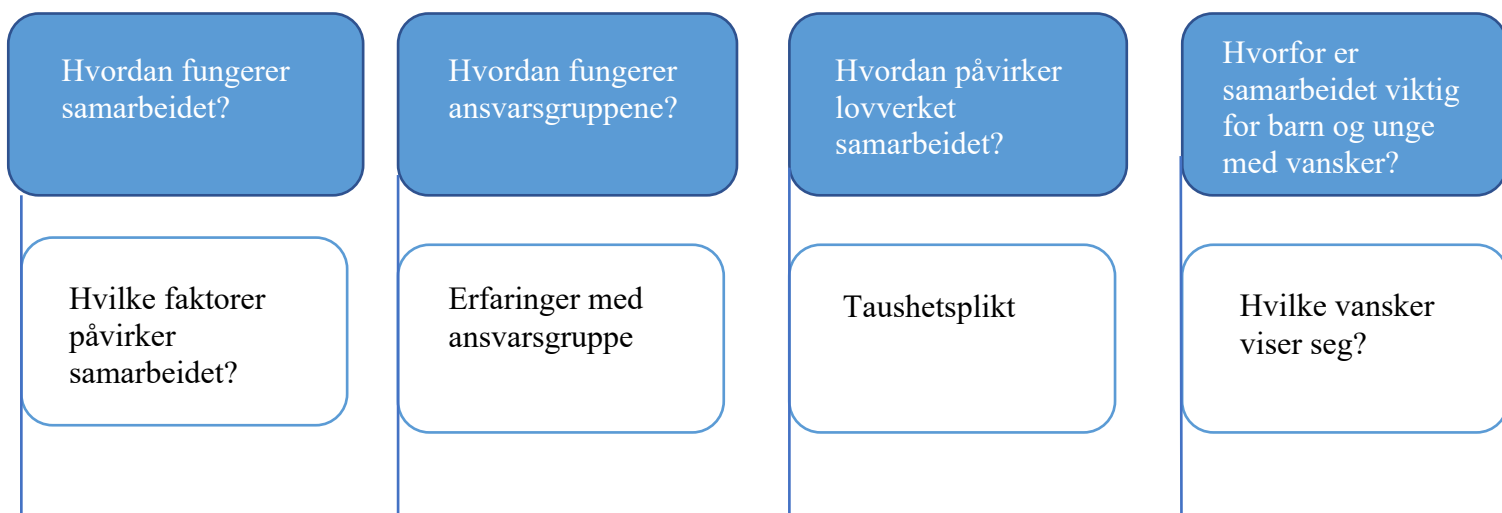
På bakgrunn av dette har vi presentert en forforståelse av temaet som undersøkes i dette prosjektet. Før intervjuene fant sted fikk informantene innsikt i hvilken bakgrunn vi har og hvorfor dette var interessant for oss å forske på, da vår utdanning har en påvirkning på dette. Transkripsjonene og informantenes erfaringer vil presenteres så nøyaktig som mulig for å vise hva de tenker og mener i ulike situasjoner. Gjennom analyseringen av intervjuene var det viktig å få en dypere innsikt rundt hvilke erfaringer informantene hadde, vi prøvde å være så objektive som mulig, men bakgrunnen vår påvirker oppgaven. Videre har vi fulgt NESH sine etiske retningslinjer gjennom hele undersøkelsen.

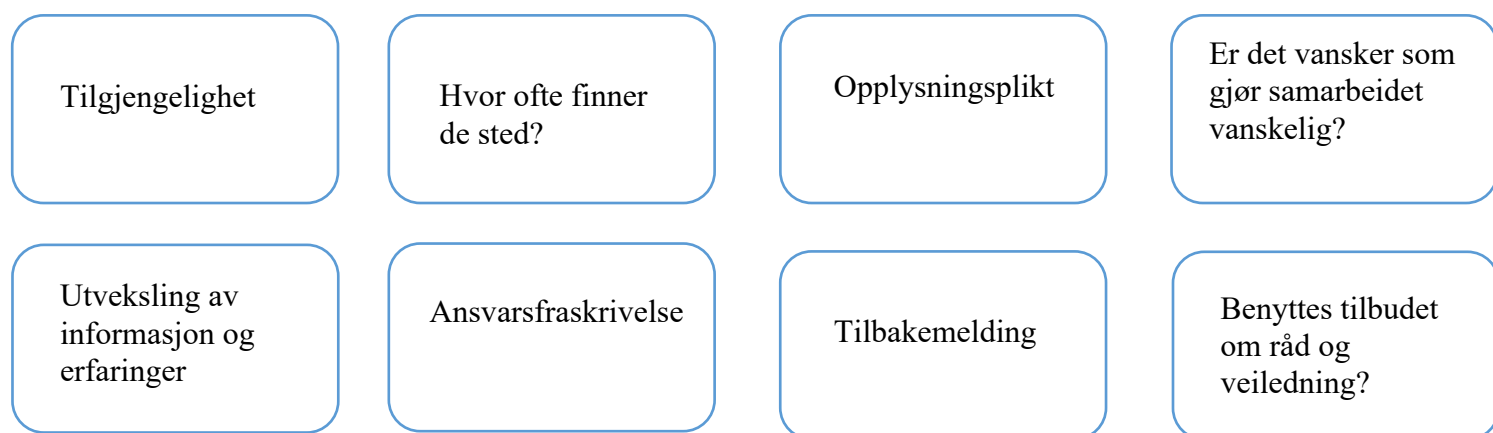
4.0 Presentasjon og drøfting av funn

Hensikten med dette masterprosjektet var å finne ut hvilke faktorer de ansatte i barneverntjenesten og pedagogisk-psykologisk tjeneste mente påvirket samarbeidet dem i mellom. Gjennom analyseringen av datamaterialet var «varierende samarbeid» et sentralt hovedtema. Informantene fortalte at de opplevde samarbeidet som personavhengig og varierende, et ønske om bedre kunnskap om hverandres tjenester og mandat stod høyt. Særlig utfordrende var det å samarbeide rundt barn og unge med sosiale og emosjonelle vansker. Samtidig hadde informantene en positiv innstilling til hverandre og fremmet hva de ønsket å se hos samarbeidspartene sine i fremtiden og refleksjoner rundt egen forbedring.

Vi vil videre presentere hovedkategoriene og deres underkategorier, men understreker at selv om funnene er presentert separate er det viktig å se dem som avhengige av hverandre fordi de har en gjensidig påvirkning på hverandre. Hver del vil bestå av en sammenfatning og drøfting. Den første kategorien er hvordan samarbeidet fungerer der underkategoriene er hvilke faktorer som påvirker samarbeidet, tilgjengelighet og utveksling av informasjon og erfaringer. Den andre kategorien er hvordan ansvarsgruppemøtene fungerer. Underkategoriene her er erfaringer med ansvarsgruppemøter, hvor ofte møtene fant sted og ansvarsfraskrivelse. Det tredje punktet er hvordan lovverket påvirker samarbeidet, underkategoriene er taushetsplikt, opplysningsplikt og tilbakemelding. Den siste kategorien er hvorfor samarbeidet er viktig for barn og unge med vansker, underkategoriene består i om hvilke vansker som viser seg, om det er noen vansker som gjør samarbeidet vanskeligere og om tilbudet om råd og veiledning fra PP-tjenesten benyttes.

Funnene vil presenteres med en oversikt i figur 1.

Figur 2. «Hvilke faktorer påvirker samarbeidet?»

4.1 Hvordan fungerer samarbeidet?

Alle informantene ga uttrykk for at felles forståelse og målsetting, kunnskap om hverandres mandat og bruk av tid og ressurser var fremtredende faktorer som påvirket samarbeidet. Informantene var enige om at samarbeidet var noe varierende. De opplevde samarbeidet som veldig personavhengig, og uttrykte usikkerhet rundt hverandres oppgaver og mandat. Barnevernet er pliktet til å sørge for at barnets interesser også ivaretas av andre tjenester og samarbeider med andre sektorer når dette kan løse oppgavene som de er pålagt.

Vedrørende spørsmålet om hvordan samarbeidet fungerte i deres kommune, var informantene klare på at samarbeidet var varierende. De brukte ord som «utfordrende», «tilstrekkelig» og «ymse» om samarbeidet med hverandre. Det var en informant fra barneverntjenesten som mente samarbeidet i kommunen hun arbeidet i nå var bedre enn tidligere. Lisa: «*Nå jobber jeg jo i *** kommune og synes at samarbeidet er et av de bedre samarbeidene*».

Anne som arbeider i barneverntjenesten mente samarbeidet var varierende, og det ble opplevd som personavhengig for hvordan samarbeidet ble. Personlig mente hun kommunen gjorde en bedre jobb enn de andre. Kristin fortalte mye av det samme som de andre i

barneverntjenesten, men hun fortalte at i et tilfelle måtte hun kjempe hardt for å få kontakt med PP-tjenesten.

De to ansatte fra PP-tjenesten svarte at samarbeidet var tilstrekkelig, men de hadde lite kunnskap om hverandre i tillegg til at ressursene ikke strekker til. Det Frida pekte på var: *«Jeg opplever at samarbeidet er ganske greit. Vi har samme mål, det er at ungdommen skal bli best mulig hjulpen. Men det er dette med tilgjengeligheten å få tak i hverandre, det synes jeg tids.. altså vi er alle presset på tid og det synes jeg kan være en utfordring»*. Kari fortalte at samarbeidet var generelt godt, men at de vet for lite om hverandres mandat i forhold til lovverk, prosedyrer og samarbeidsrutiner inn mot opplæringsavdelingen i skolen. Hun mente at det som kunne påvirke var at: «man sitter på sin egen tue» og sier: «dette er meg og min arbeidsplass, dette er mitt ansvar», dette kunne påvirke den kunnskapen de hadde om barneverntjenesten.

Gjennom svarene fra informantene ser vi en variasjon i samarbeidet hvor noe defineres som godt og noe er ymse. At det er personavhengig forstår vi som at alle er ulike individer og at dette kan påvirke hva du forventer av samarbeidspartneren din, og hva du selv bidrar med i tillegg til hva mandatet til den andre tjenesten er. Tidspresset ser vi som en faktor som kan grunnes i underbemanning og det faktum at tjenestene har mange saker de skal vurdere og se på.

4.1.1 Hvilke faktorer påvirker samarbeidet?

De faktorene som påvirket samarbeidet var i følge informantene sprenge ressurser, dette gjorde at samarbeidet ble varierende og personavhengig. Flere nevnte tid og mandat som resulterte til at samarbeidet ble dårlig. Lisa: *«Jeg må jo innrømme at jeg ikke er helt sikker på hva som er PPT sitt mandat, hva de har lov til eller hva de skal jobbe med og hva de ikke skal jobbe med»*. Hun informerte om at samarbeidet ble lettere dersom man avklarte og planlagte ting på et tidlig tidspunkt. Samarbeidet føltes ofte bedre dersom man tidlig etter en undersøkelse ble gjennomført fikk opprettet en avtale med foreldre om å ha en åpen dialog, med bekreftelse på dette. Dette gjorde dialogen med de andre tjenestene lettere, og å sette ansikt til navnet kunne senke terskelen for å opprette kontakt. Vi forstår dette som at ønsket om bedre kunnskap om hverandre kan være med på å gjøre samarbeidet bedre i tillegg til en tidlig avklaring av hvilken informasjon som kan deles.

Anne pekte på det samme, det var viktig å få til samarbeidsmøter med barnets foreldre slik at de kunne danne en felles arena som videre kunne skape et godt samarbeid. Kristin mente PP-tjenesten hadde sprengte ressurser, det var ofte kø og et preg av stress påvirket det som skulle gjennomføres. Hun opplevde mange sykemeldinger i PP-tjenesten som førte til at personen hun skulle henvende seg til ikke var tilgjengelig. For de ansatte sin del, mente hun at opplegget i PP-tjenesten burde bedres. Kristin fikk ikke hjelp fra PP-tjenesten før hun møtte opp på døren til kontoret, «*det var litt trist at man skulle kjempe så lenge med å få kontakt med PP-tjenesten*». Denne informanten peker på at både underbemanning og tidspress resulterer i en sprengt kapasitet, som videre fører til sykemeldinger. Dette fører til at barn og unge ikke får den hjelpen de har krav på til rett tid. Vi tolker dette som at Kristin ønsker seg mer tilgjengelighet, og at PP-tjenesten skulle fått ansatt flere slik at arbeidet ikke går utover helsen til de ansatte.

De ansatte i PPT pekte på mye av det samme. Frida mente tilgjengeligheten gjorde samarbeidet utfordrende, det å få tak i hverandre og at alle er presset på tid. Kunnskap om hverandres lover og forskrifter hadde vært nyttig å få mer informasjon om, i tillegg til at taushetsplikten kunne gjøre samarbeidet utfordrende. Frida fortalte at forståelsen om hverandre kunne være en utfordring da PP-tjenestens fokus hele tiden er på barn og unge og deres forutsetninger, barnevernet må fokusere på så mange andre ting i tillegg. Kari mente en faktor som påvirket samarbeidet kunne være lite interesse for hverandres arbeidssituasjon og mandat. På bakgrunn av erfaringene til de ansatte i PP-tjenesten tolker vi det som at større kompetanse om hverandre og mer interesse for hverandre kan være med på å styrke samarbeidet fordi man får en bedre forståelse for hva den enkelte kan bidra med i samarbeidet.

4.1.2 Tilgjengelighet

Tilgjengeligheten var et moment flere av informantene pekte på. Frida fortalte at når alle er presset på tid, er det ikke lett å være tilgjengelig for hverandre. Hun opplevde at barnevernet raskt kunne tenke at «dette må dere ordne», hvor hun sa at de gjerne kunne det, men de trenger tid til å undersøke det de skal. Dette forstår vi som et ønske om bedre forståelse og kunnskap rundt hva deres oppgaver og mandat er. Kristin opplevde vanskeligheter med å få direkte kontakt med PP-tjenesten, hun fikk beskjed om at det var kø og dette var grunnlaget

for at det tok så lang tid, dette var som følge av at PP-tjenesten er underbemannet. Lisa uttrykte et ønske om mer tilgjengelighet fra PP-tjenesten i fremtiden. Hun opplevde samarbeidet som personavhengig og det var variasjon i fleksibiliteten til andre. Hun fortalte at: «Noen begrenser det voldsomt og noen er super fleksible, så da lurer jeg på hvem som ikke gjør jobben sin sånn som de skal». På bakgrunn av dette ser vi et ønske om å lettere få kontakt med hverandre, i tillegg til at varierende fleksibilitet i arbeidet skaper forvirring rundt hvilke arbeidsoppgaver den enkelte skal utføre.

Anne hadde noen av de samme ønskene for fremtiden, muligheten til å sette av tid til å oppdatere hverandre for å sammen finne veien videre. Dette pekte hun på som viktig, spesielt i de sakene som omhandlet en tung problematikk. Hun hadde forståelse for at det var underbemanning som preget dette, og at dette resulterte i at det var vanskelig å nå hverandre via telefon. Vi forstår dette som et ønske om å treffes oftere for å kunne reflektere og diskutere hvordan de skal arbeide sammen videre, og at dette kan skape et godt samarbeid. Kari opplevde ikke barnevernet som direkte utilgjengelig, men at hun gjerne skulle ønske de deltok lengre i prosessen i stede for å trekke seg ut og gi fra seg ansvaret til noen andre. På bakgrunn av dette tolker vi dette som et ønske om at barneverntjenesten kan samarbeide lengre med PP-tjenesten, selv om de selv ikke føler de trenger å være inne i saken lengre.

4.1.3 Utveksling av informasjon og erfaringer

Anne hadde et ønske om at man turte å dele mer informasjon fordi man sitter på mye kunnskap, denne må man ikke være redd for å dele. Fra hennes synspunkt sitter PP-tjenesten på en spesialkompetanse, man kan litt om alt og siden man skal prøve å tilrettelegge, organisere og få en endring er det viktig å dele slik informasjon seg i mellom. Vi forstår dette som et ønske om å kunne drøfte og utveksle faglig kompetanse for å både kunne styrke den andre, men også vise hvor man selv står.

Frida pekte på at det kunne være vanskelig å samarbeide med foreldre til stede fordi de kanskje «lakker» over en del ting som faktisk er nødvendig informasjon. Foreldrene holder kortene sine litt tett til brystet. Når det gjelder møtene med barneverntjenesten på institusjoner så er diskusjonene mer åpne. Dette viser at informasjon som kan være viktig ikke alltid kommer frem når foreldrene er til stede fordi de kanskje føler at de allerede er i en utsatt posisjon og ikke vil dele for mye.

Fire av informantene mente at fagdag eller fagteam kunne være et nyttig tilbud. Kari fortalte at de allerede hadde fagdager der hun arbeidet, disse ble brukt til å snakke om samarbeid mellom andre samarbeidspartnere slik at de fikk informasjon om deres begrensninger og muligheter. Hva kan de forvente av PP-tjenesten og hva kan PP-tjenesten forvente av barneverntjenesten. Lisa hadde erfaringer med bruken av fagdager, det ga de muligheten til å få mer om de ulike tjenestene og etatene, og hva deres oppgaver innebærer. PP-tjenesten skulle komme til dem ila året og dette ville gi dem muligheten til å stille spørsmål rundt hva deres mandat er. Vi ser at dette ønsket kan være med på å skape mer kompetanse rundt hverandre når det kommer til mandat, lovverk og oppgaver, hvilke begrensninger og hva man kan bidra med. Fagdag eller fagteam tolker vi som en faktor som kan gjøre samarbeidet mellom tjenestene bedre.

Anne skulle ønske de kunne benytte seg av en fagteam tidligere med en annen instans hvor de utvekslet informasjon om faget, hva man skal gjøre videre, hvordan man skal hjelpe og hvilke andre instanser som kan dras inn, hvordan samarbeide med å veilede foreldre og hvem skal ta foreldrekontakten videre. Frida ønsket seg også et fagteam med muligheten til å drøfte caser og hva man skal gjøre i ulike situasjoner. Hun skulle ønske man kunne invitere hverandre inn til å se hvordan man arbeider og hvilket ansvar de har, dette var avgjørende for et godt samarbeid videre.

4.1.4 Sammenfatning og drøfting

I intervjuene fremkom det blant annet at de ulike aktørenes kunnskap om hverandre og hverandres rolle var av stor betydning. Dette kan tenkes å ha sammenheng med det Lauvås & Lauvås (2004) sier om at kunnskapen rundt hverandres roller ofte kan være mangelfulle og overfladiske. Tidlig planlegging og avklaring rundt hva de kan bidra med helt i starten av samarbeidet, synes informantene er viktig. Roller som er lite avklart, gjør at arbeidet blir lite effektiv og flere parter kan holde på med det samme, eller motsatt ved at noe blir glemt. Rolleforvirring gjør at partene ofte fraskriver seg arbeid eller kan kjempe for en spesifikk oppgave (Ødegård, 2016). Dette kan sees i sammenheng med det en av informantene fra barneverntjenesten pekte på, «*mer åpenhet i hvordan vi jobber, og hva vi faktisk har ansvar for, det tror jeg er helt avgjørende for et godt samarbeid videre*». Dette kan også sees i

sammenheng med det Lauvås & Lauvås (2004) sier om rolleforventning. Det å forklare hvordan en tenker og handler ovenfor de ulike samarbeidspartnerne, synes å være viktig for å kunne avklare hvem, hva og hvorfor. Når en ikke vet hva de andre tenker og hvorfor de gjør som de gjør, blir det også vanskelig å vite hva en kan forvente av hverandre.

En av informantene fra PP-tjenesten opplevde at barneverntjenesten trakk seg ut av saken med en gang det gikk bra, og dermed gav ansvaret videre til PP-tjenesten. *«jeg skulle ønske de kunne være med oss videre i prosessen, i steder for å si at nå er vårt oppdrag ferdig, nå er det deres ansvar»*. Glavin & Erdal (2018) viser til at kunnskap om hverandres praksisfelt er en avgjørende faktor i tverrfaglig samarbeid. Dette kan også sees i lys av Lauvås & Lauvås (2004) som peker på et behov for å avklare rollene. Tause forhandlinger innad i det sosiale nettverket, gjør at det kan oppstå uklare og litt typiske meninger for hva rollen i realiteten inneholder.

Uten tidlige avklaringer av hverandres roller, vil det være lett for at forventningene ofte blir overfladiske. Den manglende kunnskapen rundt hverandre gjør at rolleinnhaverens ansvar ofte blir uklare. Rolleinnhaveren har til en viss grad frihet til å utforme sin egen rolle, men det er ofte preget av press rundt omgivelsene som avgjør dette. På bakgrunn av dette kan det tenkes at det vil kunne forekomme ulike oppfatninger av hva den enkelte aktør skal bidra med i en sak. I tilfeller der våre informanter sier at de ikke vet helt hvem som skal gjøre hva, og hvor hverandres mandat og oppgaver starter, kan det tyde på at en klargjøring av rollene i samarbeidet bør være en av de første avklaringene når en innleder et samarbeid. Det er som Ødegård (2016) sier at kommunikasjon er selve limer i ett samarbeid. Lauvås & Lauvås (2004) understreker dette ved å poengtere at tverrfaglig samarbeid er nesten utenkelig uten informasjon og diskusjon om hva en forventer av hverandre.

Funnene i vår undersøkelse viser at informantene har lite kunnskap om hverandres oppgaver og mandat. Dette kan sees i lys av at informantene har ulike utdanninger, og at kunnskap om den andres kompetanse, ansvarsområde og lovverk trengs for å kunne skape et godt samarbeid (Glavin & Erdal, 2018; Kjørstad, 2001; Kvello, 2018). Disse faktorene er med på å skape et forsvarlig samarbeid mellom tjenestene (Barne- og likestillingsdepartementet & Helsetilsynet, 2009). Tidligere forskning viser at samarbeidspartene til barnevernet har for lite kunnskap om deres lovverk og mandat, samarbeidspartene på sin side opplever lite interesse rundt andres innspill i sakene (NOU, 2000: 12), dette samsvarer i stor grad med det informantene fortalte i

sine intervju. Vi tolker en økt kunnskap om hverandres mandat og oppgaver som en betydelig faktor for hvordan samarbeidet blir med hverandre, og at med en større forståelse for hva jobben deres innebærer kan bedre samarbeidet.

Samtlige av informantene i undersøkelsen pekte på at kunnskap om hverandre er faktorer som påvirker samarbeidet. Kunnskapen om hverandres tjenesters begrensninger, muligheter og taushetspliktbestemmelser, er sentrale faktorer i ett tverrfaglig samarbeid (Glavin & Erdal, 2018). Informantene viser til at det ikke er negative bilder knyttet til samarbeidspartnere, men løfter hverandre opp som fremtidige samarbeidspartnere. Men faktorer rundt arbeidsplassen som underbemanning og ressursmangel var i stor grad avgjørende for hvordan samarbeidet utartet seg. Kvello (2018) peker på at for at et samarbeid skal gro, trenger enn å oppleve en nytteopplevelse av samarbeidet. En må føle at oppgavene blir løst raskere sammen, enn om en skulle gjort dem alene. Dette innebærer at en har realistiske mål for hvordan et samarbeid skal foregå.

Et godt samarbeid fordrer at tjenestene bruker hverandres kompetanse slik at ressursene blir utnyttet på en best mulig måte, for å få til dette kreves det rett kompetanse om hverandre (Barne- og likestillingsdepartementet, 2009; Glavin & Erdal, 2018). Lisa fra barneverntjenesten fortalte at noen var mer fleksible enn andre, mens andre gjorde veldig lite, dette var med på å skape usikkerhet rundt PP-tjenestens mandat. Fire av informantene ønsket seg fagdag eller fagteam hvor de kunne få bedre innsikt i hverandres mandat, oppgaver og lovverk, basert på tidligere erfaringer er dette noe informantene hadde hatt nytte av. Et slikt opplegg mellom disse to tjenestene kan være med på å vise hva de ulike partene skal gjøre, hva de kan bidra med og hvilke begrensninger de har. Partene trenger mer enn en felles lunsj for å skape et godt og fruktbart samarbeid (Kvello, 2018). Det viser seg gjennom tidligere forskning utført av Kaurstad & Bachmann (2013: 1502) at et felles kurs kan være med på å bedre samarbeidet fordi alle får den samme informasjonen. På bakgrunn av dette tolker vi det slik at fagdag, fagteam eller et felles kurs kan være med på å heve kompetansen om hverandre ved at hvilke mandat, oppgaver og lovverk den enkelte tjenesten skal utføre blir avklart.

Barn i kontakt med barnevernet er ofte sårbare og de har behov for å få et helhetlig tilbud (NOU, 2009: 22). Et godt samarbeid vil også gagne tjenestene som er involvert med barna, da en kan oppleve å få støtte i saker som oppleves som krevende (Glavin & Erdal, 2018). To av informantene pekte på at samarbeidet ble lettere om en tidlig lagde samarbeidsavtaler sammen

med foreldre, dette gav dem mulighet til å skape gode samarbeid med de tjenestene som er involvert med barna, samtidig som dialogen med de andre opplevdes som mer åpen. Dette hang sammen med at partene var mer sikre på hva de kunne si og snakke om. Frida opplevde at samarbeidet ble mer åpent når foreldre ikke var tilstede, ettersom de ofte kan lakke over en del informasjon, men tidlig planlegging og avklaring rundt hva en fikk lov å snakke om gjorde samarbeidet lettere. Kjellebold & Willumsen (1997) understreker at for å hjelpe barn i barnevernet, må en evne å se hele livssituasjonen, dette innebærer et samarbeid med andre tjenester, men også de som kjenner barnet godt, slik som for eksempel foreldre.

Forvaltningsloven (1967) §13a, understreker at barnevernet i samtykke med foreldre har mulighet til å drøfte sakene i sammen med samarbeidspartene. På bakgrunn av dette forstår vi det slik at god planlegging og avklaring med partene som er tett involvert med barna, gjør at samarbeidet mellom tjenestene flyter bedre, på sikt vil dette også kunne tenke seg å styrke tilbudet til barna. Dette blir understreket av forskning fra Fylling & Handegård (2009, s. 130) som viser at dersom en årsplan for samarbeidet er lagt opp, så fører det til bedre samarbeid.

Alle informantene følte mangel på tilgjengelighet når det gjaldt kontakten med hverandre. Det var vanskelig å få til møter og å nå hverandre via telefon, Kristin måtte fysisk møte opp på døren for å få kontakt med PP-tjenesten. Informantene mente at mangel på tilgjengelighet var preget av tidspress og ressursmangel. Deloitte (2017, s. 23) viser til forskningen hvor rektorer i en kommune forteller at PP-tjenesten er underbemannet og preges av sykemeldinger, dette påvirker utredningene som skal foretas for barn og unge, sykemeldinger var noe Kristin nevnte. Forskningen fra Deloitte støtter opp under informantenes erfaringer når det kommer til faktorer som påvirker samarbeidet, mangel på tilgjengelighet kan gjøre det vanskelig å opprettholde en jevn kontakt mellom tjenestene. Fylling & Handegård (2009, s. 130) peker på at dersom samarbeidsmøtene ikke er en del av årsplanen blir det vanskelig å få til samarbeidsmøter. Dette bunner ut i manglende kapasitet i PPT. I travle hverdager blir ofte «skal» oppgaver prioritert fremfor «bør» (Kvelling, 2018).

Sett i lys av Glavin & Erdals kriterier for suksessfullt samarbeid må partene føle at samarbeidet er nyttig. Ødegård (2016) viser til at motivasjonen for samarbeidet kan variere ut i fra hva partene opplever som nyttig. Dette kan også sees i sammenheng med at tjenestene kanskje ikke har samme målsetning ovenfor barnet (Glavin & Erdal, 2018). Skare (1996) peker på at barneverntjenesten har ansvar for å forstå hele barnet, noe som kan virke kontrollerende for andre parter. Dette kan gjøre at barneverntjenesten føler de må gjøre noe

for barnet, mens andre parter selv har gitt opp. Informantene syntes selv de hadde et felles mål rundt barnet, men det kan tenkes at informantene likevel har en forskjellig problemforståelse ovenfor barnet. Glavin & Erdal (2018) peker på at ulik forståelse av problemet gjør at en fellesmålsetning ikke er mulig. Ut ifra dette kan det tenke seg at tidspresset rundt de ansatte og deres arbeidsoppgaver påvirker hvilke saker man velger å prioritere, og ha tid til å prioritere. Å finne motivasjon i hektiske hverdager bør sees i lys av at tjenestene kanskje ikke opplever stor nytte av samarbeidet, og dermed ikke føler de får avlastning i oppgavene (Glavin & Erdal, 2018).

Samtlige av informantene opplevde at samarbeidet var personavhengig. Lisa fra barnevernstjenesten lurte på hvem som ikke gjorde jobben sin, da de var så varierende innsats rundt samarbeidet. Kvello (2018) viser til at samarbeid mellom tjenestene bør forankres i ledelsen og ikke basere seg på hver enkelt persons ferdigheter og interesser i samarbeidet. Samarbeid som mangler koordinert og styring, oppleves ofte som personavhengig, dette er ifølge Glavin & Erdal (2018) uformelle samarbeid. Dette handler ikke om at partene ikke ønsker å få til ett samarbeid, men at koordineringen og avklaring av arbeidsfordeling ikke er tilstede. Informantene våre understreket at de ønsket å bedre samarbeidet mellom dem, men at faktorene som er nevnt ovenfor er med på å gjøre samarbeidet krevende og vanskelig. At samarbeidet opplevdes som personavhengig var ingen overraskelse, og sett i lys av faktor som lite kunnskap om hverandre, nytteopplevelse og ressursmangel, kan det også sees på som forståelig. Det viser viktigheten av at tjenestene er bevisst hverandres forutsetninger og begrensninger i samarbeidet, og at en planlegger og avklarer mye på forhånd (Glavin & Erdal, 2018).

Informantene uttrykte stor respekt ovenfor hverandres oppgaver og arbeidssituasjon. Anne ønsket mer utveksling av faglighet mellom seg selv og tjenestene hun samarbeidet med, hun mente at PP-tjenesten sitter på en spesialkompetanse. I følge Lauvås & Lauvås (2004) er deling av spisskompetanse essensielt når en skal utvikle kunnskap og kompetanse i et tverrfaglig samarbeid. For at en skal sikre kvalitet i det tverrfaglige samarbeidet må en utnytte kompetansen maksimalt. Sammen kan samarbeidspartene utvikle et kunnskapsgrunnlag som er felles på tvers av sine fagretninger, dette skal kunne påvirke til en faglig utvikling mellom partene og de kan skaffe seg et helhetlig bilde av situasjonen til barn og unge (Glavin & Erdal, 2018; & Lauvås, 2004).

4.2 Hvordan fungerer ansvarsgruppemøtene?

Alle informantene fortalte om ansvarsgruppemøter og hvilke erfaringer de hadde med møtene. Ansvarsgruppemøtene dannet det meste av samarbeidet mellom tjenestene, på bakgrunn av dette var det viktig å gå med deres opplevelser og erfaringer rundt møtene.

4.2.1 Hvilke erfaringer har informantene med ansvarsgruppemøter?

Likedan som samarbeidet hadde informantene varierende erfaringer med ansvarsgruppemøter. De hadde stor respekt for den andre tjenesten og arbeidet de gjør. Noe alle informantene pekte på som viktig var å ha «et felles mål» for hva de ville oppnå med møtene, og hvordan hjelpe barnet eller ungdommen på best mulig måte. De positive erfaringene bestod av «en god struktur på møtene», «opplever PPT som åpne», «føler ungdommen blir sett når de har møtene» og «barnevernet stiller oftere opp på møter nå enn før».

Det positive med møtene for Frida var at barnevernet stiller oftere opp, de tar i tillegg oftere kontakt med skolen nå enn før. Det mest nyttige for Frida med møtene var punktet opplæring: *«Den delen som jeg synes er mest nyttig, det er når vi kommer til punktet opplæring. Visst skolen, eleven og bosted eller bolig kan si noe om skolefaglige utfordringer, det kan og være sosiale utfordringer i skolesituasjonen. Det synes jeg er veldig nyttig å få den informasjonen fordi en elev fungerer jo andre steder enn akkurat i skoletiden»*. Vi forstår dette som at Frida ser helheten rundt situasjonen til eleven, fordi det personen eventuelt har vanskeligheter med i skolen kan påvirke ulike aspekter i livet hans eller hennes.

For Kristin var møtene nyttige «når man får innholdet», dette førte til at ungdommen ble sett, og fikk en bekreftelse på hva han eller hun sliter med og hva som eventuelt er tungt. Anne anså møtene som viktige når man hadde en god struktur og partene så det som nødvendig å møtes for å kunne utveksle erfaringer og fremdrift, eller stagnasjon dersom det skulle stoppe opp. På bakgrunn av dette ser vi det som viktig at barn og unge er fokuset for møtet, at de får en bekreftelse på hva som er vanskelig og hva som skal arbeides med videre. Samtidig må møtene være satt opp på en god måte for å kunne få et godt utbytte.

Lisa opplevde noen av ansvarsgruppemøtene som nyttige dersom hun har lagd en: *«God plan på at dette skal vi snakke om på dette møte også skal vi snakke om hvordan det gikk på neste møte»*. Hun følte noen stilte mer opp på møtene enn andre, at de prioriterer barnet mer samtidig som de er hjelpelige når det kommer til å skrive referat. Vi tolker dette noe likt som Kristin med at en god struktur gjør møtene bedre, i tillegg til at å stille opp er en viktig faktor for at samarbeidet mellom dem skal bli bra.

Kari erfarte at møtene kom veldig an på koordinatoren, at et ansvar blir delt ut til neste gang de møtes, dersom det ikke ble utdelt noe ansvar ble det ofte bare et snakkemøte uten noen konkrete svar. Dette forstår vi som at en god koordinator må velges for å kunne få til gode møter, denne koordinatoren må kunne dele ut riktig ansvar til de rette personene.

Negative faktorer som påvirket ansvarsgruppemøtene var *«ikke hyppige nok møter»*, *«føler førsteinntrykket ødelegger»*, *«får ikke nok informasjon»*, *«slutter å delta tidligere enn ønsket»* og *«purringer»*.

Det Frida synes var mindre nyttig med ansvarsgruppemøtene var: *«Det som er utfordrende er når møtene går over tiden, det varer og rekker og det er veldig mye diskusjoner om hva som skjer i bolig. Ja, vil ikke ha det til middag, vil ikke gå med de klærne, det har ingenting i en skolesituasjon å gjære sånn som vi jobber. Eg kan ikke helt se at akkurat det er nyttig for at eg skal finne best mulig tilrettelegging i skolen»*. Det Frida forteller tolker vi som at det trengs en slags plan eller oversikt over hva som skal diskuteres på møtene for at det skal være mest saklig eller relevant for skolesituasjonen til barn og unge.

Lisa opplever dessverre at barnet eller ungdommen ikke alltid blir invitert med inn på ansvarsgruppemøtene, selv om det er personen sitt møte. Hun forklarte at det blir veldig lite produktive møter dersom man står og stanger og ikke kommer noe vei. Da blir de bare sittende å prate om hva den ungdommen eller barnet har gjort galt og *«uff, det var synd»*. Hun følte også at PP-tjenesten var opptatt av å slutte å delta på ansvarsgruppemøtene tidlig, og at de kom tilbake når en ny sakkyndig vurdering skulle foretas. Dette forstår vi som et ønske om at barn og unge skal få delta på sitt eget møte, at de trenger en løsning på hvordan de skal komme seg videre når det stagnerer underveis. Samtidig som de ønsker at PP-tjenesten skal delta lengre, kanskje for å bidra med råd og veiledning rundt den situasjonen.

Kari skulle ønske at barnevernet var med dem i en lengre periode enn de er, og at de ikke trekker seg ut med en gang ting går bra. Hun fortalte videre at disse barn og unge er skadet, veldig ofte for resten av livet og at de trenger barnevernet, og at PPT trenger barnevernet. Dette tolker vi som at noen ganger er det tunge problematikker de står ovenfor, og barnevernet har mye kunnskap de kan dele med barnevernet. Sammen kan de drøfte og se hva som er det beste i de ulike situasjonene.

Kristin uttrykte et ønske om å møte PPT for en gjennomgang med barnet eller ungdommen på forhånd før et ansvarsgruppemøte. Vi forstår dette som et ønske på bakgrunn av at en forklaring på det personen sliter med på forhånd kan gjøre det lettere for personen å forstå sin egen situasjon, det kan bli ukomfortabelt rundt mange mennesker. Anne følte at det stopper opp når det de har laget en plan på i møtene skal ut i praksis, dette grunnet i at skolene eller barnehagene ikke har ressurser. Derfor er de avhengige av at PPT godkjenner en assistent, fordi arbeidsoppgavene til de i skolene og barnehagene allerede er sprenget og de har andre barn å ta hensyn til. Vil tolker det som vanskelig å sette en plan til liv, og at barneverntjenesten dermed er mer avhengig av PP-tjenesten enn de selv kanskje føler og tror.

Kristin pekte på at man må være profesjonelle. Hun har opplevd at de hun skal samarbeide med er forhåndsdømmende, og tenker «åh herregud hva er dette for noe» fordi hun er en jålete dame som kommer med pumps og rosa leppestift dersom hun ønsker det. Da må hun arbeide veldig for at de skal forstå at det er en fagperson de skal samarbeide med. Hun fortalte at når de først kommer i gang er de veldig faglige. Dette tolkes som en hemmende faktor for et godt samarbeid fordi samarbeidspartene ikke ser fagpersonen før hun har bevist hvilken kompetanse hun sitter inne med.

4.2.2 Hvor ofte finner møtene sted?

Det var variasjoner i hvor ofte ansvarsgruppemøtene fant sted, informantene fortalte at møtene ikke var hyppige nok. Men de svarte at det var alt fra en gang i måneden, hver tredje måned til en gang i halvåret. Informantene pekte på at møtene var korte og få. Frida fortalte at de hadde møter oftere dersom personen bodde på institusjon og at de da følger personene opp på en annen måte. Ut fra informantenes svar tolker vi det som et ønske om flere møter og at disse skulle vart lengre enn de gjorde. Det er gjerne mye som skal gjennomgås dermed må man prioritere hva man skal ta opp på hvert enkelt møte.

4.2.3 Ansvarsfraskrivelse

Det å fraskrive seg ansvar og delegere ut oppgaver var noe flere av informantene nevnte underveis. Kari fortalte i sitt intervju at hun hadde en følelse av at barnevernet noen ganger fraskrev seg sitt ansvar under møtene. Hun forklarte det slik: *«Altså jeg opplever at, ved ett tilfelle så har jeg opplevd det at barnevernet vil ha alle med inn i saken, og vil fordele ansvaret på andre etater enn seg selv. Det er min opplevelse fra ett kontor. Også har jeg andre kontor der det ikke er sånn, det er jo varierende selvfølgelig. Men jeg synes gjennomgående så er det sånn dette er ikke vårt ansvar, dette er skolen sitt ansvar eller PPT sitt ansvar. Og når en sitter, så tenker jeg i et samarbeidsmøte, enten det er ansvarsgruppemøte eller et samarbeidsmøte så må en fordele ting også må alle ta sin del av jobben, og ikke sitte å si hva andre skal gjøre».*

Kari fortalte videre at det er viktig at de ulike instansene ikke sitter på hver sin tue og fraskriver seg ansvar, for det som er viktig er å ha et felles mål som er å hjelpe barnet eller ungdommen. Dette tolker vi som en faktor som er hemmende for samarbeidet på grunn av at å ta ansvar for sin del er viktig for å gi helhetlig hjelp og skape et godt samarbeid. At noen fraskriver seg ansvar kan kanskje grunne i usikkerhetene rundt hverandres mandat. Lisa sa ikke at noen fraskrev seg ansvaret sitt, men hun pekte på at noen må ta ansvar, noen må delegere og få avklart det dersom et problem oppstår underveis. Ut i fra hva Lisa forteller forstår vi det som at koordinatoren må være flink på å gi ut ansvar til de ulike partene og sammen må de drøfte rundt problemer som kan oppstå underveis og finne en løsning.

Anne hadde erfaring med at PP-tjenesten delegerer ut ansvaret sitt til andre. Hun forklarte følgende: *«Men.. jeg opplever vel at PPT gjerne tar mer av sakene som handler om diagnoser. Hvor man har en lese- og skrivevanske diagnose, man har AD/HD man har så mye. Altså en diagnose som man kanskje har en ferdig verktøykasse til som man kan sette inn tiltak.. og det er vanskeligere å få hjelp på sosialkompetansen fordi der legger de det kanskje over på skolen og barnehagen eller foreldreveiledning. Ja, hvert fall delegerer den ut og konsentrerer seg om barn med diagnose».* Ut fra det Anne forteller tolker vi det som at PPT velger hvilke saker de prioriterer og overlater noen deler til skolen eller barnehagen. Dette fører til at Anne ikke får den hjelpen hun skulle ønske hun kunne få fra PPT og må arbeide mer for å få hjelp til sosialkompetansen.

4.2.4 Sammenfatning og drøfting

Informantene hadde mange ulike erfaringer med ansvarsgruppemøtene. En viktig faktor var at de skulle ha et felles mål som er å hjelpe barn og unge best mulig. For å kunne skape et godt samarbeid mellom tjenestene er det viktig å ha et felles mål, dette er utfordrende å få til dersom de har ulik problemforståelse og samarbeidet kan oppleves som vanskelig uten (Glavin & Erdal, 2018; Ødegård, 2016). I praksis kan det være vanskelig å oppnå et felles mål grunnet ulik utdanning, kompetanse og forutsetninger, det er dermed viktig at partene finner de grunnleggende målene, og barnets beste bør alltid være dette målet (Glavin & Erdal, 2018; Vangen & Huxham, 2009). Ut fra denne studien tolker vi det som at informantene var bevisst på at et felles mål, og det å hjelpe barn og unge best mulig, var viktig for å få til det godt samarbeid seg i mellom. Dermed vil det være lurt å avklare på et tidlig tidspunkt hvilke mål de mener er det beste for å kunne tilrettelegge på best mulig måte slik at de ulike partene ser hvilket utgangspunkt de ulike tjenestene eller instansene har for målet.

Ansvarsgruppemøtene var gode dersom de fikk innholdet, en god struktur og det var utarbeidet en plan på hva man skulle diskutere. Men noen av informantene pekte på at møtene varer og rekker og at de er lite produktive dersom man ikke kommer noe vei. Tidligere forskning viser at ansvarsgruppemøter ofte er dårlig planlagt, organisert i tillegg til at mye tid går vekk på disse møtene (NOU, 2000: 12). Samt at det har blitt oppdaget svikt i samarbeid som omhandler barn og unge, dette går ut på manglende rutiner, oppfølging, tilrettelegging og kontroll over samarbeidet (NOU, 2018: 18), dette samsvarer i stor grad med det informantene fortalte. Dersom alle fikk utdelt et ansvar til neste gang de skulle møtes ble møtene mye bedre, og Frida følte at en del irrelevant informasjon kom frem på møtene i tillegg til at møtene ble opplevd som få og korte. Dette kan grunne i dårlig planlegging, organisering og manglende rutiner for hvordan disse møtene skal foregå. Vi vet at underbemanning og tidspress er faktorer som påvirker samarbeidet, dermed er det nok lurt som Lisa fortalte å ha en plan på hvordan møtene skal foregå. Det kan gi en bedre oversikt og lettere å planlegge hva tiden på møtene skal brukes til.

Kari mente at koordinatoren hadde mye å si for hvordan møtene ble, og Lisa mente koordinatoren måtte dele ut ansvar. Målet for en ansvarsgruppe er å diskutere, realisere og følge opp de mål, delmål og de tiltak som skal settes inn, det er viktig med en

oppgavefordeling, her bør koordinatoren bidra (Glavin & Erdal, 2018). Det kan være vanskelig å sette inn tiltak og å sette opp mål for barn og unge dersom det ikke er en god organisering av disse møtene. To informanter fra hver av tjenestene fortalte at barnevernet og PP-tjenesten stiller oftere opp på møter nå enn før, dette er positivt når fokuset er på å tilrettelegge best mulig for barn og unge. De ulike partene må oppleve samarbeidet som meningsfullt, at det er nyttig og stimulerende når det kommer til å løse de ulike arbeidsoppgavene og at de sammen kan klare å løse de ulike sakene raskere (Glavin & Erdal, 2018; Kvello, 2018; Ødegård, 2016). At begge tjenestene stiller mer opp nå enn tidligere kan tolkes som at de ser nødvendigheten med at et samarbeid skal foregå og at møtene har en god plan for hva som skal arbeides med.

Noen av informantene fortalte om ansvarsfraskrivelse eller å delegere ut ansvar på alle andre enn seg selv. Undersøkelsen fra NOU 2000: 12 (2000) viser at det er mye fokus på ansvarsfordeling i ansvarsgruppemøtene. Kari fortalte at barnevernet i ett tilfelle fordelte ansvaret på alle andre enn seg selv og Lisa pekte på at noen må ta ansvar. Hva som er grunnen til at ansvarsfraskrivelse og delegering av ansvar er nok vanskelig å besvare, men det kan grunne i underbemanning og at det å ta ansvar kan være en hemmende faktor for samarbeidet. Killén (2015) peker på det faktum at når man velger å ta ansvar, tar personen med seg de konsekvensene dette kan medføre når det gjelder ens egen faglige vurderinger og planer som har blitt lagt. Planene som er utarbeidet kan bli møtt med motstand fra samarbeidspartene, familien til barn og unge eller andre i nettverket, men for å få til et godt samarbeid må det være en klar og tydelig fordeling av ansvarsforholdene (Glavin & Erdal, 2018; Killén, 2015).

Anne opplevde at PP-tjenesten delegerte ut ansvar, og selv fokuserte på barn og unge med diagnoser. Dette kan grunne i noe av det Ødegård (2016) peker på som omhandler at lite avklarte roller kan gjøre at noen kjemper for å få én spesifikk oppgave, fraskriver seg sitt eget arbeid eller blir rolleforvirret, dette fører til et lite effektivt samarbeid. Det er viktig som Kari fortalte at alle må ta sin del av ansvaret og ikke fortelle hva alle andre skal gjøre. For å få til et godt samarbeid må de bruke den kompetansen som er innad i samarbeidet for å få til det beste for barn og unge (Glavin & Erdal, 2018). Barneverntjenesten skal ikke overta andres ansvar, men bidra til at de andre partene gjør det som er nødvendig (NOU, 2009: 22). PP-tjenesten skal se til at andre tar sitt ansvar og løser de oppgavene som skal løses (Læringscenteret, 2001).

Dette kan forstås ut fra Christiansen & Nordahl (1993) som peker på at den enkelte tjenesten kan komme til kort i møte med utsatte barn og unge, at de dermed skyver ansvaret over til en annen tjeneste. Ut i fra dette tolker vi det som at det er vanskelig å ta ansvar på bakgrunn av hva dette kan føre med seg, underbemanning og uklarhet i hvilke roller den enkelte tjenesten har. I slike situasjoner er det nok viktig å ha en god koordinator som tar ansvaret for hvem som skal utføre hvilke oppgaver og at de sammen kan planlegge veien videre. De enkelte partene i samarbeide bør drøfte hvilke tiltak som passer best i den enkelte situasjonen, og vise hvilken kompetanse og kunnskap de kan bidra med før å gjøre det helhetlige tilbudet bedre for den enkelte.

Informanten Kristin opplevde at hun ikke ble tatt seriøst av samarbeidspartene sine på bakgrunn av hvordan hun valgte å kle seg. Hun måtte arbeide hardt for å bli tatt seriøst og vise hvilken kompetanse hun kunne ta med inn i samarbeidet, samarbeidet ble bra når de først kom i gang. En viktig forutsetning for et godt samarbeid er å ha respekt for hverandre når det kommer til fagligheter, man må godta at alle er forskjellige samt vise respekt og ydmykhet ovenfor kompetanse og arbeidssituasjon (Glavin & Erdal, 2018). Hver part i samarbeidet bidrar med en kompetanse som i fellesskap kan settes sammen til en helhet (Willumsen, 2016). Vi tolker det som at utseende sier mer om hvilken kunnskap hun kommer med enn det faktisk gjør, og at dette kan påvirke samarbeidet i en negativ retning med at samarbeidspartene ikke har tillit til hvilken kompetanse Kristin kan bidra med.

En undersøkelse viser at samarbeidspartene til barneverntjenesten opplever lite interesse fra barnevernet når det kommer til å ta i mot andres bidrag til saken (NOU, 2000: 12). Ut fra informantens erfaringer, teori og undersøkelsen tolker vi det som at lite tillit kan medføre lite interesse for hverandres kompetanse inn i en sak. Dette kan preges av at mangel på tillit skaper usikkerhet i hvilken kunnskap samarbeidsparten har, og dermed føre til at tjenesten selv ønsker å fokusere mer på sine egne bidrag. For å kunne bygge opp tilliten mellom samarbeidspartene må det være en enighet om hvilke mål samarbeidet skal ha, tydeliggjøre hvilken innsats man selv kommer med og hva man forventer tilbake (Vangen & Huxham, 2009). Ingen av informantene fortalte at det var lite interesse for hverandres bidrag, men vi kan tolke Kristins erfaring som at hun må arbeide for å kunne bevise hvilken kompetanse hun sitter på og hva hun kan bidra med i saken det gjelder.

4.3 Hvordan påvirker samarbeidet av lovverket?

Dette hovedpunktet fokuserer på hvordan lovverket påvirker samarbeidet mellom tjenestene. Vi ønsket å høre om deres erfaringer rundt deling av informasjon som de anså som nyttig i sitt arbeid med barn og unge. Vedrørende spørsmålet om informantene opplevde dialogene som åpne eller lukket, var det noen forskjeller i svarene. Informantene fra barneverntjenesten opplevde ikke at PP-tjenesten holdt tilbake informasjon for dem. De opplever at en åpen dialog er avhengig av hvorvidt man har planlagt og diskutert dette med de involverte partene som foreldre og barn og unge selv på forhånd. En av informantene, Anne, hadde et ønske om å dele mer kunnskap. Dette tolket vi som et ønske på grunn av at de kunne ha flere faglige diskusjoner som kunne gi mer kunnskap og kompetanse.

4.3.1 Taushetsplikt

Frida fortalte at taushetsplikten noen ganger kunne oppleves som en utfordring for PP-tjenesten, men at taushetsplikten er viktig. Ut fra det Frida fortalte tolker vi dette som en utfordring fordi mange instanser eller tjenester gir informasjon til barnevernet uten å få noe informasjon tilbake. Dette kan sees som et hinder for samarbeid fordi en del informasjon kan være nyttig vedrørende tilrettelegging og planlegging. Anne forteller at de arbeider ut fra samtykke fra foreldre hvor det står hva de kan dele. De deler det de kan ut fra hva foreldrene er komfortable med å dele. Vi forstår dette som noe viktig for å forhindre at sensitiv informasjon sprer seg unødige.

Lisa fortalte at grunnet taushetsplikten blir bare informasjon som er nødvendig for den andre samarbeidsparten å vite delt. Hun opplever at dersom man har avklart hva som er greit å dele med de involverte partene på forhånd kan hun være mer åpen. Hun vet ikke om PP-tjenesten tilbakeholder noe form for informasjon fra dem. Lisa fortalte at anonyme drøftinger rundt en sak hadde blitt benyttet, men erfaringsmessig i små kommuner var dette vanskelig på grunn av at «alle kjenner alle». På bakgrunn av dette tolker vi det som at samarbeidet blir bedre og mer åpent dersom man klarer å avklare på et tidlig tidspunkt hvilken informasjon som kan viderefremmes til samarbeidspartene og ikke.

Kari pekte på at barnevernet er en av de instansene som tilbakeholder mest informasjon, grunnet deres taushetsplikt i henhold til Barnevernloven. Hun opplever ikke det som et direkte problem da hun føler hun får den informasjonen hun trenger for å gjøre jobben sin. Det blir ikke delt informasjon hvor det ikke foreligger et samtykke, dette er noe hun mener alle partene er flinke på å følge. Det er ikke alt vedrørende barnet hun hadde behov for å vite for å kunne gjøre jobben sin. Vi tolker Kari sin erfaring som at hun får vite det hun trenger å vite, uten at det oppleves noen problemer vedrørende dette.

4.3.2 Opplysningsplikt

Ved spørsmål om det var noe informantene savnet og ønsket mer av fra hverandre i fremtiden, var alle informantene noe samstemte. Alle informantene var enige om at PP-tjenesten ikke meldte nok fra til barneverntjenesten. De ansatte i barneverntjenesten ønsket lavere terskel for å ta kontakt dersom det oppstår bekymring for et barn, PP-tjenesten erkjente at de sjeldent meldte bra til barnevernet.

Anne ønsker at PP-tjenesten i fremtiden har en lavere terskel for å ringe barnevernet, hun har ikke opplevd at PPT har tatt kontakt med henne for å forhøre seg om en situasjon rundt et barn. Lisa opplever noen ganger at PP-tjenesten tar kontakt med de via en bekymringsmelding hvor de etter en kartlegging har oppdaget at hjemmesituasjonen til barnet ikke fungerer, men at dette ikke skjer så ofte som hun skulle ønske. Det vi tolker ut fra de ansatte i barneverntjenesten sine erfaringer er at PP-tjenesten ser mer enn de innrømmer når det kommer til saker som bør meldes til barnevernet.

Kari pekte på at det er en gjenganger at det ikke er noe vits å melde til barnevernet, hun har erfart at det er situasjoner hvor hun sier at «dette må meldes til barnevernet», men får som gjensvar at «men dette har jeg jo allerede meldt for ett år siden». Hun pekte videre på at man må melde alle nye situasjoner, men at veldig få vet dette. Vi tolker dette som at personer innen andre tjenester har lite eller mindre kunnskap enn ønskelig vedrørende innmeldinger av nye forhold til barneverntjenesten.

Frida fortalte at det er sjelden PPT melder bekymringsmeldinger til barnevernet, i alle fall når det kommer til den videregående opplæringen. Hun forklarte situasjonen slik: «*Da vil det kanskje bli tatt en diskusjon, eller det spørs om eleven kommer til samtale her til meg og*

eleven sier jeg har det helt forferdelig. Det og det skjer. Så spør det da om eg har tillatelse til å diskutere med andre instanser og om eleven har skrevet under samtykke. Eg har jo meldeplikt så da ville eg jo meldt åkke som til barnevernet, eg ville kanskje tatt kontakt med skolen og diskutert i ressursteam gruppe der». Det vi tolker ut fra Frida sin erfaring er at en del faktorer spiller inn når det gjelder å melde fra til barnevernet. Hun peker på samtykke, og om eleven har skrevet under, dette handler nok om taushetsplikten og at eleven skal kunne fortelle det han eller hun ønsker uten at det forlater rommet. Dilemmaet ligger i hvor taushetsplikten skal brytes og omstendighetene tilsier at man må melde fra til barnevernet. Å diskutere det med andre er en god måte å se på situasjonen i et nytt lys.

4.3.3 Tilbakemelding

Informantene fra PP-tjenesten hadde et ønske om at barnevernet kunne gi tilbakemelding rundt saker de eller andre har meldt inn. De føler ikke at barneverntjenesten gir tilstrekkelig med informasjon om hvorvidt de har tatt saken eller ikke, dette vekker bekymring.

Kari skulle ønske at barnevernet i større grad kunne gi en tilbakemelding angående saker som ble meldt inn, men hun pekte på at det ikke var nødvendig med informasjon om hva som ble gjort og på hvilken måte. Men å få en tilbakemelding på at «det er bra du tok kontakt eller meldte inn saken, vi har saken». For hun mente at folk i større grad hadde meldt til barnevernet dersom de fikk en form for tilbakemelding på grunn av at mange ikke melder inn flere ganger fordi «de gjør jo aldri noe uansett». Vi forstår det Kari forteller som en faktor som gir barnevernet flere bekymringsmeldinger, dersom melder får en tilbakemelding kan terskelen for å melde igjen bli lavere.

Frida fortalte at taushetsplikten oppleves som en utfordring på grunn av at de alltid gir informasjon, men aldri får vite hvordan det går eller hvorfor en sak blir henlagt. Hun mener at litt mer informasjon om hjemmesituasjonen kan hjelpe til når det kommer til tilrettelegging i opplæringssituasjonen, uten detaljer. Dette kan forstås slik at mer informasjon kan hjelpe PP-tjenesten i deres arbeid med utarbeidelsen av sakkyndige vurderinger.

4.3.4 Sammenfatning og drøfting

Lovverket kan i mange tilfeller oppleves som et hinder på veien for å få til et vellykket samarbeid. Taushetsplikten er ofte den som blir pekt ut som et hinder. Det viser seg imidlertid i vårt datamateriale at ingen av informantene trekker frem taushetsplikten i seg selv som hemmende for samarbeidet. At taushetsplikt kan være et hinder, går ikke ut på taushetsplikten i seg selv, men i samarbeid er det essensielt å kunne utveksle informasjon (Lauvås & Lauvås, 2004). For at tverrfaglig samarbeid skal virke optimalt, tross taushetsplikten, så er det viktig at en kjenner til hverandres muligheter og begrensninger i henhold til deres lovverk (Glavin & Erdal, 2018). Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet & Helsetilsynet (2009) fant i sine tilsynsrapporter at det var uklarhet og manglende kunnskaper rundt taushetsplikt, meldeplikt og samtykke

Barnevernet er underlagt en streng taushetsplikt, som for noen tjenester kan oppleves utfordrende. Lisa, en av informantene fra barneverntjenesten, peker på at en sier det en føler er relevant for samarbeidsparten å vite: *«Vi har ofte taushetsplikt på mange ting, og jeg sier bare til PPT det jeg tenker er relevant for dem å vite»*, mens Anne fra PP-tjenesten understreker at hun synes hun får den informasjonen hun trenger å vite og at: *«Det ikke blir delt noe som det ikke er samtykket med.. jeg synes folk er ganske flinke på det»*. Forskning av Kristoffersen & Winsvold (2013: 3) viser at ansatte i barneverntjenesten (54,8%) og PP-tjenesten (40%) synes taushetsplikt i noen tilfeller kan være utfordrende. For at tverrfaglig samarbeid skal virke optimalt, tross taushetsplikten, så er det viktig at en kjenner til hverandres muligheter og begrensninger i henhold til deres lovverk (Glavin & Erdal, 2018). Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet & Helsetilsynet (2009) fant i sine tilsynsrapporter at det var uklarhet og manglende kunnskaper rundt taushetsplikt, meldeplikt og samtykke.

Frida fra PP-tjenesten uttrykte imidlertid at taushetsplikten i noen saker kan være krevende, *«Dette med taushetsplikten som barnevernet har det tenker jeg noen ganger kan oppleves som en utfordring.... Vi gir informasjon til barnevernet men får aldri vite hvordan det går med.. vi får ikke vite hvorfor en sak blir henlagt, og vi ser fremdeles at eleven strever»*. PP-tjenesten har opplysningsplikt ovenfor barneverntjenesten, og plikter derfor å informere barneverntjenesten når de blir bekymret for ett barn uavhengig av egen taushetsplikt. Barneverntjenesten har imidlertid ikke den samme informasjonsplikten tilbake til PP-tjenesten. De må selv vurdere hva som er nødvendig for partene å vite, og om det i henhold til §6.7a er nødvendig for partene å vite noe om saken (Barnevernloven 1992). Skare (1996) peker på at barnevernets bilde skal preges av en helhetsforståelse, som i noen tilfelle kan føles

kontrollerende for andre parter. Lisa fra barneverntjenesten pekte imidlertid på at det var mulig å diskutere rundt taushetsplikten ved bruk av anonyme drøftinger. Kristofersen & Winsvold (2013: 3) fant i sin forskning at anonyme drøftinger var tiltak som ble brukt for å bevege seg rundt taushetsplikten (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet & Helsetilsynet, 2009).

Barnevernet er avhengig av et samarbeid for å kunne få opplysninger rundt barnas situasjon (Barne- og familiedepartementet, 2005). Funnene våre viste imidlertid at barneverntjenesten ønsket at PP-tjenesten i større grad skulle melde fra om saker til dem, mens PP-tjenesten på sin side mente at dette skyltes at barneverntjenesten ikke gav dem noen tilbakemelding rundt saken. Ansatte i PP-tjenesten ønsket at barneverntjenesten ga dem tilbakemelding om hvorvidt de er inne i saken eller ikke. Kari fra PP-tjenesten: *«Synes at barneverntjenesten i større grad kunne tatt den telefonen, og sagt at, det var bra du tok kontakt eller meldte, vi har saken»*. Hun opplevde videre at kolleger ikke oppfattet det som «poeng» å melde fra til barneverntjenesten, da de opplevde at de ikke fikk noen tilbakemelding. Dette resulterte i at de sjeldent meldte nye saker til barneverntjenesten, da de ikke følte de ble hørt. En undersøkelse gjort av Harsheim & Østtveiten (1995: 116) viser at barneverntjenesten mener at PP-tjenesten til en viss grad ivaretok sitt ansvar når det gjaldt meldeplikten. En spørreundersøkelse viste at barneverntjenesten mente at opplysningsplikten til barneverntjenesten blir «både og» overholdt av andre tjenester, instanser og etater (Kristofersen & Winsvold, 2013: 3, s. 164). Begge undersøkelsene samsvarer i stor grad med våre funn.

Barnevernet plikt til å gi tilbakemelding til de som melder inn en bekymringsmelding. En tilbakemelding kan imidlertid unnlates dersom den er grunnløs eller særlige hensyn taler mot dette i henhold til §6-7 a (Barnevernloven, 1992). En slik melding vil likevel ikke inneholde noe sensitiv informasjon ettersom barnevernet er underlagt streng taushetsplikt. Grunnen til at PP-tjenesten etterspør mer informasjon fra barnevernet, kan ofte handle om at de prøver å hjelpe og tilrettelegge for barnet, men ser fremdeles at barnet strever etter at saken er meldt inn. Dette blir også bekreftet av vår informant Kari fra PP-tjenesten som fortalte: *«De trenger ikke si hvordan saken har utviklet seg, de trenger ikke si noe om innhold, men å gi meldereren tilbakemelding på at vi har hørt hva dere har sagt... jeg tror folk hadde vært mye flinkere på å melde ting hvis de hører noe tilbake»*. Som nevnt er det opptil barneverntjenesten å vurdere hvilke opplysninger som skal gis, eller om en skal gi noen opplysninger i det hele tatt, en kan

likevel tenke seg at en unnlattelse av tilbakemelding til melder kan virke hemmende for barnevernet. Ødegård (2016) peker på at en må tenke over hvordan en gir tilbakemelding til samarbeidspartnere, og tenke over hva som skjer dersom en tilbakeholder informasjon. Det kan på bakgrunn av dette tenkes at en generell tilbakemelding til de som melder fra til barnevernet, vil kunne gjøre at flere føler nytte å melde fra til barnevernet.

Resultatet av at barneverntjenesten ikke gir noen tilbakemelding kan på den ene siden gjøre at færre faktisk melder i fra om forhold som er skadelig for barnet. På den andre siden er barnevernet også underlagt en streng taushetsplikt, men i særegne tilfeller i henhold til §6-7a kan de dele informasjon med samarbeidspartnere dersom det er nødvendig for dem å vite noe om saken (Barnevernloven, 1992). Det kan imidlertid tenkes at årsaken til at dette ikke blir gjort er på grunn av manglende kunnskap rundt håndteringen av taushetsplikten (NOU, 2009: 18).

Ødegård (2016) peker på at kommunikasjon er selve limet i ett samarbeid. Det er derfor viktig at en som samarbeidspartner tenker over hvordan en gir tilbakemelding til hverandre, hvilken informasjon en kan dele og hva som skjer dersom man tilbakeholder informasjonen. I undersøkelsen til Kristofersen & Winsvold (2013: 3) kom det frem at tjenestene mente det var et behov for bedre informasjonsflyt mellom samarbeidspartene. Dette kan sees i sammenheng med en NOVA rapport som kartla samarbeidet mellom barnehage og barnevernet, resultatene viste at gode samarbeidserfaringer, gjorde det lettere å sende bekymringsmelding til barnevernet (Backe-Hansen, 2009: 6, s. 58). Våre funn understreker også viktigheten av at en har et godt samarbeid, en av informantene pekte på at: *«Jeg tror det er kjempeviktig å ha et felles møte, for å se og rett og slett sette ett ansikt på navnet, og at vi utveksler kontakt informasjon direkte. For da blir terskelen for å ta kontakt med hverandre lavere. Også tror jeg det er viktig at en har kunnskap om mandatet til de forskjellige tjenestene»*. En kan derfor tenke seg at bedre kommunikasjon sammen med samarbeidspartnerne kan være en nøkkelfaktor for å få til et vellykket samarbeid. Dette blir understreket av Glavin & Erdal (2018) som peker på at kommunikasjon er essensen i samarbeid, og kunnskap om kommunikasjon er nødvendig for å lykkes i tverrfaglig samarbeid (Glavin & Erdal, 2018). Karlsen (2005) sier at en må imidlertid på forhånd ha tenkt over hva en ønsker å oppnå i dialogen med hverandre, da det lett kan bli uklart og ineffektiv kommunikasjon dersom en ikke har gjort det. Kommunikasjon som er målstyrt og situasjons tilpasset bidrar til effektiv

kommunikasjon. Kompetansen til ansatte har bare en verdi dersom den kommuniseres (Karlsen, 2005)

4.4 Hvorfor er samarbeid mellom tjenestene viktig når det kommer til barn og unge med psykososiale vansker?

Fra tidligere forskning vet vi at barn og unge i kontakt med barnevernet scorer lavere på skoleprestasjoner enn sine jevnaldrende, og ofte har vansker som er sammensatte og komplekse. Bakgrunnen for spørsmålet om hvorfor samarbeidet mellom tjenestene er viktig når det kommer til barn og unge med psykososiale vansker bunner i at barneverntjenesten og PP-tjenesten noen ganger samarbeider rundt barn og unge som står i en vanskelig livssituasjon.

4.4.1 Hvilke vansker forekommer hos barna?

Vi stilte spørsmål om hvilke vansker som viser seg på bakgrunn av tidligere forskning, og fordi dette kunne vise hvilke vansker som gjorde samarbeidet vanskeligere på noe måte. Kari fortalte at barn og unge i barnevernet generelt har stor opphoping av vansker psykisk, fysisk og faglig. Hun stilte seg selv spørsmål om hvorfor det var så mange barn i barnevernet som har AD/HD, men i tillegg vansker som tilknytningsforstyrrelser, søvnevansker, generelle lærevansker og selvskadingsproblematikk. Hun mente man skulle stille seg selv spørsmål om det hadde noe med egenskaper hos barnet å gjøre eller om det hadde med omgivelsene å gjøre, om det er en påvirkning fra barndommen. Dette er noe hun mente man burde være oppmerksom på, spesielt AD/HD.

Kristin fortalte ikke noe om hvilke vansker som viser seg, men at hun kunne få tiltak fra barnevernet for å se på hvordan en elev fungerer eller ikke fungerer på skolen, og hvordan man kan få personen inn igjen i skolen. Frida fortalte at det går mye i konsentrasjonsvansker og generelle lærevansker. Anne så en del konsentrasjonsvansker og vansker med sosialkompetansen. Lisa visste at en del av barn og unge som bor i fosterhjem eller på institusjon har PTSD eller reaktive tilknytningsforstyrrelser.

4.4.2 Er det vansker som gjør samarbeidet vanskeligere?

Dette var noe Frida tok opp under sitt intervju, og grunnen til at vi synes dette var så interessant var fordi Kari snakket om at det var mange barn og unge i barnevernet som hadde AD/HD. Kari sa ikke at dette gjorde samarbeidet vanskeligere, men vi skal se på det Frida fortalte.

Frida sa at når elever har AD/HD så strides de med å lære, hun fortalte videre at en god del av de som har AD/HD skyldes slag mot hodet og at AD/HD blir et resultat av slaget, men at du selvsagt kan ha diagnosen uten at man har opplevd dette. Vanskeligst er det å samarbeide når det er snakk om AD/HD og generelle konsentrasjonsvansker fordi PP-tjenesten har en annen innfallsvinkel enn barnevernet for å forstå hva dette er. Hun sa videre at de tenker hva årsaken til dette er, det er det ikke sikkert at de får vite. Frida følte at både PP-tjenesten og skolen måtte ha mer krav og forventninger til disse elevene, for om man ikke hadde det, var det som å gi opp eleven. Hun opplevde at barnevernet var mer «stakkars, han klarer jo ikke det der, her må vi roe ned», videre sa hun at de må ta det rolig, men at man må ha krav og progresjon inntil det punktet hvor de snakker om vedlikehold.

Anne fortalte at det var vanskelig å få hjelp med sosialkompetansen fordi PP-tjenesten ofte la denne over på skolene, barnehagene eller foreldreveiledning. Hun føler at PPT heller tar sakene som dreier seg om diagnoser, hun har ikke erfaring med at de drøfter eller utveksler kunnskap om utviklingen i den grad at de sitter i et fagmøte.

4.4.3 Benyttes tilbudet om råd og veiledning fra PP-tjenesten?

Vi valgte å stille spørsmål vedrørende bruken av råd og veiledning fra PP-tjenesten da dette er noe de skal tilby. Denne type råd og veiledning kan styrke samarbeidet mellom tjenestene fordi det gir muligheten til å bruke hverandres kompetanse og kunnskap i situasjoner hvor man er usikker på hva som er det beste å gjøre.

Da vi spurte PP-tjenesten om de følte at barnevernet benyttet seg av dette tilbudet svarte Kari at de er veldig flinke til å spørre. Hun forklarte videre at barnevernet var flink på å si at «vi kan ikke skole, her trenger vi hjelp», samtidig synes hun de var flink på å dra PPT med som en viktig del. Frida sa at barnevernet benyttet seg av dette i aller høyeste grad og spesielt om

elever gikk i tilrettelagte klasser. Hun fortalte videre at man i tilrettelagte klasser ofte har avvik fra organiseringen fra en ordinær klasse eller fra læreplanen. Da hender det ofte at barnevernet spør om det er muligheter dersom eleven kommer seg over kneiken, faglig eller sosialt, å følge ordinær undervisning og hvilke fag eleven da bør følge og hvilke eleven bør vente med. Ut fra PP-tjenestene sine svar forstår vi det som at barneverntjenesten er gode på å kontakte PPT dersom det er noe de lurer på i en situasjon, vi ser dette som en styrke for å samarbeide med hverandre og at terskelen for å ta kontakt kan bli lavere.

Vi stilte barneverntjenesten det samme spørsmålet og her varierte svarene en god del. Kristin svarte at hun er litt egen, men det hun pekte på var at hun tok med seg det som står i undersøkelsene og det som er tatt opp på møtene ut i praksis. Videre sa Kristin at hun trodde de hadde muligheten til å spørre PP-tjenesten, men at PPT ikke hadde tid. Hun opplevde ikke at de sa «bare kom inn på mitt kontor så skal vi ta den gjennomgangen» selv om hun hadde fått samtykke av ungdommen til å gjøre det, derfor måtte hun virkelig få med seg alt på møtene. Dersom hun var usikker sendte hun en e-post hvor hun håpte på et svar fordi det var veldig sjeldent at man fikk det. Vi tolker ut fra Kristin sin erfaring at det er vanskelig å komme i kontakt med PP-tjenesten for å få råd og veiledning med det man skulle lure på, dette påvirkes nok av underbemanning og tidspress.

Anne svarte at dette ikke var et tilbud hun kjente til at de kunne benytte seg av, og at dette da ikke ble brukt godt nok. Hun sa at de kunne brukt mer tid på å innhente informasjon eller samarbeide på et tettere plan. Lisa svarte at hun benyttet seg av dette både på ansvarsgruppemøtene og ellers, dette hadde hun gjort på ulike arbeidsplasser opptil flere ganger. Hun kom med et eksempel på en situasjon hvor hun var usikker på hvor mye et barn forstod av det hun sa. Da hadde hun kontaktet PPT og spurt hvordan hun skal ordlegge seg når hun snakket med dette barnet for at han eller hun skulle forstå. Da hadde PP-tjenesten gitt gode råd for hva som kunne hjelpe barnet i denne situasjonen. Lisa sa at dette var noe hun kom til å benytte seg av igjen. Ut fra Anne sitt svar tolker vi det som at hun kunne tenkt seg å benytte dette tilbudet dersom hun hadde visst om det. Lisa sin erfaring tolker vi som positivt for videre samarbeid med PP-tjenesten på grunn av at hun fikk hjelp vedrørende en situasjon hun var usikker på hvor hun trengte noen andre sin kompetanse.

4.4.4 Sammenfatning og drøfting

En studie foretatt av Iversen et al. (2010) viser at barn i kontakt med barnevernet er i større grad i PP-tjenesten enn sine jevngamle. Studiene til Havik (2007, s. 53) og Helgesen, Standal-Knutsen, Larsen & Lehmann (2018) viser mye av det samme. Dette er med på å belyse at samarbeidet mellom tjenestene er viktig når det kommer til barn og unge med psykososiale vansker fordi de trenger et tilbud som er tilrettelagt og koordinert ut fra deres behov. I følge NOU 2009: 22 (2009) har utsatte barn og unge behov for tilbud fra minst to tjenester, og dette er utfordrende å samordne. Den kompetansen samarbeidspartene sitter på er viktig for å kunne tilby gode tjenester til barn, unge og deres familier (Barne- og likestillingsdepartementet & Helsetilsynet, 2009). Derfor er det viktig at de som samarbeider rundt barn og unge har riktig kompetanse om hverandre samt barn og unge for å se hvilke tiltak som må iverksettes.

Et tverrfaglig samarbeid skal fungere til barnets beste, og dette prinsippet bør gjennomsyre alle beslutningene som tas (Glavin & Erdal, 2018). Å vurdere hva barnets beste er, er vanskelig på grunn av at alle mennesker har ulike behov. De som samarbeider rundt barn og unge må se hvert enkelt tilfelle, og noen faktorer som påvirker dette er læring, forutsetninger og behov (Eriksen & Germeten, 2012). Det var viktig for informantene å ha et felles mål og legge til rette for barn og unge på best mulig måte, men Frida fortalte at det var vanskelig å samarbeide rundt barn og unge med AD/HD og generelle lærevansker fordi de hadde et annet syn på dette enn barnevernet. Barnevernet må prøve å se hele livssituasjonen til personen det gjelder for å kunne tilrettelegge på best mulig måte, derfor må barneverntjenesten samarbeide med andre tjenester eller instanser som kjenner personen, personen selv, foreldre eller andre som kjenner vedkommende (Kjellevold & Willumsen, 1997). I lovverket står det ingenting om at PP-tjenesten skal inngå et tverrfaglig samarbeid med andre, men det er viktig for å kunne gi et tilbud som er helhetlig og koordinert (Læringssenteret, 2001).

Et godt tverrfaglig samarbeid mellom tjenestene skal sikre at personene får helhetlig behandling, og at den hjelpen og støtten de har krav på ikke er noe de skal gå glipp av (Lauvås & Lauvås, 2004). På bakgrunn av dette tolker vi det slik at tjenestene som samarbeider rundt barn og unge må ha kompetanse om hverandre og om personen det skal treffes vedtak rundt for å sammen kunne danne et helhetlig bilde. At de har ulike forståelser rundt de psykososiale vanskene viser at de trenger hverandre for å klare å se hele barnet, står de alene ser de bare én side av hele situasjonen.

Frida mente at å samarbeide med barneverntjenesten når barn og unge har AD/HD er utfordrende fordi de vet at AD/HD ofte skyldes traume mot hodet, dette samsvarer med forskningen til Lehmann et al. (2013). Hun skulle dermed ønske hun kunne fått litt mer informasjon om situasjonen, hun pekte på at samarbeidspartene mente de skulle ta det rolig fordi det var synd i personen, men det er viktig å ha krav og forventninger. På bakgrunn av informasjonen fra denne informanten, tolker vi det som at ulike utdanninger og erfaringer kan påvirke hvordan man ser en situasjon. Kommunikasjon er en veldig viktig del av samarbeidet, og aktørene må tenke på hvilken informasjon som skal deles, hvordan en tilbakemelding blir gitt og hva som skjer dersom informasjon blir holdt tilbake (Ødegård, 2016). Et ønske om mer informasjon om hvordan hjemmesituasjonen til barn og unge faktisk er, forstår vi som et ønske fra Frida sin side fordi dette kan skape et mer helhetlig bilde av den situasjonen som personen faktisk befinner seg i. Dette kan nok gi en innvirkning på de tiltakene som blir satt i gang.

Dette viser at det bør være en økt kunnskap rundt psykososiale vansker som er knyttet til oppvekstmiljøet, dette kan være med på å se hele situasjonen i et annet lys slik at de rette tiltakene kan settes inn. Å få til dette kan påvirkes av å ha tillit til at samarbeidspartene har en god og rik kunnskap og kompetanse, og denne må bygges opp med å drøfte hva målet for samarbeidet skal være (Glavin & Erdal, 2018; Vangen & Huxham, 2009). Det bør dermed tidlig lages en samarbeidsavtale som avklarer hvilken informasjon som kan deles slik at partene ser muligheten og begrensningene i hva de kan drøfte åpent med de andre. På bakgrunn av dette bør det være åpenhet rundt å drøfte sin egen kompetanse på feltet med samarbeidspartene for å vise hvilken tolkning de selv sitter inne med og bidra med en berikelse av kunnskap i samarbeidet.

Anne mente det var vanskelig å få hjelp med sosialkompetansen fra PP-tjenesten da de heller fokuserte på barn med diagnoser og overlater sosialkompetansen til barnehagene, skolene eller foreldreveiledning. Hun peker videre på at skolene og barnehagene allerede har sprenget ressurser og at de dermed er avhengig av at PPT godkjenner en assistent. Dette kan grunne i at PP-tjenesten er underbemannet og at de ikke har kapasitet til å bistå med hjelp til sosialkompetansen, men PP-tjenesten er en hjelpeinstans som vil si at de bør ha kompetanse rundt det å gi råd og veiledning til andre (Læringssenteret, 2001). Det kan også grunne i uklarhet i roller og oppgaver som kan føre til uenighet om hvem som har ansvar for at et barn eller en ung person får hjelp og blir fulgt opp (NOU, 2000: 12). Vi tolker det slik at en

kombinasjon av underbemanning og uklarhet i roller gjør det vanskelig å vite hvem som har hvilket ansvar i den gitte situasjonen. Dette kan føre til at ansvaret blir delegert ut til andre tjenester eller instanser som selv sliter med de samme problemene.

Informantene nevnte at generelle lærevansker pleier å vise seg hos disse barn og unge, dette samsvarer med forskningen til Iversen et al. (2010). Haugen (2010) viser til at lærevansker kan oppstå grunnet oppvekstmiljøet til personen, og PP-tjenesten kan få henvist barn og unge som har lærevansker knyttet til ulike forhold i familien (Killén, 2015). En vanske i seg selv er ikke grunnlag for å iverksette tiltak, men en utagerende atferd kan være en reaksjon på den situasjonen som personen befinner seg i (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2015; Eriksen & Germeten, 2012). Forskning viser at både traumer som barn og unge selv har opplevd eller har vært vitne til i familien kan påvirke utvikling, tilknytningssystemet, evne til følelsesregulering og handlingsrepertoar (Killén, 2015; Webb, 2006).

For å forstå hele livssituasjonen til barn og unge er det viktig at de tjenestene og instansene som samarbeider arbeider på en miljøskapende og forebyggende måte (Jenssen & Roald, 2014). Dersom man klarer å samarbeide på en god måte rundt barn og unge kan man forebygge at de vanskene som foreligger kan utarte seg til større vansker. Vi vet på bakgrunn av tidligere forskning at mange ikke samarbeider slik at barn og unge får rett hjelp til rett tid, derfor bør en følge de rundskriv og veiledere som finnes som peker på hvordan tjenestene kan koordineres bedre og hvordan samarbeidet skal foregå slik at det blir forsvarlig (Barne- og likestillingsdepartementet & Helsetilsynet, 2009; NOU, 2018: 18).

PP-tjenesten bør som tidligere nevnt ha rett kompetanse til å kunne gi den råd og veiledningen til andre som er nødvendig i tillegg til å ivareta at samarbeidspartene tar ansvar (Læringssenteret, 2001). Informantene fra PP-tjenesten mente at barneverntjenesten var flinke på å spørre om råd og veiledning dersom de hadde behov for det. Lisa fra barneverntjenesten hadde positive erfaringer vedrørende råd og veiledning, og ville benytte dette tilbudet ved flere anledninger. Anne hadde ingen kjennskap til at dette var noe PP-tjenesten tilbydde andre tjenester og instanser, og mente at dette var noe hun burde benytte mer. Hun fortalte videre at de burde hente inn mer informasjon og samarbeide på et tettere plan. Ut i fra dette tolker vi det som at råd og veiledning kan være med på å styrke samarbeidet mellom tjenestene fordi de kan få en berikelse av egen kunnskap og kompetanse. Et godt samarbeidsklima kan være

med på å styrke skoleprestasjonene til barn og unge (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2014).

Kristin prøvde å få med seg så mye som mulig under møtene fordi mente at et slikt tilbud fra PP-tjenesten ikke var mulig å få grunnet underbemanning. Det var vanskelig å få med seg alt, og dersom hun lurte på noe sendte hun en e-post hvor hun kanskje fikk svar. Målet er at tilbudet fra PP-tjenesten skal gi en likeverdig, inkluderende og tilpasset tilrettelegging ut ifra hver enkelt persons behov (Utdanningsdirektoratet, 2017). Dette kan være vanskelig å få til i praksis når man må kjempe for å få kontakt for å få en sakkyndig vurdering. Undersøkelsen til Fylling & Handegård (2009, s. 143) viser at å få tak i PPT på kort varsel er vanskelig grunnet manglende kapasitet. Dette kan være vanskelig på grunn av at det noen steder er få ansatte i PP-tjenesten fordi kompetansen som kreves er høy (Briseid, 2006). På bakgrunn av forskningen, teori og informantenes erfaringer ser det ut som at det er vanskelig å få den råd og veiledning som er ønsket på bakgrunn av underbemanning i PP-tjenesten, dette fører til et tidspress rundt alle saker som skal bli sett på. Vi ser at en informant har fått råd og veiledning fra PP-tjenesten, dette kan grunne i at kommunen hun arbeider i har en bedre og større kapasitet enn andre kommuner.

5.0 Oppsummerende drøfting og avslutning

Denne studien har hatt som formål å undersøke ansatte i barneverntjenesten og pedagogisk-psykologisk tjenestes erfaringer med samarbeidet mellom hverandre. Her har vi sett på hvilke faktorer som påvirker samarbeidet mellom de to tjenestene, og sett på hvordan samarbeidet fungerer i ansvarsgrupper, om lovverket har hatt enn innvirkning på samarbeidet, og hvorfor samarbeid rundt barn og unge med psykososiale vansker er viktig. For å besvare problemstillingen har vi benyttet oss av en kvalitativ tilnærming, hvor intervju er blitt brukt som metode. Synet bygger på at virkeligheten er sosialt konstruert. Ut ifra vitenskapssynet våres, fenomenologi og hermeneutikk, ønsket vi å få en bredere forståelse, innsikt og fortolke erfaringene til informantene (Johannessen et al., 2016; Thomassen, 2016).

Vi vil videre ha en oppsummerende drøfting av de viktigste funnene i undersøkelsen, før vi presenterer oppgavens styrker og svakheter. Vi vil avslutningsvis vise til implikasjoner for videre forskning.

5.1 Hvilke faktorer påvirker samarbeidet mellom tjenestene?

Problemstillingen for denne studien er: «Hvilke faktorer påvirker samarbeidet mellom barneverntjenesten og PP-tjenesten?». På bakgrunn av at det er en økende forekomst av psykososiale vansker hos barn og unge i dag kreves det at flere tjenester eller instanser arbeider sammen for å kunne danne et helhetlig bilde av situasjonen, og med bruken av tverrfaglig samarbeid kan muligheten bli større (Glavin & Erdal, 2018). Tverrfaglig samarbeid er ikke regulert i PP-tjenestens lovverk, men det er viktig for å kunne gi et tilbud som er helhetlig, barneverntjenesten skal samarbeide med sektorene og forvaltningsnivåene som er nødvendig for å kunne løse ulike oppgaver (Barnevernloven, 1992; Læringscenteret, 2001). Barne- og likestillingsdepartementet & Helsetilsynet (2009) viser at det er en svikt i samarbeidet som fører til at barn og unge får rett hjelp til rett tid, mange fagpersoner har ikke rett kunnskap om hverandre og hvilke oppgaver de ulike tjenestene skal utføre.

Analyseringen av intervjuene viser at manglende kunnskap, spregte ressurser og dårlig tilgjengelighet er noen av faktorene som påvirker samarbeidet. Den manglende kunnskapen rundt regulering av lovverket, mandat og oppgaver skaper forvirring da noen gjør mye, og

andre gjør det absolutt nødvendige. Tidligere forskning viser at samarbeidspartene til barnevernet ikke har god nok kunnskap om deres lovverk og mandat (NOU, 2000: 12). Vi tolker informantens erfaringer som at en økt kunnskap kan være med på å bedre samarbeidet, dette kan bli gjort ved å ha fagdager eller fagteam som informantene nevnte. Dette kan gi de muligheten til å stille hverandre spørsmål og vise til hvilke begrensninger og muligheter de kan bidra med i samarbeidet.

Sprengte ressurser og dårlig tilgjengelighet kan grunne i underbemanning i tjenestene, noe informantene pekte på som grunnlag. Forskning fra Deloitte (2017) og Fylling & Handegård (2009) viser at PP-tjenesten er preget av sykemeldinger og underbemanning, og at en manglende kapasitet i PP-tjenesten gjør det vanskelig å få til møter som ikke er en del av årsplanen. Dette viser seg gjennom en informants erfaring da hun fysisk måtte møte opp på døren for å få hjelp fra PP-tjenesten. Hvordan dette kan forbedres er nok påvirket av mange faktorer, men en god struktur på ansvarsgruppemøtene og en koordinator som kan delegere ut ansvar til partene er nok viktig for å utnytte ressursene best mulig i en travel hverdag.

Funnene viser at to fra barneverntjenesten ønsker en økning av bekymringsmeldinger fra de ansatte i PP-tjenesten da de sjelden opplever å få en telefon om en situasjon de er usikker på. Dette samsvarer med undersøkelsen til Harsheim & Østtveiten (1995: 116) som viser at PP-tjenesten til en viss grad overholdt meldeplikten. Backe-Hansen (2009: 6) peker på at gode samarbeidserfaringer gjør det lettere å sende en bekymringsmelding. Funnene viser at mangel på tilbakemelding fra barneverntjenesten påvirker om man velger å sende inn en ny bekymringsmelding eller ikke, å få en tilbakemelding eller bedre rutiner rundt bekymringsmeldinger kan kanskje være med på å bedre samarbeidet mellom tjenestene.

Funnene viser at noen fraskriver seg sitt eget ansvar eller delegerer ansvaret ut til andre. En informant pekte på at det er viktig å ta ansvar. Hvorfor noen velger å fraskrive seg ansvaret sitt kan være vanskelig å svare på, men det kan grunne i underbemanning og tidspress eller det at de er usikre på hverandres mandat. Rollene de til ulike tjenestene kan være lite avklart som kan føre til rolleforvirring rundt hvem som skal utføre hvilke oppgaver (Ødegård, 2016). Forskning viser til utfordringer når det kommer til hvilke roller den enkelte tjenesten eller instansen har, dette kan føre til uenigheter om hvem som har ansvar for at et barn eller en ung person får rett hjelp og oppfølging (Kaurstad & Bachmann, 2013: 1502; NOU, 2000: 12). På bakgrunn av dette tolker vi det slik at en bedre oppklaring rundt hvilke roller den enkelte

tjenesten har kan være med på å skape et mer helhetlig og oversiktlig samarbeid mellom dem. Dette påvirkes av at man har rett kunnskap om hverandre, og her kan en fagdag eller et fagteam være et godt virkemiddel for å tilegne seg større forståelse om hverandre.

Barn og unge som er kontakt med barnevernet er oftere enn sine jevngamle i kontakt med PP-tjenesten i tillegg (Havik, 2007; Helgesen et al., 2018; Iversen et al., 2010). Dette er med på å belyse viktigheten av at tjenestene samarbeider da forskning viser at utsatte barn og unge med har behov fra tilbud fra minst to ulike tjenester (NOU, 2009: 22). Barnets beste bør gjennomsyre et hvert samarbeid, og bruken av et tverrfaglig samarbeid skal være med på å sikre at barnets beste for barn og unge blir ivaretatt (Glavin & Erdal, 2018). Informantene var opptatt av å ha et felles mål, men det kan være vanskelig på grunn av at barneverntjenesten og PP-tjenesten ser barnet på ulike måter ut fra deres oppgaver og mandat. På bakgrunn av dette ser vi at det er viktig å ha god kompetanse om hverandre og personen de samarbeider rundt for å sikre at det tilbudet som blir gitt er helhetlig og koordinert (Lauvås & Lauvås, 2004).

På bakgrunn av den oppsummerende drøftingen ser vi at det er mange faktorer som påvirker hvordan et samarbeid blir mellom barneverntjenesten og pedagogisk-psykologisk tjeneste. Vår oppfatning av alle erfaringene fra informantene er at en mye bunner i lite kunnskap om hverandres lovverk, mandat og oppgaver, og at en økt kunnskap kan skape et bedre samarbeid hvor rollene er bedre avklart, man vet hvilke begrensninger og muligheter den enkelte har for å sammen kunne skape et helhetlig og koordinert tilbud til utsatte barn og unge.

5.2 Studiens styrker og begrensinger

Dette forskningsarbeidet er basert på en kvalitativ undersøkelse, som gir et innblikk i fagpersoners erfaringer rundt tverrfaglig samarbeid. På bakgrunn av studiens begrensede omfang og utvalg, vil ikke det være mulig å generalisere resultatene. Det vil imidlertid kunne bidra til informasjon om faktorer som påvirker samarbeidet mellom barneverntjenesten og pedagogisk-psykologisk tjeneste. Vi håper i tillegg at den kan bidra til faglige refleksjoner til ansatte i barneverntjenesten og pedagogisk-psykologisk tjeneste, og inspirere til å bedre samarbeidsrelasjonene i det tverrfaglige samarbeidet.

Vi har forsøkt å gjøre forskningen så transparent som mulig, slik at det er mulig å etterprøve våre resultat. Dette vil imidlertid påvirkes av at vi har benyttet semi-strukturerte intervju, og at informantene er i fra forskjellige steder rundt om i ett fylke i Norge. Dette gjør at dersom en ønsker å etterprøve resultatene vil en måtte bruke samme intervjuguide i samme strøk som informantene våre er fra. Vi hadde ingen forforståelse rundt det tverrfaglige samarbeidet mellom tjenestene, men vår forforståelse av hva grunnleggende samarbeid innebærer vil kunne ha preget våre valg av temaer i intervjuguiden. Hvilke av våre informanternes opplevelser som kommer frem i studien vil være styrt av vår intervjuguide, noe som kan medføre at andre betydningsfulle opplevelser blir utelatt.

I tillegg vil vårt datamateriale bære preg av våre informanternes erfaringer og forforståelse, dette gjør også at deres opplevelser og tanker er unik. Vi har under hele prosessen forsøkt å være bevisst vår egen forforståelse og prøvd å være så objektiv og nøytral som mulig i informantenes uttalelse, dette for å gjøre oppgaven så valid som mulig. Under arbeidet med analysen har vi prøvd å være bevisst vår egen forforståelse i tråd med den Interpretative Phenomenological Analysis. Analysen vil derimot bære preg av vår manglende erfaring med å analysere ett slikt datamateriale. I ettertid ser vi at intervjuguiden kunne vært bedre utformet i forhold til spørsmålene som ble stilt, vår forforståelse av hvilke faktorer som påvirker samarbeidet kan ha gjort at viktige temaer rundt informantenes erfaringer har blitt utelatt. Vår manglende kunnskap rundt det å intervju gjorde at vi i større grad en ønskelig brukte intervjuguiden, som i utgangspunktet bare var ment som ett hjelpemiddel for å åpne opp for fyldige samtaler. Dette kan ha gjort at vi i mindre grad fikk stilt oppfølgingsspørsmål og spurt informantene rundt temaene de snakket om.

I ettertid ser vi også at vi i større grad kunne benyttet oss av oppfølgingsspørsmål til informantene. På bakgrunn av analysen og kravet om å sammenligne utsagnene til informantene, kan enkelte av informantenes synspunkter og meninger være utelatt. Vi har under hele prosessen forsøkt å ivareta informantenes interesser ved å foreta etiske hensyn i tråd med de forskningsetiske retningslinjene.

Til tross for lite forskning vedrørende tverrfaglig samarbeid mellom barneverntjenesten og pedagogisk-psykologisk tjeneste, har den tidligere forskningen som er benyttet i denne undersøkelsen i stor grad likheter og samsvarer med våre informanternes erfaringer. Dette anser vi som en styrke fordi det sier noe generelt om hvordan samarbeidet er mellom ulike tjenester,

instanser og etater. De faktorene som informantene mente kunne bedre samarbeidet er i stor grad mye av det samme som tidligere forskning viser til.

5.3 Implikasjoner for videre forskning

Denne undersøkelsen har fremskaffet informasjon om hvordan ansatte i barnevernet og pedagogisk-psykologisk tjeneste opplever det å samarbeide med hverandre. I Norge er det et begrenset utvalg rundt forskningen mellom de to kommunale tjenestene. Fra statlig og politisk hold foreligger det et krav om at kommunale tjenester skal samarbeide sammen. Barnevernet er avhengig av gode samarbeidsrelasjoner til andre tjenester som arbeider med barn og unge, for å kunne avdekke omsorgssvikt på ett tidlig tidspunkt. På samme måte er PP-tjenesten avhengig av å samarbeide med andre tjenester for å kunne utrede og tilrettelegge for tiltak for barn og unge med særskilte behov i utdanningen. Gjennom vår studie og ved å se på tidligere forskning, kan en se at tjenestene har behov for bedre kunnskap rundt hverandres oppgaver, mandat og lovverk. Det viser seg at det foreligger ett behov for å avklare hvilke arbeidsoppgaver som tilhører hvem og hva disse innebærer. Det er på bakgrunn av dette et behov for å utvikle mer kunnskap om tverrfaglig samarbeid mellom barnevernet og pedagogisk-psykologisk tjeneste.

Det hadde videre vært interessant å se hvordan drøftingene og refleksjonene mellom informantene hadde vist seg gjennom en fokusgruppetudie. En fokusgruppe gir dem muligheten til å kunne reflektere mer rundt sine egne erfaringer av hvilke faktorer som påvirker samarbeidet, og respondere på hva de andre informantene forteller. Videre hadde det vært interessant å undersøke et større utvalg informanter i fra forskjellige kommuner, for å se om det er forskjeller i erfaringene med samarbeidet mellom barneverntjenesten og PP-tjenesten. Dette for å undersøke om det er noen av tjenestene i enkelte kommuner som opplever at samarbeidet er bra, og se på hvorfor samarbeidet oppleves som en suksess. Det hadde også vært interessant å undersøke informanter i fra samme tjenestekontor og se på om det er forskjellige erfaringene hos personalet rundt samarbeidet mellom barneverntjenesten og PP-tjenesten, og eventuelt hvorfor samarbeidet oppleves som bra eller dårlig. De enkeltes bakgrunn og erfaringer er nok med på å skape forventninger til samarbeidet, og hva de selv ønsker å bidra med i et samarbeid.

Et annet moment for videre forskning hadde vært å få til et intervju og/eller fokusgruppe med flere tjenester, etater eller instanser som samarbeider rundt barn og unge samt foreldrene og barn og unge selv. De resultatene som hadde vist seg her hadde vært interessant fordi man får en større innsikt i hvordan familien, barn og unge selv opplever det samarbeidet som foregår rundt dem. Om de tiltakene som blir satt inn er i tråd med det de har behov for, og hva de opplever som styrker og svakheter rundt samarbeidet. Ved bruken av en fokusgruppe kunne de ulike samarbeidspartene, familien samt barn og unge reflekter sammen rundt samarbeidet og hvordan det fungerer, og sammen kunne de kanskje drøftet hvilke tiltak som må til for å kunne bedre det samarbeidet som foreligger.

Litteraturliste

- Aamodt, H. A. & Stang, E. G. (2013). Innledning. I: E. G. Stang., H. A. Aamodt., S. Sverdrup., L. B. Kristofersen. & A. Winsvold. (Red.), *Taushetsplikt, opplysningsrett og opplysningsplikt. Regelkunnskap og praksis.* (s. 11-18). (NOVA-rapport, 2013:3). Hentet fra: http://www.nova.no/asset/6818/1/6818_1.pdf
- Backe-Hansen, E. (2009). *Å sende bekymringsmelding- eller la det være? En kartlegging av samarbeidet mellom barnehage og barnevern.* (NOVA-notat, 2009: 6). Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kd/vedlegg/barnehager/rapporter-og-planer/nova-samarbeid-barnehage---barnevern.pdf>
- Barne- og familiedepartementet. (2005). *Barnevernet og taushetsplikten, opplysningsretten og opplysningsplikten.* (Rundskriv Q24/2005). Hentet fra: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bfd/rus/2005/0002/ddd/pdfv/243383-q-24_rundskriv_taushetsplikt.pdf
- Barne- og likestillingsdepartementet. & Helsetilsynet. (2009). *Utsatte barn og unge – behov for bedre samarbeid. Oppsummering av landsomfattende tilsyn i 2008 med kommunale helse-, sosial- og barneverntjenester til utsatte barn.* (Helsetilsynet rapport, 2009:5). Oslo: Statens helsetilsyn. Hentet fra: https://www.helsetilsynet.no/globalassets/opplastinger/Publikasjoner/rapporter2009/helsetilsynetrapport5_2009.pdf/
- Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. (2013). *Endringer i barnevernloven.* (Prop. 106 L. (2012-2013)). Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/7d0ea1b89cc54939b17e69a20d5f7b48/no/pdfs/prp201220130106000dddpdfs.pdf>
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2014). *Skolerapport. Hvordan bedre skoleresultatene og utdanningssituasjonen for barn og unge i barnevernet.* Hentet fra: https://www.bufdir.no/Global/nbbf/Skole_uttanning/Skolerapport_barnevern_Bufdir_2014.pdf

- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2015). *Atferdsvansker – ulike metoder. Sist endret 15. Nov 2018*. Hentet fra https://www.bufdir.no/Barnevern/Tiltak_i_barnevernet/Metoder/
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. & Helsedirektoratet. (2015). *Samarbeid mellom barneverntjenester og psykiske helsetjenester til barnets beste*. (Rundskriv Q21/2015).
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2016). *Samarbeid mellom skole og barnevern – en veileder*. Hentet fra: https://www.bufdir.no/Global/Samarbeid_mellom_skole_og_barnevern_En_veileder_2016.pdf?epslanguage=no
- Barn-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2017). *Barn og unge i barnevernet – hvordan gjør de det på skolen?* Hentet fra: https://www.bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern/Barnevern_skole/?fbclid=IwAR0QwtsQogLh3i1CALn-fVE7iRv9oYa6KRIGKUIJgCkN4aQibtEw3DQ9wPM
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2018). *Barnevern. Utvalgte tjenesters samarbeid mot fattigdom. Sist endret 3. Okt 2018*. Hentet fra: https://www.bufdir.no/en/Familie/Fattigdom/Veileder/Samarbeid_pa_tvers_av_sektorer/Utvalgte_tjenesters_arbeid_mot_fattigdom2/Barnevern/
- Barnevernloven. (1992). *Lov om barneverntjenester av 17. juli 1992 nr. 100, sist endret 1. juli 2018*. Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100>
- Befring, E. (2007). *Forskningsmetode med etikk og statistikk*. (2. Utg). Fagernes: Det Norske Samlaget.
- Brinkmann, S. (2012). *Kvalitativ udforskning af hverdagslivet*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Briseid, L, G. (2006). *Tilpasset opplæring og flerfaglig samarbeid. Fra lov til praksis*. Kristiansand: Høyskoleforlaget AS.

- Buli-Holmberg, J. & Ekeberg, T. R. (2016). *Likeverdig og tilpasset opplæring i en skole for alle*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Christiansen, K., U. & Nordahl, T. (1997). *Tverretattlig samarbeid i utvikling- Beskrivelse og evaluering av formalisert samarbeid mellom PP-tjenesten, barnevernet, Helsetjenesten og skoler/ barnehager i tre kommuner i Hedmark*. Hamar: Kapere forlag.
- Creswell, J. W. (2014). *Research Design. Qualitative, Quantitative, & Mixed Methods Approaches*. (4th Edition). Los Angeles: SAGE Publications, Inc.
- Dalen, M. (2011). *Intervju som forskningsmetode – en kvalitativ tilnærming*. (2. Utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Dalland, O. (2018). *Metode og oppgaveskriving*. (6. Utg. 3. Oppl.). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Dallos, R. & Vetere, A. (2005). *Researching Psychotherapy and Counselling*. United Kingdom: Open University Press.
- Deloitte. (2017). *Forvaltningsrevisjon - Askøy kommune. Tilpasset opplæring, spesialundervisning og samarbeid med PPT*. Bergen: Deloitte AS.
- De nasjonale forskningsetiske komiteene (NESH). (2016). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi*. (4. Utg.). Hentet fra: https://www.etikkom.no/globalassets/documents/publikasjoner-som-pdf/60125_fek_retningslinjer_nesh_digital.pdf
- Drugli, M. B. (2013). *Atferdsvansker hos barn. Evidensbasert kunnskap og praksis*. Oslo: Cappelen Damm.
- Eide, H. & Eide, T. (1999). *Kommunikasjon i relasjoner- samhandling, konfliktløsning, etikk*. Oslo: Ad Notam Gyldendal AS.

- Eriksen, E. & Germeten, S. (2012). *Barnevern i barnehage og skole – møte mellom barn, foreldre og profesjoner*. Oslo: Cappelen Damm.
- Feger, H. (1991). Cooperation between groups. I R. A. Hinde & J. Groebel. (Red.), *Cooperation and Prosocial Behavior*. (s. 281-300). United Kingdom: Cambridge University Press.
- Figenschow, W., Ringberg, E. & Ekanger, M. (2006). *Barnevern – medier og juss*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Forvaltningsloven. (1967). *Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker av 10. Februar 1967 sist endret 1. Januar 2018*. Hentet fra: https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1967-02-10/KAPITTEL_3#§14
- Fylling, I. & Handegård, T., L. (2009). *Kompetanse i krysspress? Kartlegging og evaluering av PP-tjenesten*. (NF- rapport, 2009:5). Bodø: Nordlandsforskning.
- Gilje, N. & Grimen. H. (2004). *Samfunnsvitenskapens forutsetninger – innføring i samfunnsvitenskapens vitenskapsfilosofi*. (10. Oppl.). Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Gjertsen, P-Å. (2013). *De usynlige barna*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Glavin, K. & Erdal, B. (2018). *Tverrfaglig samarbeid i praksis – til beste for barn og unge i kommune-Norge*. Oslo: Kommuneforlaget.
- Grønmo, S. (2016). *Samfunnsvitenskapelige metoder*. (2. Utg.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Harker, R., M., Dobel-Ober, D., Berridge, D. & Sinclair, R. (2004). More Than the Sum of its Parts? Inter-professional Working in the Education of Looked After Children. *Children & Society*, 18, 179-193. DOI: 10.1002.
- Harsheim, J. & Østtveiten, H. S. (1995). *Samarbeid i barnevernet. Realitet eller retorikk?* (NIBR, 1995:116). Oslo: Norsk institutt for by- og regionforskning.

- Haugen, R. (2010). Lærevansker – historikk og begrepsdefinisjoner. I E-S. Falkenberg., M. H. Kvam., M-B. Monsrud., V. Nilsen., T. N. Nilssen., J. Sørvoll. A. Vogt. & O. B. Wie. (Red.), *Barn og unges læringsmiljø 4 – med vekt på lærevansker*. (s. 15-40). Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Haugli, T. (2016). Hensynet til barnets beste. I N. Høstmælingen., E. S. Kjørholt. & K. Sandberg. (Red.), *Barnekonvensjonen. Barns rettigheter i Norge*. (3. Utg.). (s. 51-73). Oslo: Universitetsforlaget.
- Havik, T. (2007). *Slik fosterforeldre ser det – II. Resultat fra en kartleggingsstudie i 2005*. Skriftserien 07: 1. Bergen: Unifob helse, Barnevernets utviklingscenter på Vestlandet.
- Helgesen, A, B., Standal-Knutsen, T., Larsen, M. & Lehmann, S. (2018). Fosterbarns kontakt med psykiske helsetjenester. Hvem får hjelp, og hvorfor? *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 02-03. (95), 144-161. DOI 10.18261.
- Helsedirektoratet. (2015, 22. desember). Barn og unge med habiliteringsbehov. Samarbeid mellom helse- og omsorgssektoren og utdanningssektoren om barn og unge som trenger samordnet bistand. Oslo. Hentet fra: <https://ffm.no/2015/12/22/ny-veileder-for-barn-og-unge-med-habiliteringsbehov-1-12-2015-2/>
- Helsepersonelloven. (1999). *Lov om helsepersonell m.v. av 2. Juli 1999 nr.64, sist endret 15. Juni 2018*. Hentet fra: https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-07-02-64#KAPITTEL_5
- Hermansen, M. Løw, O. & Petersen, V. (2013). *Kommunikation og samarbejde – i professionelle relationer*. København: Akademisk Forlag.
- Iversen, A. C., Hetland, H., Havik, T. & Stormark, K. M. (2010). Learning difficulties and academic competence among children in contact with the child welfare system. *Child & Family Social Work* 15. (3), 307-314. DOI: 10.1111.
- Jenssen, E. S. & Roald, K. (2014). *Tilpasset opplæring i skolens arbeidsfellesskap*. Bergen: Fagbokforlaget.

- Johannessen, A., Tufte, P. A. & Christoffersen, L. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. (5. Utg.). Oslo: Abstrakt Forlag.
- Karlsen, T. (2005). *Kommunikasjon. Målstyrt samarbeid og informasjon*. Oslo: Gyldendal undervisning.
- Kaurstad, G. & Bachmann, K. (2013). *KS FoU-prosjekt nr. 134033: Trygg oppvekst – helhetlig organisering av tjenester for barn og unge*. (Møreforskning, 2013:1502). Molde: Møreforskning Molde AS.
- Kayed, N. S., Jozefiak, T., Rimehaug, T., Tjeleflaat, T., Brubakk A-M. & Wichstrøm, L. (2015). *Resultater fra forskningsprosjektet psykisk helse hos barn og unge i barnevernsinstitusjoner*. Trondheim: NTNU Regionalt kunnskapssenter for barn og unge – Psykisk helse og barnevern. Hentet fra:
https://www.ntnu.no/documents/10293/1263899358/Barnevernrapport_RKBU.pdf/fb0b753b-bdab-4224-b607-5bfe2f1ee32e
- Killén, K. (2015). *Sveket 1. Risiko og omsorgssvikt – et helseproblem og tverrfaglig ansvar*. (1. Oppl. 5. Utg.). Oslo: Kommuneforlaget.
- Kjellevoid, A. & Willumsen, E. (1997). Informasjonsformidling og samarbeid i barnevernsaker. I A. Kjellevoid., E. Hærem., T. Midjo. & E. Willumsen. (1997). *Samarbeid for barnets beste*. (s. 37-74). Oslo: Ad Notam Gyldendal AS.
- Kjønstad, A. (2001). *Taushetsplikt om barn. Kommunikasjon og samarbeid mellom helse- og omsorgstjenesten, skoleetaten, sosialtjenesten i NAV og barneverntjenesten*. (1. Oppl. 2: Utg.). Oslo: Kommuneforlaget.
- Kristofersen, L, B. & Winsvold, A. (2013). Resultater fra spørreskjemaundersøkelsen til ansatte. I E. G. Stang., H. A. Aamodt., S. Sverdrup., L. B. Kristofersen. & A. Winsvold. (Red.), *Taushetsplikt, opplysningsrett og opplysningsplikt. Regelkunnskap og praksis*. (s. 153-167). (NOVA rapport, 2013:3). Hentet fra:
http://www.nova.no/asset/6818/1/6818_1.pdf

- Kristofersen, L. B. (2014). *Barn i barnevernet. Hva viser nye data?: Hvordan bedre skoleresultatene og utdanningssituasjonen for barn og unge i barnevernet.* (Bufdir Skolerapport). Hentet fra:
https://www.bufdir.no/Global/nbbf/Skole_ utdanning/Skolerapport_barnevern_Bufdir_2014.pdf
- Krumsik, R. J. (2015). *Forskningsdesign og kvalitativ metode. Ei innføring.* (2. Oppl.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Kunnskapsdepartementet. (2011). *Læring og fellesskap. Tidlig innsats og gode læringsmiljøer for barn, unge og voksne med særlige behov.* (Meld. St. 18 (2010-2011)). Hentet fra:
<https://www.regjeringen.no/contentassets/baeeee60df7c4637a72fec2a18273d8b/no/pdfs/stm201020110018000dddpdfs.pdf>
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2017). *Det Kvalitative Forskningsintervju.* (3. Utg. 3. Oppl.). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Kvello, Ø. (2007). *Utredning av atferdsvansker, omsorgssvikt og mishandling.* Oslo: Universitetsforlaget.
- Kvello, Ø. (2018). Samarbeid rundt barn og unge med atferdsvansker. I H. Omdal. & R. Thygesem. (Red.). *Å falle mellom to stoler. Samarbeid til barnets beste i barnehage og skole.* (s. 49-61). Oslo: Unviversitetsforlaget.
- Lauvås, K. & Lauvås, P. (2004). *Tverrfaglig samarbeid - perspektiv og strategi.* Oslo: Universitetsforlaget.
- Lehmann, S., Havik, O. E., Havik, T. & Heiervang, E. R. (2013). Mental disorders in foster children: a study of prevalence, comorbidity and risk factors. *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health* 7. (39), 1-12. DOI: 10.1186.
- Lichtwarck, W. & Clifford, G. (1996). *Samarbeid i barnevernet. Ideologi, endring og konflikt.* Otta: TANO AS.

Læringscenteret. (2001). *Håndbok for PP-tjenesten*. Oslo: Faglig enhet for PP-tjenesten.

Malterud, K. (2001). Qualitative research: standards, challenges, and guidelines. *The Lancet* 358.

Nilsen, V. (2008). Tiltaksmodeller med utgangspunkt i førstelinjetjenestene og andrelinjetjenestene. I Haugen, R. (Red.), *Barn og unges læringsmiljø 3 – med vekt på sosiale og emosjonelle vansker*. (s. 189-228). Kristiansand: Høyskoleforlaget AS.

NOU 2000: 12. (2000). *Barnevernet i Norge – tilstandsvurderinger, nye perspektiver og forslag til reformer*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2000-12/id117351/>

NOU 2009: 18. (2009). *Rett til læring*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/45e9a9eca3a447f39451d1abfb4053cf/no/pdfs/nou200920090018000dddpdfs.pdf>

NOU 2009: 22. *Det du gjør, gjør det helt – bedre samordning av tjenester for utsatte barn og unge*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/a0ba82b642e343b890b94b7314b0a4e4/no/pdfs/nou200920090022000dddpdfs.pdf>

NOU 2015: 2. (2015). *Å høre til. Virkemidler for et trygt psykososialt skolemiljø*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/35689108b67e43e59f28805e963c3fac/no/pdfs/nou201520150002000dddpdfs.pdf>

NOU 2018: 18. *Trygge rammer for fosterhjem*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/cfec9a0ff1f3471891656e1ce9dbd2ff/no/pdfs/nou201820180018000dddpdfs.pdf>

Opplæringsloven (1998). *Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa av 17. Juli 1998 nr.61, sist endret 17. August 2016*. Hentet fra: <https://lovdata.no/lov/1998-07-17-61/§5-6>

- Ringeisen, H., Casanueva, C., Cross, T., P. & Urato, M. (2009). Mental Health and Special Education Services at School Entry for Children Who Were Involved With the Child Welfare System as Infants. *Journal of Emotional and Behavioral Disorders*, 3. (17), 177-192. DOI: 10.1177.
- Ringdal, K. (2013) *Enhet og mangfold: samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Røkenes, O.H. & Hanssen, P.H. (2012). *Bære eller bryte – kommunikasjon og relasjon i arbeid med mennesker*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke.
- Silverman, D. (2013). *Doing Qualitative research: A practical handbook*. (4th Edition). Los Angeles: SAGE Publications.
- Smith, J, A., Flowers, P. & Larkin, M. (2009). *Interpretative Phenomenological Analysis. Theory, Method and Research*. London: SAGE Publications.
- Stang, E, G. (2013). Reglene om taushetsplikt, opplysningsrett og opplysningsplikt. I E. G. Stang., H. A. Aamodt., S. Sverdrup., L. B. Kristofersen. & A. Winsvold. (Red.), *Taushetsplikt, opplysningsrett og opplysningsplikt. Regelkunnskap og praksis*. (s. 43-88). (NOVA rapport, 2013:3).
- Skare, S. (1996). *Flerkulturelt barnevernsarbeid. En innføring*. Oslo: Kommuneforlaget.
- Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse: en innføring i kvalitativ metode* (4. Utg. 3. Oppl.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Thomassen, M. (2016). *Vitenskap, kunnskap og praksis. Innføring i vitenskapsfilosofi for helse- og sosialfag*. (1. Utg. 7. Oppl.). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Utdanningsdirektoratet. (2017). Hva gjør PP-tjenesten? Hentet fra:
<https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/samarbeid/pp-tjenesten/hva-gjor-pp-tjenesten/>

- Vangen, S. & Huxham, C. (2009). En teoretisk forståelse av samarbeidets synergi. I E. Willumsen. (Red.), (2009). *Tverrprofesjonelt samarbeid i praksis og utdanning*. (s. 67-87). Oslo: Universitetsforlaget.
- Vinnerljung, B. (2014). *Samlede erfaringer gjennom lang tids forskning: Hvordan bedre skoleresultatene og utdanningssituasjonen for barn og unge i barnevernet*. (Bufdir Skolerapport). Hentet fra:
https://www.bufdir.no/Global/nbbf/Skole_ utdanning/Skolerapport_barnevern_Bufdir_2014.pdf
- Vogt, A. (2008). Vurdering: Hvordan kartlegge når barn og unge antas å ha sosiale og emosjonelle vansker? I Haugen, R. (Red.), *Barn og unges læringsmiljø 3 – med vekt på sosiale og emosjonelle vansker*. (s. 229-270). Kristiansand: Høyskoleforlaget AS.
- Webb, N. B. (2006). The Impact of Trauma on Youth and Families in the Child Welfare System. I N. B. Webb. (Red.), *Working with Traumatized Youth in Child Welfare*. (s. 13-27). New York: The Guilford Press.
- Willumsen. E. (2016). Tverrprofesjonelt samarbeid i utdanning og praksis i helse- og velferdssektoren. I E. Willumsen. & A. Ødegård. (Red.), *Tverrprofesjonelt samarbeid – et samfunnsoppdrag*. (2. Utg.). (s. 33-52). Oslo: Universitetsforlaget.
- Winsvold, A. & Kristofersen, L, B. (2013). Undersøkelsens design og metoder. I E. G. Stang., H. A. Aamodt., S. Sverdrup., L. B. Kristofersen. & A. Winsvold. (Red.), *Taushetsplikt, opplysningsrett og opplysningsplikt. Regelkunnskap og praksis*. (s. 19-24). (NOVA-rapport, 2013:3). Hentet fra:
http://www.nova.no/asset/6818/1/6818_1.pdf
- Ødegård, A. (2016). Konstruksjoner av tverrprofesjonelt samarbeid. I E. Willumsen. & A. Ødegård. (Red.), *Tverrprofesjonelt samarbeid – et samfunnsoppdrag*. (2. Utg.). (s. 113-130). Oslo: Universitetsforlaget.
- Østtveiten, H., S. (1996). *For barnas skyld. En studie av samarbeidet mellom barnevernet og offentlige tjenester*. (NIBR, 1996:8). Oslo: Norsk institutt for by- og regionforskning.

Vedlegg

Vedlegg 1: Informasjonsskriv og samtykkeskjema

Vil du delta i forskningsprosjektet

«Hvilke faktorer har betydning for samarbeidet mellom PP-tjenesten og barneverntjenesten?»

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å undersøke hvilke faktorer som har betydning for forholdet mellom pedagogisk-psykologisk tjeneste og barnevernet, og hvordan en kan skape ett godt samarbeid mellom disse instansene.

I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Denne master oppgaven i barnevern ved Universitetet i Bergen ønsker å undersøke hvordan ansatte i pedagogisk-psykologisk tjeneste og barnevernet ser på samarbeidet dem i mellom. Formålet med masteroppgaven er å undersøke hvordan de ansatte selv oppfatter samarbeidet og hva de tenker er hemmende og fremmende faktorer i samarbeidet mellom dem to. Vi har derfor valgt å ta for oss problemstillingen: «*Hvilke faktorer påvirker samarbeidet mellom barneverntjenesten og pedagogisk-psykologisk tjeneste?*». Dette er masteroppgave og vil derfor ha ett omfang på 60 studiepoeng, noe som tilsvarer ett studieår, vi tenker å være ferdig innen mai 2019.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Universitetet i Bergen. Stipendiat Oyeniyi Samuel Olaniyan vil være ansvarlig for prosjektet vårt.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du er blitt utvalgt som respondent på grunn av din stilling i den sektoren vi ønsker informasjon fra. Vi har sendt ut informasjonsskriv til ledere og ansatte i barnevernssektoren samt pedagogisk psykologisk tjeneste, for å kunne foreta oss ett strategisk utvalg. Vi har valgt denne utvalgsmetoden da vi ønsker informasjon fra personer som er spesielt egnet til å delta i vårt masterprosjekt. Vi har sendt ut invitasjon til samtlige barneverns kontor og pedagogisk psykologisk tjeneste kontor, og håper å få et representativ utvalg til vårt prosjekt.

Hva innebærer det for deg å delta?

Dette er ett kvalitativt studie, som vil si at vil benytte oss av intervju. Vi har valgt ett semi-strukturert intervju, som vil gi deg muligheten til å snakke rundt de temaene som du synes er viktige å få frem. Vi har på forhånd lagt ett skjema hvor vi har skrevet ned spørsmål som vi ønsker å gå innom, du som respondent står fritt til å fortelle det du tenker er viktig i forhold til temaene. Vi kommer til å benytte oss av diktafon/lydopptaker, dette er for at informasjonen som du gir oss, skal bli korrekt avlest av oss i senere tid. Informasjonen du gir oss vil være konfidensielt og vi vil anonymisere informasjonen du gir oss.

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at det vil bli stilt noen spørsmål rundt temaene vi ønsker å undersøke. Vi har på forhånd en fastslått intervjuguide som du vil få se gjennom før intervjuet starter, om det er noe informasjon eller temaer som du tenker er viktig vil du være fri til å fortelle om dem. Intervjuet vil vare alt i fra 20 min til 60 min. Spørsmålene vil i hovedsak dreie seg om samarbeidet mellom barnevern og pedagogisk tjeneste.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- Dine personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt og vil ikke være tilgjengelig for andre enn Maria og Karianne.
- Lydopptaket skal oppbevares på en harddisk som krever passord for å åpne, samt låses inne i et rom som kun vil benyttes av oss. Når det kommer til transkriberingen av lydopptaket skal dette kun benyttes av oss. Informasjonen om deg vil erstattes med ulike koder som vil bli lagres på en egen minnepinne adskilt i fra den øvrige datainformasjonen vi har.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes 21 mai 2019. Etter dette vil all personopplysninger og opptak slettes. Datamaterialet som er brukt i studien vil til den tid ha blitt anonymisert.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet har du rett til:

- Innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg
- Å få rettet personopplysninger om deg
- Få slettet personopplysninger om deg
- Få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet) og,
- Sendte klage til personvernombudet eller datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Universitet i Bergen har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

Universitetet i Bergen, Stipendiat Oyeniyi Samuel Olaniyan.

Telefon +47 55 58 24 56

E-post : Oyeniyi.Olaniyan@uib.no

Vårt personvernombud: Janecke Helene Veim,

Kontaktinformasjon: personvernombud@uib.no

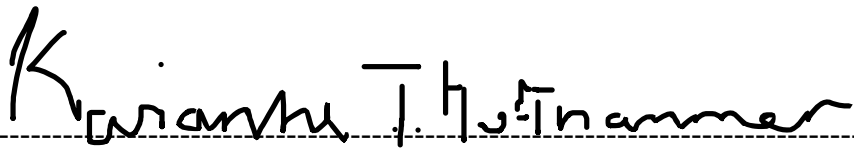
- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personverntjenester@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig

Karianne Troland Hufthammer

E-post: karianne-93@hotmail.com

Maria Elisabeth Hatvik Jansen

E-post: Maria_Jansen@live.no

.

Maria E. H. Jensen

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet [*sett inn tittel*], og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i *kvalitativt intervju*

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca. Mai 2019

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 2: Intervjuguide

Intervjuguide til barneverntjenesten

Innledende spørsmål

- 5.4 Hva er tittelen på din stilling?
- 5.5 Hvor lenge har du jobbet i barnevernstjenesten?
- 5.6 Kan du fortelle om utdanningen din samt tidligere yrkeserfaring?

Samarbeid med PP-tjenesten

- 5.7 Hvordan vil du beskrive samarbeidet med PP-tjenesten i din kommune?
- 5.8 Hvilke faktorer tror du kan være avgjørende for at samarbeidet er som det er?
- 5.9 Kan du fortelle om hyppigheten i møtene dere har med PP-tjenesten når dere samarbeider om en ungdom?
- 5.10 Hvem sitter der?
- 5.11 Opplevs det som nyttig? I så fall på hvilken måte?
- 5.12 Er drøftingene dere i mellom åpne med tanke på hvilke vansker og utfordringer barnet har, eller tilbakeholdes det informasjon fra begge side?
- 5.13 Oppfølging: er informasjonen som deles alltid avtalt med de involverte først? (ansvarsgrupper?)
- 5.14 I hvilke omsorgssituasjoner har dere mest kontakt med PP-tjenesten? Da tenker jeg på om det er barn som bor hos foreldre eller på institusjon?
- 5.15 Er det noen betydelige forskjeller i skolevanskene til barn som bor hjemme og barn som bor på institusjon? I så fall har du noen formening om hva typiske vansker en ser hos disse barna?
- 5.16 Hvem er det som først oppretter kontakt, er det barnevernstjenesten eller PP-tjenesten?
- 5.17 Opplevs samarbeidet personavhengig? (Om du føler at samarbeidet blir bra eller dårlig pga personen).

- 5.18 Hvordan løfter dere frem/diskuterer temaer som samarbeid mellom instanser som PPT i personalgruppen? Er dette temaer som blir tatt opp på personalmøter/planleggingsdager?
- 5.19 Dere i barneverntjenesten kan spørre PP tjenesten om råd og veiledning i forhold til de barna dere har omsorg for, benytter dere dette tilbudet?
- 5.20 Oppfølging: I så fall hvilke type råd og veiledning har dere fått?

Fremtidsønsker

- 5.21 Hva ønsker du deg av PP tjenesten i fremtiden?
- 5.22 Hva tror du PP tjenesten ønsker seg av dere i fremtiden?
- 5.23 Hva føler du at PP-tjenesten gjør bra i sitt arbeid?
- 5.24 Hva føler du at PP-tjenesten kunne gjort bedre i sitt arbeid?
- 5.25 Har du noen forslag til hvordan dere kan fremme ett godt samarbeid? Noen endringer som du tenker kan være med på å bedre samarbeidet?
- 5.26 Har du noe som ikke er blitt nevnt tidligere som du vil tilføye?

Intervjuguide til PP-tjenesten

Innledende spørsmål

- 5.27 Hva er tittelen på din stilling?
- 5.28 Hvor lenge har du jobbet i PP-tjenesten?
- 5.29 Kan du fortelle om utdanningen din samt tidligere yrkeserfaring?

Samarbeidet

- 5.30 Hvordan vil du beskrive samarbeidet med barneverntjenesten i din kommune?
- 5.31 Hvilke faktorer tror du kan være avgjørende for at samarbeidet er som det er?
- 5.32 Kan du fortelle om hyppigheten i møtene dere har med barnevernstjenesten når dere samarbeider om en ungdom?
- 5.33 Hvem sitter der?
- 5.34 Opplevs det som nyttig? I så fall på hvilken måte?
- 5.35 Er drøftingene dere i mellom åpne med tanke på hvilke vansker og utfordringer barnet har, eller tilbakeholdes det informasjon fra begge side?

- 5.36 Oppfølging: er informasjonen som deles alltid avtalt med de involverte først? (ansvarsgrupper?).
- 5.37 I hvilke omsorgssituasjoner har dere mest kontakt med barneverntjenesten?
- 5.38 Er det noen betydelige forskjeller i skolevanskene til barn som bor hjemme og barn som bor på institusjon? I så fall har du noen formening om hva typiske vansker en ser hos disse barna?
- 5.39 Hvem er det som først oppretter kontakt, er PP-tjenesten eller barneverntjenesten?
- 5.40 Opplevs samarbeidet personavhengig? (Om du føler at samarbeidet blir bra eller dårlig pga personen)
- 5.41 Hvordan løfter dere frem/diskuterer temaer som samarbeid mellom instanser som barnevernstjenesten i personalgruppen? Er dette temaer som blir tatt opp på personalmøter/planleggingsdager?

Fremtidsønsker

- 5.42 Hva ønsker du deg av barnevernet i fremtiden?
- 5.43 Hva tror du barnevernet ønsker seg av dere i fremtiden?
- 5.44 Hva føler du at barnevernet gjør bra i sitt arbeid?
- 5.45 Hva føler du at barnevernet kunne gjort bedre i sitt arbeid?
- 5.46 Har du noen forslag til hvordan dere kan fremme et godt samarbeid? Noen endringer som du tenker kan være med på å bedre samarbeidet?
- 5.47 Har du noe som ikke er blitt nevnt tidligere som du vil tilføye?

13.5.2019

Meldeskjema for behandling av personopplysninger

NSD NORSK SENTER FOR FORSKNINGSDATA

NSD sin vurdering

Prosjekttittel

Hvilke faktorer har betydning for forholdet mellom pedagogisk-psykologisk tjeneste og barnevernet og hvordan skape ett godt samarbeid mellom instansene.

Referansenummer

397927

Registrert

19.10.2018 av Karianne Troland Hufthammer - Karianne.Hufthammer@student.uib.no

Behandlingsansvarlig institusjon

Universitetet i Bergen / Det psykologiske fakultet / Hemil-senteret

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Oyenyi Samuel Olaniyan, Oyenyi.Olaniyan@uib.no, tlf: 4755582456

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

karianne hufthammer / Maria Hatvik Jansen, karianne-93@hotmail.com / maria_jansen@live.no, tlf: 95421446

Prosjektperiode

20.08.2018 - 21.05.2019

Status

29.03.2019 - Vurdert med vilkår

Vurdering (2)

29.03.2019 - Vurdert med vilkår

Vi viser til endring registrert 04.03.2019. Vi kan ikke se at det er gjort noen oppdateringer i meldeskjemaet eller vedlegg som har innvirkning på NSD sin vurdering av hvordan personopplysninger behandles i prosjektet.

Les mer om hvilke endringer som skal registreres hos hos her, før endringer meldes inn i fremtiden:
nsd.uib.no/personvernombud/meld_prosjekt/meld_endringer.html

De reviderte informasjonsskrivene lastet opp i meldeskjemaet 26.03.2019 er godt utformet.

Vurderingen med vilkår gjelder fortsatt.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til videre med prosjektet!

Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)

07.12.2018 - Vurdert med vilkår

FORENKLET VURDERING MED VILKÅR

Etter gjennomgang av opplysningene i meldeskjemaet med vedlegg, vurderer vi at prosjektet har lav personvernulempe fordi det ikke behandler særlige kategorier eller personopplysninger om straffedommer og lovovertridelser, eller inkluderer sårbare grupper. Prosjektet har rimelig varighet og er basert på samtykke. Vi gir derfor prosjektet en forenklet vurdering med vilkår.

Du har et selvstendig ansvar for å følge vilkårene og sette deg inn i veiledningen i denne vurderingen. Dersom du følger vilkårene og prosjektet gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet vil behandlingen av personopplysninger være i samsvar med personvernlovgivningen.

VILKÅR

Vår vurdering forutsetter:

1. At du gjennomfører prosjektet i tråd med kravene til informert samtykke
2. At du ikke innhenter særlige kategorier eller personopplysninger om straffedommer og lovovertridelser
3. At du følger behandlingsansvarlig institusjon (institusjonen du studerer/forsker ved) sine retningslinjer for datasikkerhet
4. At du laster opp revidert(e) informasjonsskriv på utvalgssiden(e) i meldeskjemaet og trykker «bekreft innsending», slik at du og behandlingsansvarlig institusjon får korrekt dokumentasjon. NSD foretar ikke en ny vurdering av det reviderte informasjonsskrivet.

1. KRAV TIL INFORMERT SAMTYKKE

De registrerte skal få skriftlig og/eller muntlig informasjon om prosjektet og samtykke til deltakelse. Du må påse at informasjonen minst omfatter:

- Prosjektets formål og hva opplysningene skal brukes til
- Hvilken institusjon som er behandlingsansvarlig
- Hvilke opplysninger som innhentes og hvordan opplysningene innhentes
- At det er frivillig å delta og at man kan trekke seg så lenge studien pågår uten at man må oppgi grunn
- Når prosjektet skal avsluttes og hva som skal skje med personopplysningene da: sletting, anonymisering eller videre lagring
- At du/dere behandler opplysninger om den registrerte basert på deres samtykke
- Retten til å be om innsyn, retting, sletting, begrensning og dataportabilitet (kopi)
- Retten til å klage til Datatilsynet
- Kontaktopplysninger til prosjektleder (evt. student og veileder)
- Kontaktopplysninger til institusjonens personvernombud

På nettsidene våre finner du mer informasjon og en veiledende mal for informasjonsskriv:
http://www.nsd.uib.no/personvernombud/hjelp/informasjon_samtykke/informere_om.html

Det er ditt ansvar at informasjonen du gir i informasjonsskrivet samstemmer med dokumentasjonen i meldeskjemaet.

2. TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 20.06.2019.

3. FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

Dersom du benytter en databehandler i prosjektet må behandlingen oppfylle kravene til bruk av databehandler, jf. art 28 og 29.

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

NSD SIN VURDERING

NSDs vurdering av lovlig grunnlag, personvernprinsipper og de registrertes rettigheter følger under, men forutsetter at vilkårene nevnt over følges.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Forutsatt at vilkår 1 og 4 følges er det NSD sin vurdering at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake. Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER

Forutsatt at vilkår 1 til 4 følges vurderer NSD at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19) og dataportabilitet (art. 20).

Forutsatt at informasjonen oppfyller kravene i vilkår 1 vurderer NSD at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

MELD ENDRINGER

Dersom den planlagte behandlingen av personopplysninger endrer seg, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. På våre nettsider informerer vi om hvilke endringer som må meldes. Vent på svar før endringer gjennomføres.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Kontaktperson hos NSD: Belinda Gloppen Helle
Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)